

dragits några närmare riktlinjer, vilka kunde giva stöd för antagandet, att kassornas kompetens att handlägga de skiftande och ofta komplicerade olycksfallsförsäkringsärendena bleve oomtvistbar. Med hänsyn till vad föreningen nu anför, är det självfallet, att föreningen, innan en fastare struktur till uppbyggande av sjukförsäkringen i Sverige framkommit, anser sig böra ställa sig avvaktande beträffande förslaget att göra sjukkassorna till bärare av någon del av olycksfallsförsäkringen.

Enligt föreningens i det följande framlagda förslag skulle av de ömsesidiga bolagen gemensamt upprättas en försäkringsanstalt, Centrala Försäkringsanstalten, närmast avsedd att handhava den automatiska försäkringen av mindre arbetsgivare. Genom Centrala Försäkringsanstalten skulle jämväl samarbetet med de olika försäkringsorganen för sjukförsäkringen och pensionsförsäkringen i stort sett kunna förmedlas.

Beträffande särskilt samarbete mellan olycksfalls- och sjukförsäkringsorganen vill föreningen som sin mening uttala, att om sjukkassor med kompetens att självständigt handhava karensförsäkringen och att biträda organen för olycksfallsförsäkringen upprättas, något skäl icke finnes, varför icke dessa kassor likaväl skulle kunna samarbeta med ett flertal olycksfallsförsäkringsbolag som med en monopolanstalt. Socialförsäkringskommittén utgick i sitt förslag till allmän sjukförsäkring ävenledes ifrån, att sådant samarbete skulle kunna ordnas. Allmänna grunder för samarbetet skulle kunna fastställas av Eders Kungl. Maj:t efter tillsyningsmyndighetens för sjukkassorna och Centrala Försäkringsanstaltens hörande. Detaljbestämmelser för samarbetet med viss kassa skulle vid behov kunna fastställas genom avtal mellan Centrala Försäkringsanstalten och kassan, vilket avtal jämväl skulle tillämpas för mellanhavande mellan kassan och de ömsesidiga bolagen. Att samma kassa skulle stå i direkt förbindelse med flera olika försäkringsinrättningar skulle från kassans sida i stort sett endast innebära, att, om åtgärder av detta slag över huvud skulle anses lämpliga, deklARATIONER ÖVER ARBETSFÖRHÅLLANDENA OCH HANDLINGAR I SKADMÅL genom kassans förmedling skulle insändas till resp. försäkringsinrättningar i stället för att befordras till en anstalt. Den ökning i kassans arbete och kostnader, som därav skulle uppstå, saknar praktisk betydelse och skulle i varje fall ersättas av resp. försäkringsinrättningar.

I allmänhet torde kunna sägas, att, då privata organ finnas för såväl olycksfallsförsäkringen som sjukförsäkringen, samverkan torde komma till stånd under enklare och smidigare former än mellan privata sjukförsäkringsorgan och en monopolanstalt av sådan typ, som den av kommittén föreslagna.

Föreningen anser sig med det nu anförda hava ådagalagt, att till de farhågor, som av kommittén uttalats beträffande en organisationsform med sinsemellan konkurrerande inrättningar, någon hänsyn icke behöver tagas.

Olägenheter med en monopolanstalt. Olägenheterna med ett monopolsystem, vare sig det gäller stats- eller enskilt monopol, hava av kommittén endast flyktigt berörts. För föreningen framstår varje monopol såsom ett våldförande på de ekonomiska krafter, som reglera samhällslivet; ett försäkringsmonopol utgör, även om åtdetsamma gives en sådan form, som den av kommittén nu föreslagna, härutinnan intet undantag. Konkurrens däremot är förutsättningen för all sund, ekonomisk utveckling i samhället.

Det föreslagna monopolsystemet måste enligt föreningens mening oundvikligen komma att medföra i varje fall följande olägenheter:

- 1) Fördyrande av försäkringen,
- 2) Byråkratiskt och svårkontrollerbart administrationssätt,
- 3) Minskande av försäkringstagarnas inflytande å och intresse för försäkringen och dess utveckling, samt
- 4) Bristande garanti för rättvisa premiesatser.

Fördyrande av försäkringen. Kommitténs beräkningar av kostnaderna för den föreslagna monopolanstalten samt de besparingar, som genom omorganisationen skulle kunna vinnas, anser föreningen böra till en början närmare granskas. Såsom utgångspunkt för sina uppskattningar av kostnaderna har kommittén lagt en av riksförsäkringsanstalten verkställd beräkning rörande anstaltens förvaltningskostnader för verksamheten enligt 1916 års lag, därest hela försäkringsverksamheten bleve samlad hos anstalten. Den ökning, som härvid skulle uppstå å anstaltens förvaltningskostnader, har anstalten uppskattat till i runt tal 248,000 kronor om året. Någon närmare redogörelse över beräkningssättet har emellertid icke lämnats. Föreningen, som med hänsyn till detta, enligt föreningens uppfattning orimligt låga belopp, har anledning antaga, att vid den verkställda beräkningen icke tillbörlig hänsyn tagits till den ifrågavarande försäkringsverksamhetens art, har för sin del anställt en undersökning rörande kostnaderna för anstaltens arbetsbörd under ovan angivna förutsättning. Denna undersökning har givit helt annat resultat.

Man måste vid denna undersökning utgå från de ökade arbetsuppgifter, varmed de olika byråerna i riksförsäkringsanstalten komma att belastas genom övertagande av de ömsesidiga bolagens försäkringar. De byråer, som härvid närmast komma i fråga, äro försäkringsbyrån och skaderegleringsbyrån. Försäkringsbyråns kostnader pr år hava av anstalten beräknats uppgå till 931,000 kronor, inklusive byråns andel i ombudskostnaderna. Under år 1920 har antalet större arbetsgivare hos anstalten uppgivits till i runt tal 35,000 och i de ömsesidiga bolagen försäkrade sådana arbetsgivare till 13,000. Antalet mindre arbetsgivare, försäkrade i anstalten, utgjorde nämnda år i runt tal 250,000 och i de ömsesidiga bolagen 20,000. Då, enligt kommitténs utsago, premiedebitering och uppbörd för mindre arbetsgivare försiggår under vida enklare former än för de större, torde inses, att kostnadsökningen för byrån, då riksförsäkringsanstalten tillföres huvudsakligen större arbetsgivare till ett antal, som överstiger en tredjedel av anstaltens nuvarande, och med ett arbetarantal, som är ungefär lika stort som det i anstalten försäkrade arbetarantalet hos de större arbetsgivarna, kommer att bliva avsevärd. Föreningen anser för sin del ökning i kostnaderna ensamt för försäkringsbyråns del böra uppskattas till minst 250,000 kronor om året.

Olycksfallsfrekvensen inom bolagens försäkringsstock är större än inom anstaltens. Antalet anmälda olycksfall under åren 1919—1923 utgjorde hos riksförsäkringsanstalten 102,000 och hos bolagen 120,000 i runt tal. Dessa siffror visa att skadebyråernas kostnader, som enligt anstaltens beräkning för närvarande utgöra omkring 440,000 kronor årligen, skulle, därest en överflyttning av bolagens samtliga försäkringar till anstalten skulle äga rum, komma att minst fördubblas. I stället för en ökning av 248,000 kronor, som av anstalten beräknats och vilken beräkning av kommittén ansetts kunna godtagas, kommer föreningen sålunda till en ökad kostnad av omkring 700,000 kronor.

Med hänsyn till vad sålunda anförts, synes den beräkning, som verkställts å kostnaderna för riksförsäkringsanstalten såsom monopolanstalt icke kunna läggas till grund vid beräkningen av kostnaderna för det ifrågasatta riksförsäkringsverket. Enligt föreningens bestämda övertygelse komme kostnaderna för allenast försäkringsavdelningen inom verket att uppgå till omkring 2,350,000 kronor om året. Kostnaderna för besväravdelningen och besvärsnämnderna böra enligt kommittén beräknas till 125,000 kronor årligen. Vid jämförelse med försäkringsrådets nuvarande årsbudget, som slutar å ungefär samma siffra, synes jämväl denna beräkning alldeles för sangvinisk. Antalet till rådet inkomna ärenden under åren 1918—1923 framgår av en i kommitténs betänkande å sid. 113 intagen tabell. Denna utvisar, att antalet inkomna ärenden, ehuru stadda i stegring, under intet av nämnda år uppgått till 2,000. Åtskilliga av försäkringsrådet handlagda ärenden, särskilt sådana, som röra sjukpenningens storlek, äro därjämte att betrakta såsom bagatellmål. Besväravdelningen skulle emellertid enligt kommitténs betänkande granska varje liv-

räntebeslut, som fastställts av försäkringsavdelningen. I betraktande av att antalet dylika beslut kommer att uppgå till inemot 3,000 om året samt med kännedom om dessa ärendens ofta invecklade och svårbedömliga karaktär torde inses, att besväravdelningens arbetsbörd kommer att bli synnerligen betungande. För var och en i invaliditetsbedömning erfaren måste det anses uppenbart, att kostnaderna för besväravdelningen i verkligheten komma att uppgå till minst dubbelt så högt belopp, som kommittén antagit, d. v. s. till 160,000 kronor om året. Föreningen uppskattar sålunda den årliga kostnaden för besväravdelningen och besvärsnämnderna till minst 200,000 kronor. Kostnaderna för riksförsäkringsverket såsom försäkringsanstalt komme enligt föreningens mening härigenom att uppgå till omkring 2,550,000 kronor om året.

Byråkratism och formalism i ett monopolsystem. Utom tävlan med andra försäkringsinrättningar å området kommer en monopolanstalt, även av den nu föreslagna karaktären, säkerligen att medföra samma risk för tung förvaltning med benägenhet att stelna i givna former, som enligt kommittén blir fallet med en statsmonopolanstalt. Den sporre till ansträngningar att förenkla arbetsmaskineriet, som förefinnes när tävlan äger rum, kommer uppenbarligen att saknas. Svårigheterna att överblicka det hela och bedöma de enskildas arbetsprestationer måste med nödvändighet verka hämmande på reformer av skilda slag. Med sin riksförsäkringsstämma och direktions samt alla sina underavdelningar kommer riksförsäkringsverket enligt föreningens mening just att bli en sådan monopolinrättning, på vilkens verksamhet samtliga ovan angivna karaktärsdrag komma att framträda.

Med hänsyn därtill, att den av kommittén föreslagna monopolanstalten sannolikt haft sin förebild i den schweiziska olycksfallsförsäkringsanstalten i Luzern, synes det föreningen som om några siffror, hämtade från denna anstalts verksamhet, kunde påräkna ett visst intresse i detta sammanhang. Det som därvid närmast bör undersökas, torde vara storleken av försäkringsavgifterna, storleken av förvaltningskostnaderna samt karaktären av de av den schweiziska anstalten tillämpade ordnings- och straffbestämmelser. Av en av schweiziska anstalten utgiven officiell »Prämientarif für die obligatorische Versicherung der Betriebsunfälle 1923» framgår sålunda, att *premiesatserna* äro mångdubbelt högre än de, som för respektive yrkesgrupper för närvarande tillämpas av svenska försäkringsinrättningar, och detta torde icke kunna förklaras vare sig av den schweiziska lagens bestämmelser om något högre ersättningar eller av några i Schweiz rådande särskilda förhållanden i fråga om olycksfallsrisken i allmänhet. I varje fall torde risken vara ensartad för sådana företag som exempelvis bomullsspinneri. Den schweiziska anstalten har dock för sådan industri fastställt en normalpremiesats av 16 ‰ medan motsvarande i Sverige f. n. ligger mellan 3 och 4 ‰ för ersättning fr. o. m. första dagen efter olycksfallet. En premiesats av 60—140 ‰ för sågverk torde ävenledes få betraktas såsom i hög grad uppdriven, då motsvarande i Sverige utgör endast 12—35 ‰. Man torde i allt fall kunna påstå, att de schweiziska premierna för olycksfall i arbete relativt taget ligga högst avsevärt över de premier, som för närvarande i allmänhet tillämpas i Sverige, ett förhållande som blir så mycket anmärkningsvärdare som de svenska premiesatserna, med vilka jämförelse gjorts, äro bruttopremiesatser, medan till de schweiziska nettopremierna allenast lagts hälften av anstaltens förvaltningskostnader eller efter det schweiziska beräkningssättet omkring 7 %.

För försäkring utom arbetet, som för Schweiz är obligatorisk, gälla premiesatser, som vid jämförelse med de svenska försäkringsavgifterna för motsvarande försäkring även visa sig synnerligen höga.

Den gjorda jämförelsen, som med liknande resultat kan fullständigas inom alla yrkesgrupper, bekräftar sålunda riktigheten av vad vid skilda tillfällen framhållits, att en monopolanstalt aldrig får något intresse att hålla premierna i nivå med dem, ett system med fri konkurrens framtvingar.

Vad beträffar *förvaltningskostnaderna*, kan för bedömande av, huruvida desamma skola anses normala eller för höga i förhållande till de för försäkringens handhavande erforderliga göromålen, jämförelse uppdragas mellan dessa kostnader och storleken av försäkringsavgifterna. Emellertid blir en dylik jämförelse oftast haltande, då den ställes vid sidan av ett annat lands försäkringssiffror, beroende på olika faktorer, särskilt skillnaden i myntslag och storleken av de lagbestämda ersättningarna. Ett annat sätt att beräkna förvaltningskostnaderna, som dock icke tager tillräcklig hänsyn till riskens storlek, är att ställa desamma i proportion till antalet försäkrade arbetare i de olika länderna. Den schweiziska anstaltens 600,000 försäkrade arbetare visa sig därvid draga en förvaltningskostnad av $8\frac{1}{2}$ francs för varje arbetare. Motsvarande tal äro för den svenska riksförsäkringsanstalten 2 kr. 80 öre och för de ömsesidiga bolagen 2 kronor 60 öre. Därvid är att observera, att någon frånräkning av förvaltningskostnader, avseende försäkring för olycksfall utom arbete i de svenska försäkringsinrättningarna, icke företagits. Dessutom bör framhållas att på grund av den schweiziska lagens mindre omfattning på varje arbetsgivare falla mångdubbelt flera arbetare, än vad förhållandet är i Sverige.

Det kan i detta sammanhang ha sitt särskilda intresse att jämföra de svenska ömsesidiga bolagen, vilkas försäkringsbestånd omfattar c:a 30,000 arbetsgivare med i runt tal 500,000 arbetare med den schweiziska anstalten, som omfattar c:a 35,000 arbetsgivare med 600,000 arbetare. Medan bolagens sammanlagda förvaltningskostnader för ett år uppgingo till 900,000 kronor, utgjorde den schweiziska anstaltens förvaltningskostnader för samma år c:a 5 miljoner francs.

Som resultat av de gjorda jämförelserna torde man sålunda i varje fall kunna fastslå, att ehuru den schweiziska lagen på grund av en hel del omständigheter för sin tillämpning borde kräva förhållandevis betydligt mindre förvaltningskostnader än vad den svenska lagen kunde antagas kräva, den schweiziska anstaltens förvaltningskostnader ändock blivit betydligt mycket större än de svenska försäkringsinrättningarnas.

Slutligen bör omnämnas, att den schweiziska anstalten anses ytterligt sträng vid tillämpning av lagar och förordningar. Icke blott arbetsgivarna utan även andra med försäkringsväsendet förtrogna personer anse denna stränghet väl överdriven. Bestämmelser sådana som att premier höjas upp till 40 % för arbetsgivare, som ej erlägga sin avgift i tid, eller att premierna fördubblas för dem, som icke omedelbart göra anmälan om förändring i verksamheten, torde ju icke heller tala för ett system med monopol.

Med hänsyn till nu påtalade förhållanden i Schweiz, synes det föreningen anmärkningsvärt, att kommittén framlagt ett organisationsförslag, som i det stora hela bygger på samma principer som den schweiziska anstalten, och detta så mycket mera, som kommitténs förslag icke utmynnar i något försök att giva arbetsgivarna ett faktiskt inflytande över försäkringens handhavande.

Vid flera tillfällen har den sociala olycksfallsförsäkringsorganisationen i Holland jämförts med den svenska och hava de båda organisationerna ansetts förete viss likhet med varandra. Ytligt sett kan så synas vara förhållandet, alldenstund i Holland enskilda försäkringsanstalter vid sidan av den statliga anstalten, riksförsäkringsbanken, kunna vara bärare av försäkringen. Emellertid äga de privata försäkringsanstalterna i Holland icke befogenhet att bestämma ersättningarna åt de skadade, utan tillkommer riksförsäkringsbanken ensam avgöranderätten härutinnan. Även försäkringsavgifterna fastställas av banken. Om någon konkurrens i egentlig mening kan sålunda icke vara tal. Detta förhållande har också visat sina verkningar beträffande storleken av såväl premier som förvaltningskostnader. Det kan såsom exempel å premiernas storlek anföras, att, under det att stuveriarbetet i Sverige betingar en premie av 30—35 kronor $\frac{0}{100}$, i Holland samma risk under vissa närmare angivna förhållanden äsättes premier varierande mellan 30—230 fl. $\frac{0}{100}$. Skofabrikationen, som i Sverige på grund av sin ringa olycksfallsrisk bär försäk-

ringsavgifter av allenast 2.50—3 kr. $\frac{0}{100}$, anses i Holland icke kunna beviljas lägre premie än 8 fl. $\frac{0}{100}$. Ersättningarna beräknas visserligen efter 70 % av den skadades arbetsinkomst och ligga sålunda genomsnittligt 5 % högre än de enligt den svenska lagen utgående. Detta är givetvis icke tillräcklig förklaringsgrund till de enligt föreningens uppfattning synnerligen höga premierna, utan är densamma att söka i bristen på konkurrens och det därav föranledda ganska tunga förvaltningssystemet. Varje livräntebeslut föregås sålunda av en ytterst ingående och vidlyftig undersökning rörande den skadades förvärvsmöjligheter.

Kommittén har särskilt beträffande Holland påpekat den utveckling reaktiveringen av invalider nått i detta land och därvid framhållit reaktiveringens stora betydelse för nedbringande av försäkringskostnaderna. Utan att vilja förringa reaktiveringsproblemet sociala betydelse, synes det dock föreningen, som om det praktiska resultatet av strävandena att höja invalidernas arbetsprestationer i betraktande av storleken av ännu i Holland gällande premiesatser icke vore synnerligen stort. Fara föreligger snarare, att ett systematiskt bedrivet arbete å reaktiveringen kommer att medföra så avsevärt ökade förvaltningskostnader, att desamma överstiga den eventuella vinsten. I vart fall kunna för Sveriges vidkommande av geografiska skäl dylika åtgärder, huru önskvärda desamma än kunna vara, påtagligen icke genomföras i samma utsträckning som i Holland utan avsevärt högre kostnader. Enligt kommitténs uppfattning har reaktiveringsarbetet i Holland i hög grad försvårats genom arbetsgivarnas motvillighet mot att mottaga invalida arbetare, som skola lära sig nytt yrke. Denna svårighet minskas givetvis, om privata försäkringsanstalter och med dem samverkande arbetsgivare äro ekonomiskt intresserade av resultatet.

Redan förhandenvarande förvaltningssystem inom den sociala olycksfallsförsäkringen i Sverige torde i kostnadshänseende väl kunna uthärda jämförelse med andra länders i Europa. Tack vare den enkelhet och smidighet i förvaltningen, som konkurrensen mellan de olika anstalterna framtvingat, äro kostnaderna för administrationen avsevärt lägre här än annorstädes, Holland icke undantaget, där allenast riksförsäkringsbankens förvaltningskostnad årligen överstiger 4 miljoner floriner.

Försäkringstagarnas inflytande och intresse. Genom att, på sätt som föreslagits, inrätta en monopolanstalt för den sociala olycksfallsförsäkringen minskas försäkringstagarnas inflytande på försäkringsverksamheten och därmed också deras intresse för försäkringen. Visserligen hava arbetsgivarna tänkts skola i den föreslagna riksförsäkringsstämman representeras av 18 delegerade, medan staten och arbetarna endast skulle erhålla 6 representanter var. Den omedelbara ledningen av försäkringsavdelningens verksamhet skulle emellertid utövas av en direktion, vars majoritet sannolikt icke komme att utgöras av arbetsgivarrepresentanter. Direktionen skulle nämligen bestå av 5 av stämman utsedda ombud (bland vilka sannolikt 3 komme att representera arbetsgivarna, 1 staten och 1 arbetarna), generaldirektören som självskrivnen ordförande och medlem samt en direktör, utsedd av de 6 övriga direktionsmedlemmarna. Vid valet av direktör skulle, efter vad det synes, generaldirektören med stöd av sin förmodade utslagsröst event. kunna avgöra personvalet i strid mot arbetsgivarrepresentanternas samstämmiga mening. Direktören skulle sålunda bliva att betrakta såsom en extra representant för statsverket och den fullständiga direktionen skulle sannolikt få följande sammansättning:

3 representanter för statsverket (därav ordföranden och direktören),

3 representanter för arbetsgivarna,

1 representant för arbetarna.

Den genom riksförsäkringsstämmans sammansättning åt arbetsgivarna tilldelade skenbara ledareställningen skulle följaktligen vara illusorisk. Skola arbetsgivarna ikläda sig ökade kostnader för denna försäkringsverksamhet, böra de dock enligt föreningens mening erhålla fullständiga garantier för, att de ensamma få bestämma och leda organisationen.

Arbetsgivarnas intresse för det egna försäkringsföretaget är helt naturligt beroende på storleken av det inflytande, som de utöva å detsamma, å dess förvaltning och ekonomiska utveckling. Detta förhållande har redan den förhandenvarande organisationen med arbetsgivarebolag såsom bärare av försäkringen ådagalagt. För att underlätta sina försäkringsorgans göromål och minska kostnaderna för desamma, låter sålunda arbetsgivaren sin egen personal utföra en betydande del av det expeditionsarbete, som eljest skulle åvila försäkringsbolaget. Vid vissa av de ömsesidiga bolagen förskottera exempelvis samtliga försäkringstagare all sjukpenning åt de skadade. Förskottsbeloppen likvideras av försäkringsbolaget månadsvis eller annorledes efter lämpliga tidsperioder. Arbetsgivaren åtager sig understundom att genom en vid företaget anställd sjuksköterska kostnadsfritt behandla lindrigare olycksfallsskador. Någon motsvarighet till dylika strävanden att nedbringa försäkringskostnaderna från försäkringstagarnas sida kan icke i tillnärmelsevis samma utsträckning uppvisas beträffande försäkringarna hos riks-försäkringsanstalten. Anstalten är i försäkringstagarnas ögon uteslutande en försäkringsinrättning, som har vissa förpliktelser utan att kunna påfordra annan prestation från arbetsgivarna — försäkringstagarnas sida än premieinbetalning. Arbetsgivarnas åtaganden utöver de av försäkringsavtalet betingade äro sålunda utslutande avsedda att nedbringa kostnaderna för den egna försäkringsinrättningen och dymedelst i andra hand sina egna försäkringsavgifter. Dylika åtaganden komma givetvis att upphöra, därest försäkringarna intvingas i en monopolanstalt, å vars förvaltning arbetsgivaren har ringa eller intet inflytande.

Monopolanstaltens premietarifieringar. Några betryggande garantier för att försäkringstagarna verkligen påföras premier, som motsvara deras riskförhållanden enligt försäkringstekniska grunder, givas icke i en monopolanstalt. Fara föreligger, att varje yrkesgrupp åsättes en viss standardpremie, oberoende av de speciella riskförhållandena, varunder arbetet vid de olika företagen bedrivs. Inom en och samma yrkesgrupp kunna nämligen riskerna vara betydligt divergerande. Även om fullt rättvisa premier tillämpas, torde en stor del arbetsgivare anse sig oriktigt behandlade. Icke ens om monopolanstaltens beslut bekräftas av besvärinstansen, torde arbetsgivarna anse sig hava verklig garanti för att beslutet varit rättvist. Besvärinstansen för premietariffärenden skulle för övrigt få en kvalitativt och kvantitativt utomordentligt krävande uppgift. För att kunna bilda sig en självständig och korrekt uppfattning om de förhållanden, som inverka på riskbedömningen, torde den i regel nödgas genom egna organ införskaffa upplysningar om förhållandena vid företag, som påkalla rättelse av monopolanstaltens beslut om debiterade premier. Besvärinstansen skulle följaktligen icke utan betydande kostnader på ett tillfredsställande sätt kunna fullgöra sina åligganden.

Vid en organisation med konkurrerande försäkringsinrättningar bortfalla dessa olägenheter. Arbetsgivarna hava genom rätt att fritt välja försäkringsanstalt till försäkrats bästa garanti för största möjliga tillmötesgående. Besvärinstans i premietariffmål blir fördenskill överflödig och med densamma förenade kostnader inbesparas.

Av vad föreningen sålunda anført framgår, att föreningen icke anser sig kunna biträda kommitténs organisationsförslag. Med utgångspunkt därifrån, att ändring i ett eller annat avseende emellertid bör vidtagas med den nuvarande organisationen, har föreningen sökt finna en organisationsform uppfyllande de krav föreningen, av vad det redan anförda torde framgå, anser böra ställas på en sådan, och får föreningen i sådant hänseende anföra följande.

Föreningens organisationsförslag. Föreningen intager samma principiella ståndpunkt som kommittén, i det att föreningen anser, att, då arbetsgivarna skola bära den ekonomiska bördan av försäkringen, de även böra äga rätt att ordna försäkrin-

gens förvaltning. Emellertid anser föreningen, i motsats till kommittén, förvaltningen lämpligen böra handhas av ömsesidiga bolag, sådana som de redan befintliga. Såsom försäkringsorgan vill föreningen giva den typ av ömsesidiga bolag företräde, vilken såsom delägare uteslutande räknar medlemmar inom viss yrkesammanslutning. För Sveriges vidkommande torde dock på grund av yrkesförbundens relativt fåtaliga delägare samt förefintligheten av flera yrkesgrupper hos samma arbetsgivare en dylik rationell uppdelning av försäkringarna endast i mindre omfattning kunna komma till stånd.

Svårigheten att lösa organisationsfrågan på ett tillfredsställande sätt är, som föreningen tidigare framhållit, till huvudsaklig del beroende på det stora antal mindre arbetsgivare, som ingå i försäkringen och nu till övervägande antal äro automatiskt försäkrade i riks försäkringsanstalten.

För att förvaltningens ordnande skall underlättas, anser sig föreningen till en början böra föreslå försäkringsavtalsplikt för större arbetsgivare, varmed i sådant sammanhang avses arbetsgivare med minst 5 årsarbetare hos sig anställda. Den föreslagna försäkringsavtalsplikten skulle innebära, att arbetsgivaren ålades ansluta sig till något av befintliga ömsesidiga försäkringsbolag, som meddela försäkring enligt olycksfallsförsäkringslagen. Mindre arbetsgivare, alltså sådana, som hava mindre än 5 årsarbetare, skulle givas tillfälle att ingå som delägare i dylikt bolag, men, därest de icke använda sig av denna möjlighet, automatiskt hava sin försäkring ordnad i en av bolagen gemensamt bildad försäkringsinrättning, i det följande benämnd Centrala Försäkringsanstalten.

Centrala Försäkringsanstalten. Såsom villkor för ömsesidigt bolags rätt att bedriva försäkringsverksamhet enligt olycksfallsförsäkringslagen har vidare krävts, att bolaget såsom delägare tillhör Centrala Försäkringsanstalten. Försäkringsinspektionen bör det åligga att tillse, att varje ömsesidigt bolag, som driver försäkringsrörelse enligt 4 § i olycksfallsförsäkringslagen, är delägare i Centrala Försäkringsanstalten. Till anstalten anslutet ömsesidigt bolag skall äga utöva inflytande på anstaltens verksamhet och har skyldighet att svara för dess förbindelser i förhållande till bolagets till försäkringsinspektionen senast redovisade premiesumma. Varje ömsesidigt bolag, som tillförsäkrats rätt att driva försäkringsrörelse av nu ifrågasvarande slag, bör äga rätt att låta sig representeras i Centrala Försäkringsanstalten.

Enligt vad ovan föreslagits, skola de icke avtalspliktiga arbetsgivarna, som icke träffat försäkringsavtal, vara försäkrade i Centrala Försäkringsanstalten. De avtalspliktiga arbetsgivare, som underlåtit träffa försäkringsavtal, skola jämväl därstädes vara automatiskt försäkrade.

Centrala Försäkringsanstalten får icke med arbetsgivare träffa avtal om frivillig försäkring, varav följer, att karenstidsförsäkring icke får tecknas i Centrala Försäkringsanstalten.

Det läser visserligen icke kunna undvikas, att Centrala Försäkringsanstalten på grund av det stora antalet arbetsgivare, som åtminstone till en början kommer att utgöra dess försäkringsstock, i förvaltningshänseende blir behäftad med viss tyngd. De ömsesidiga bolagen, vilkas konkurrens sinsemellan är orubbad, komma emellertid att äga ett starkt intresse att begränsa omfattningen av Centrala Försäkringsanstaltens försäkringar. De icke avtalspliktiga arbetsgivarna kunna sålunda av bolagen stimuleras att ansluta sig till det ömsesidiga bolag, hos vilket de på grund av yrkets art rätteligen höra hemma.

Skaderegleringen. Beträffande skaderegleringen anser föreningen, att ersättningsfrågor beträffande sjukpenning och läkarvårdskostnader böra handläggas av varje bolag för sig. Däremot har föreningen, för att åstadkomma enhetlighet i bedömandet av de ojämförligt viktigaste av skaderegleringarna, nämligen livräntebe-

sluten, funnit lämpligt, att dessa frågor efter av bolagen verkställd utredning avgöras av en gemensam skaderegleringsnämnd, som skulle ingå i Centrala Försäkringsanstalten.

Då man torde kunna utgå från, att denna skaderegleringsnämnd tillförsäkras största möjliga kompetens och sakkunskap, torde det vara onödigt att i lag fastställa någon viss sammansättning av densamma. Något bärande skäl kan näppeligen anföras, för att staten eller arbetarna skola företrädas i försäkringsinrättningarnas förvaltning. Statens befattning med försäkringen bör inskränkas till övervakande verksamhet och utfärdande av direktiv. Den övervakande och kontrollerande verksamheten bör förläggas till en kontroll- och besvärmyndighet, försäkringsrådet. För att utesluta möjligheten att på grund av oföretagsamhet eller bristande kännedom om besvärsrätten från den skadades sida eventuellt felaktiga skaderegleringsbeslut i livräntemål undandragas kontrollen, föreslår föreningen, att alla dylika mål underställas försäkringsrådets prövning. För undanröjande av varje misstanke att arbetsgivarna, då deras egna organ komma att handlägga ersättningsfrågor, skulle tillgodose den egna fördelen i strid mot de försäkrades intresse, bör kontrollen göras omfattande och effektiv.

Genom att alla livräntebeslut underställas försäkringsrådet, skulle rådet visserligen få under behandling ett avsevärt större antal dylika ärenden än för närvarande. Som fullständig och sakkunnig utredning med säkerhet kommer att kunna påräknas av Centrala Försäkringsanstalten, innan livränteärenden överlämnas till rådet, torde emellertid kontrollen icke bliva alltför betungande. Genom att vid behov låta sig representeras vid skaderegleringsnämndens handläggning av olika ärenden samt genom meddelande av allmänna anvisningar angående de upplysningar, som vid ärendenas överlämnande böra medfölja, torde rådet tillförsäkras goda förutsättningar att lätta sin arbetsbörda.

Kostnadsfrågan. Föreningen övergår härefter till en redogörelse för kostnaderna för den sociala olycksfallsförsäkringens förvaltning. Enligt kommitténs beräkning uppgick år 1923 statens andel i förvaltningskostnaderna för riksförsäkringsanstalten, i vad desamma avse 1916 års lag, till 1,294,000 kronor samt för försäkringsrådet till 138,000 kronor.

Därest arbetsgivarna själva på sätt föreningen föreslagit finge övertaga hela försäkringen, skulle förstnämnda belopp, 1,294,000 kronor, helt besparas statsverket. Som föreningen emellertid icke anser, att arbetsgivarna böra åläggas att bära kostnaderna för den kontrollerande myndighetens förvaltning, och föreningen anser sig böra uppskatta dessa kostnader till 200,000 kronor årligen, bör nyssnämnda belopp, 1,294,000 kronor, minskas med 62,000 kronor. Den effektiva besparingen för statsverket i förhållande till 1923 års kostnader komme sålunda att uppgå till 1,232,000 kronor. Att föreningen icke anser sig böra föreslå, att kostnaderna för den kontrollerande myndigheten skola bäras av arbetsgivarna, anser föreningen motiverat bl. a. därav, att arbetsgivarna genom att själva övertaga förvaltningen av försäkringen förbinda sig svara för ersättningarna åt hos s. k. okända arbetsgivare anställda till följd av olycksfall i arbete skadade arbetare, samt den staten åliggande utgiften för ej erlagda avgifter, utgörande c:a 150,000 kronor. För täckande av dessa den Centrala Försäkringsanstaltens utgifter förutsätts de ömsesidiga bolagen jämte den Centrala Försäkringsanstalten bidra i förhållande till sina premieinkomster.

Då föreningen anser den Centrala Försäkringsanstalten särskilt under början av sin tillvaro komma att få kämpa med avsevärda förvaltningssvårigheter, vill föreningen föreslå, att för den händelse Centrala försäkringsanstaltens förvaltningskostnad, sedan eventuellt fondvinst frånräknats, överstiger 15 % av olycksfallsförsäkringsavgifterna, det överstigande beloppet betalas av de ömsesidiga bolagen. För de åtaganden, som bolagen härigenom iklätt sig, böra de i likhet med vad nu är förhållandet

vid riksförsäkringsanstalten för förfallna försäkringsavgifter äga förmånsrätt i delägares konkurs.

Kostnaden för försäkringsrådet skulle enligt föreningens mening bestridas av statsverket. Utgiften härför skulle emellertid icke behöva tynga skattebetalarna. För ändamålet torde nämligen räntan å riksförsäkringsanstaltens s. k. premieutjämnings- och säkerhetsfond kunna disponeras.

Det har anförts, att staten icke skäligen skulle kunna för sociala olycksfallsförsäkringen fritt disponera även denna fond, som borde vara att anse såsom de i riksförsäkringsanstalten försäkrade arbetsgivarnas tillhörighet. Detta betraktelsesätt torde emellertid sakna allt fog. Tillkomsten av fonden måste nämligen i första hand anses möjliggjord därigenom, att för liten del av totalpremierna för i riksförsäkringsanstalten försäkrade — på grund av lagens allt för lågt bestämda s. k. tilläggsavgifter — inlevererats till statsverket såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för anstaltens förvaltning, för vilken staten iklätt sig alla direkta utgifter. — Samtidigt hava i de ömsesidiga bolagen försäkrade arbetsgivare fått vidkännas alla med deras försäkring förenade kostnader och därtill måst genom bolagen till statsverket inleverera bidrag, som betydligt överstigit skälig ersättning för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet i den mån densamma varit betingad av bolagens tillvaro.

Premieutjämnings- och säkerhetsfonden har sålunda till huvudsaklig del bildats (indirekt) av skattemedel och av överskottet på de ömsesidiga bolagens bidrag och kan följaktligen icke betraktas såsom tillhörig riksförsäkringsanstaltens försäkringsstagare, annat än i den mån dessa i egenskap av skattebetalare bidragit till dess uppkomst.

Likvidation m. m. Under ett system med fria sinsemellan konkurrerande olycksfallsförsäkringsbolag kan givetvis inträffa, att bolag nödgas träda i likvidation. Under sådant förhållande bör dess eventuellt föreliggande ansvarsskyldighet för Centrala Försäkringsanstaltens verksamhet fullgöras, varefter dess livräntefond och ersättningsreserv, vid behov utökade genom uttaxering bland bolagets delägare, med belopp, som av försäkringsinspektionen fastställts, överlämnas till Centrala Försäkringsanstalten, som därefter har att fullgöra reglering av olycksfall, för vilket bolaget under tiden för sin försäkringsverksamhet varit ersättningskyldigt.

Skulle alla ömsesidiga bolag, som bedriva nu ifrågavarande försäkringsrörelse, träda i likvidation och intet av försäkringsinspektionen godkänt nytt bolag samtidigt träda i verksamhet, övertages Centrala Försäkringsanstaltens tillgångar och skulder av statsverket, sedan genom tillskott från bolagen eventuell brist hos Centrala Försäkringsanstalten täckts.

Premiedebiteringen och premieuppbörden. Den icke minst invecklade frågan vid förvaltningens ordnande är premiedebiteringen. För avtalspliktiga arbetsgivare finner föreningen något ändringsförslag i berörda hänseende icke erforderligt. Rörande debiteringen för dessa äga de ömsesidiga bolagen att träffa erforderliga avtal.

Arbetsgivare, som icke åtnöjes med sitt försäkringsbolags försäkringsavgifter, är oförhindrad att ingå som delägare i annat bolag och gäller detta såväl delägare i ömsesidigt bolag som i Centrala Försäkringsanstalten försäkrad arbetsgivare. Systemet med inbördes konkurrerande försäkringsanstalter kommer enligt föreningens mening att, då det fullständigt genomförts, framdriva de från riksförhållandena sett mest rättvisa försäkringsavgifter för arbetsgivarna. I den av föreningen föreslagna förvaltningsorganisationen är följaktligen en besvärinstans för prövning av klagomål över påförda premieavgifter icke erforderlig.

Föreningen har övervägt olika möjligheter till förenkling av premieuppbörden för icke avtalspliktiga arbetsgivare och har därvid funnit följande tillvägagångssätt böra förordas.

Varje arbetsgivare uppgiver i samband med deklarationen för inkomst- och försäkningsavgifter å här för särskild avsedd blankett största antal hos honom under någon tid av nästföregående år samtidigt anställda arbetare, arbetarnas sammanlagda avlöningssumma samt namnet å det ömsesidiga bolag, hos vilket försäkring eventuellt tecknats. Arbetsgivare, som icke träffat försäkringsavtal, angiver därjämte arten av den rörelse eller verksamhet, vari nämnda arbetare för hans räkning varit sysselsatta.

Av taxeringsmyndigheten sålunda mottagna blanketter översändas efter granskning för arbetsgivare, som träffat försäkringsavtal till resp. ömsesidiga bolag och för övriga arbetsgivare till Centrala Försäkringsanstalten. Ifrågavarande granskning avser beträffande samtliga arbetsgivare, att deklarationsplikten fullgjorts, samt beträffande arbetsgivare, som icke uppgivit sig hava träffat försäkringsavtal med ömsesidigt bolag, därjämte att, såvitt den granskande har sig bekant, deklARATIONERNA i huvudsak överensstämma med verkliga förhållandena. DeklARATIONERNA jämte av granskningsmyndigheterna gjorda erinringar skola vara försäkringsbolagen tillhanda före maj månads utgång.

Arbetsgivare, som icke träffat försäkringsavtal, påföres av Centrala Försäkringsanstalten, efter enkla av Eders Kungl. Maj:t fastställda beräkningsgrunder olycksfallsförsäkringsavgifter, som före juli månads utgång delgivas vederbörande upp- bÖRDsmYNDIGHETER för upptagande å årets kronodebetsedel.

För granskningsarbetet utbetalas eventuellt av Centrala Försäkringsanstalten ersättning utgående med mindre belopp för varje anmäld arbetsgivare och med större belopp för arbetsgivare, som tack vare granskningsmyndighetens ingripande blivit påförd olycksfallsförsäkringsavgift.

Icke avtalspliktig arbetsgivare, som försummat fullgöra sin deklarationsplikt eller som avgivit medvetet felaktig deklaration, äger Centrala Försäkringsanstalten påföra dubbel olycksfallsförsäkringsavgift för varje år, för vilket deklaration försum- mats eller felaktig deklaration avgivits. Samma påföljd gäller för avtalspliktig arbetsgivare, som försummat träffa försäkringsavtal senast fr. o. m. det år, under vilket deklaration, varigenom arbetsgivaren upptages som avtalspliktig, avgives eller bort avgivas.

Sammanfattning. Som sammanfattning av vad ovan anförts, vill föreningen i underdånighet framhålla

att föreningen helt ansluter sig till kommitténs uttalande: »Då det åligger arbetsgivarna att bekosta de ersättningar, som utgå enligt olycksfallsförsäkringslagen, synes det obetingat vara skäligt, att de själva få ordna försäkringens organisation, i den mån detta icke inkräktar på de försäkrades rätt»,

att föreningen icke kan finna, att denna grundprincip tillämpats i det organisationsförslag kommittén skisserat, enär detta icke lämnar garanti för arbetsgivarnas tillbörliga inflytande på försäkringens administration,

att den av kommittén föreslagna organisationen med säkerhet kan väntas komma att lida av de svagheter, som enligt kommitténs uttalande känneteckna en statlig monopolanstalt, nämligen bl. a. »tung förvaltning med benägenhet att stelna i givna former»,

att ett försäkringssystem utan konkurrens medför onödigt höga förvaltningskostnader, minskar försäkringsorganisationens och arbetsgivarnas intresse för åtgärder, avsedda att minska yrkesriskerna och att befordra skadades reaktivering, samt icke lämnar garanti för rättvis premietarifiering,

att å andra sidan det av föreningen skisserade organisationsförslaget står i full överensstämmelse med den av kommittén angivna grundprincipen,

att förslaget lämnar fullt samma garanti som det av kommittén framlagda för tillgodoseende av de försäkrade arbetarnas rätt och av ett gott samarbete med övriga socialförsäkringsorgan,

att förslaget medgiver en smidig avveckling av nuvarande organisation och underlättar en efter växlande förhållanden avpassad omläggning av verksamheten,

att förslaget lämnar bästa garanti för en god, affärsmässigt driven förvaltning samt för rättvis premietarifiering utan en dyrbar under alla förhållanden ineffektiv kontroll i premiefrågor.

Underdånig hemställan. På grund av vad sålunda anförts, tillåter sig föreningen i underdånighet hemställa, att besparingskommitténs förslag till organisation av den sociala olycksfallsförsäkringen icke måtte läggas till grund för någon Eders Kungl. Maj:ts proposition i ärendet. Samtidigt hemställer föreningen i underdånighet, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föranstalta om ytterligare utredning rörande bästa sättet för den sociala olycksfallsförsäkringens ordnande, och att därvid även beaktas den form för förvaltningen av nämnda försäkring, som i det föregående av föreningen förordats, genom vilken, utan att de försäkrades intressen äventyras, en årlig besparing av cirka 1,200,000 kronor uppstår för statsverket.

Stockholm den 14 maj 1925.

Underdånigst

GÖSTA TAMM.

EINAR FRYDÉN.

TRYGVE LOVÉN.

E. A. THUNHOLM.

IVAR HALLIN.

G. BERGSTRÖM.

Styrelsen för Sveriges allmänna sjukkassee förbund.

Genom remiss den 15 mars innevarande år har E. Kungl. Maj:t anbefallt styrelsen för Sveriges allmänna sjukkassee förbund att avgiva yttrande i anledning av statens besparingskommittés betänkande med förslag angående socialförsäkringens organisation.

Till efterkommande därav får förbundsstyrelsen med remissaktens återställande härigenom anföra följande:

Styrelsen förutsätter, att för styrelsens del endast kan ifrågakomma att ingå på ett bedömande av förevarande betänkande i vad detsamma avser sjukförsäkringen.⁴ De övriga grenarna av socialförsäkringen sträcka sig nämligen vida utöver området för sjukkassee förbundets verksamhet. I det följande komma därför de i betänkandet behandlade frågor, som avse pensionsförsäkringens och olycksfallsförsäkringens organisation, att upptagas till skärskådande allenast i den mån de beröra dessa försäkringsgrenars förhållande till sjukförsäkringen.

Det är emellertid, enligt styrelsens mening, ett särdeles viktigt steg, som besparingskommittén tagit, då de i samband med sitt uppdrag inlåtit sig på en närmare utredning av spörsmålet om socialförsäkringens organisation i hela dess vidd. Flera frågor av den största betydelse ej blott ur statsfinansiell utan även andra synpunkter tränga tvivelsutan på detta område till en lösning. Ej minst gäller detta för sjukförsäkringens vidkommande. Med avseende härå vill förbundsstyrelsen endast erinra om sin den 8 sept. 1923 avlätna underdåniga skrivelse med hemställan »att E. K. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för framläggande, så snart ske kan, av förslag, om möjligt alternativa, till en vidare utveckling och slutlig lösning av den sociala sjukförsäkringen i vårt land», i vilken skrivelse — liksom vid många andra tillfällen — styrelsen sökt framlägga sjukkassee verksamhetens efterblivna läge och på flera sätt brydsamma ställning. Med den syn på frågan, som styrelsen i berörda skrivelse angivit sig äga, har styrelsen — liksom säkerligen många bland sjukkassee rörelsens målsmän i landet — sedan känt blivit, att besparingskommittén upptagit frågan om socialförsäkringens organisation till behandling, naturligen med livliga förhoppningar motsett resultatet av kommitténs arbete.

Då detta nu föreligger och tillfälle givits att därom taga närmare kännedom, vill förbundsstyrelsen för sin del icke underlåta att erkänna, att besparingskommittén i sitt betänkande visat sig hava haft blicken öppen för de bekymmersamma förhållanden inom sjukkassee verksamheten och för de många brister, som f. n. vidlåda denna verksamhet, särskilt i organisatoriskt hänseende, ävensom att kommitténs förslag, i vad de avse att söka åvägbringa en bättre tingens ordning på förevarande område, innehålla flera synnerligen beaktansvärda moment. Ett beklagligt förhållande är emellertid, att de statsfinansiella synpunkterna kommit att ställas i förgrunden i den grad, som i kommittébetänkandet skett. Förbundsstyrelsen inser dock väl, att detta förhållande föranletts av de allmänna direktiv, som legat till grund för kommittéarbetet i dess helhet. Men en följd därav har blivit, att kommittén, som visserligen tagit i övervägande möjligheten att få till stånd en obligatorisk sjuk-

försäkring, ansett en lösning av den föreliggande uppgiften i sådan riktning icke för närvarande kunna ifrågakomma. Det må icke döljas, att detta för förbundsstyrelsen varit en stor besvikelse. Såväl förbundsstyrelsen som förbundskongressen hava vid olika tillfällen givit till känna sin obetingade anslutning till tanken om en övergång från frivillig till obligatorisk sjukförsäkring. Och förbundsstyrelsen för sin del har efter hand alltmera kommit till den bestämda uppfattning, att en omdaning av vår sociala sjukförsäkring på grundvalen av lagstadgat försäkrings-tvång innebär den enda lösning av sjukförsäkringsfrågan, som kan leda till tillfredsställande förhållanden på förevarande område i vårt land. Förbundsstyrelsen hade därför utan all fråga helst sett att ett förslag gående ut på införande av obligatorisk sjukförsäkring kunnat framläggas i stället för det av besparingskommittén till grundlinjerna nu uppgjorda. För den skull kan styrelsen ej heller underlåta att till E. K. Maj:t nu rikta en vädjan om, att innan ett lagförslag av den karaktär besparingskommittén föreslagit framlägges möjligheten att åstadkomma en lösning av föreliggande spørsmål i angiven riktning än en gång måtte tagas i allvarligaste övervägande.

Endast under den förutsättning att tanken på genomförande av en obligatorisk försäkring ovillkorligen måste för en avsevärdare tid framåt uppgivas, kan förbundsstyrelsen för sin del tillstyrka ett lagstiftningsförslag, som, i likhet med det nu föreliggande, är uppbyggt på grundvalen av frivillig försäkring.

Dock bör, enligt förbundsstyrelsens avgjorda mening, en obligatorisk sjukförsäkring i alla händelser uppställas såsom det slutliga målet för utvecklingsarbetet på detta område, som icke genom nu ifrågasatta lagstiftningsåtgärder bör på något sätt undanskjutas. Den av besparingskommittén föreslagna lagstiftningen kan förbundsstyrelsen därför icke betrakta såsom annat än ett provisorium. På ett sådant synes då den fordran böra ställas, att detsamma skall kunna icke blott nöjaktigt och snabbt nog råda bot på de inom den nuvarande sjukkaserverksamheten förekommande missförhållanden utan jämväl länka utvecklingen in på en väg, vilken, då gynnsammare förhållanden inträda, kan leda till nyssnämnda mål med så obetydliga förändringar i de av lagstiftningen skapade interimistiska förhållandena som möjligt. En ny lagstiftning, innebärande en mera genomgripande omgestaltning av den nu bestående sjukkaserverksamheten, men utan tillräcklig anknytning till den tingens ordning, som en framtida obligatorisk sjukförsäkring måste medföra, och vilken därför icke skulle kunna efterträdas av en försäkring av sistnämnda slag utan nya vittgående förändringar, komme att inverka alltför störande på utvecklingens gång och bleve därigenom måhända mera till skada än gagn.

Ur dessa synpunkter torde besparingskommitténs förslag besitta obestridliga förtjänster. Förbundsstyrelsen syftar härmed framförallt på den föreslagna anordningen med endast en statsunderstödd sjukkassa på samma ort. Med en dylik anordning torde en av de väsentligaste bristerna i det nuvarande sjukkasseväsendet och därmed sammanhängande olägenheter av flera slag efter hand kunna avhjälpas. På samma gång vore en fast och bestående grund lagd för sjukkaserverksamhetens vidare utveckling i ovan antydd riktning och dess framtida utbyggande till en obligatorisk försäkring utan ytterligare alltför genomgripande organisatoriska reformer möjliggjord.

Men även om den ifrågavarande lagstiftningen fyller nu antydda viktiga krav, torde dock vår sjukkaserverksamhet knappast enbart därigenom vara i erforderlig grad hulpen. Den omständigheten, att en mera genomgripande reform beträffande vårt sjukkasseväsande länge ansetts förestående, jämte det långa dröjsmålet med ett avgörande, ägnat att klarlägga riktlinjerna för utvecklingen, har lagt en stark hämsko på företagsamheten och även på andra sätt utövat ett i hög grad ogynnsamt inflytande på verksamheten inom sjukkassorna. En tydligt framträdande stagnation har på grund härav vida omkring gjort sig gällande. Därest icke dessa förhållanden mycket snart kunna bringas att upphöra, torde detta inom kort kunna medföra

högst menliga eller rent av ödesdigra följder. Det ligger därför enligt förbundsstyrelsens förmenande stor vikt uppå icke blott att avgörandet mycket snart kommer till stånd, utan även att den blivande lagstiftningen, om den icke kan grundas på tvång, dock kommer att vara av beskaffenhet att kunna kraftigt inbjuda till eller indirekt framtvunga en större livaktighet i utvecklingsarbetet.

Önskvärt eller nödvändigt synes därför vara, att ett fullständigt utarbetat lagförslag kan framläggas till antagande av riksdagen med snaraste eller redan under nästkommande år. Ett längre dröjsmål skulle möjligen kunna medföra, att kravet på omedelbart införande av en tvångsvis ordnad sjukförsäkring icke låter sig avvisas.

Därest ett sådant lagförslag befinnes böra byggas på de av besparingskommittén ifrågasatta grunder, uppställer sig emellertid spörsmålet huruvida därigenom förutsättningar komma att förefinnas för åvägbringande av en tillräckligt snar omgestaltning av förhållandena inom sjukkasseverksamheten. Detta bleve tydligen icke fallet, därest de nuvarande sjukkassorna — vilka näppeligen kunna direkt tvingas att upphöra med sin verksamhet — i större utsträckning skulle vilja uraktlåta att genom uppgående i de föreslagna statsunderstödda sjukkassorna underordna sig den nya lagstiftningen, och även finna möjligheter att fortsätta sin verksamhet med alla densamma vidlådande, under de nya förhållandena säkerligen än mer framträdande brister. Måhända skall det visa sig — något som förbundsstyrelsen håller för troligt — att denna verksamhet icke i längden kan upprätthållas, utan att ifrågavarande kassor förr eller senare skola se sig nödsakade att söka få uppgå i de statsunderstödda sjukkassorna. Men fränsett det synnerligen olämpliga uti ett mera allmänt, mot lagstiftningens syfte tydligen stridande långa dröjsmål härutinnan lärs situationen, då dessa kassor omsider finna ett uppgående i de statsunderstödda sjukkassorna med sin fördel förenligt oftast komma att vara sådan, att kassornas ekonomiska ställning befinnes mer eller mindre otillfredsställande och att medlemsbestånden inom dem förete en mindre god sammansättning med avseende å åldrar och hälsotillstånd. Vederbörande statsunderstödda kassor skulle under sådana förhållanden antingen nödgas ställa sig avvisande till en sammanslagning eller få finna sig i att upptaga ett i riskhänseende ofördelaktigt medlemsbestånd utan att kunna erhålla härför erforderligt ekonomiskt vederlag.

Såvida icke den nya lagstiftningen skall bliva väsentligen förfelad måste dylika eventualiteter kunna förebyggas. Så långt möjligt är torde man, enligt förbundsstyrelsens mening, böra försäkra sig om, att icke denna lagstiftning endast kommer att resultera i en ofullgången reform, bestående i tillkomsten visserligen av ett större eller mindre antal statsunderstödda sjukkassor, vid sidan av vilka emellertid kommer att fortbestå en omfattande, helt åt sig själv lämnad sjukkasseverksamhet av samma beskaffenhet som den nuvarande eller rättare sagt vida sämre. Något sådant skulle innebära ett upprivande av det nu befintliga sjukkasseväsendet, i långt övervägande grad till stor skada i stället för till gagn. I detta hänseende komma helt visst betydande vanskligheter att möta vid en på besparingskommitténs förslag grundad lagstiftning. Åtskilliga företeelser under senaste tid — förbundsstyrelsen syftar härmed särskilt på de ofta oöverbanneliga motigheter av här antytt slag man haft att kämpa med vid strävandena för åvägbringande av sammanslagningar av sjukkassorna — varsla om, att man torde hava att räkna med en ganska stark obehägenhet på många håll att uppgiva den nuvarande verksamheten.

Endast därigenom synes ett motstånd kunna på ett tillräckligt effektivt och hastigt sätt bringas att vika, att de sjukkassor, som tillsvidare icke befinnas villiga att inordna sig under de nya förhållandena, betagas möjligheten att med någon större utsikt till framgång fortsätta sin verksamhet i konkurrens med de statsunderstödda sjukkassorna. Härför vore så gott som oundgängligt, att dessa senare kassor utan att de krav, som på dem måste ställas med avseende å prestationer, därför åsidosätts, och på samma gång de således i jämförelse med de förra kassorna kunde

erbjuda sin medlemmar större förmåner i sjukhjälpshänseende, samtidigt kunna bereda dem lika fördelaktiga eller i allt fall icke väsentligt oförmånligare villkor i fråga om skyldigheter i avgiftshänseende. Medlemsbidragens storlek har i alla händelser, hittills åtminstone, i konkurrensen sjukkassorna emellan tyvärr visat sig vara en faktor att räkna med av kanske större betydelse än någon annan.

Men här torde då följande omständigheter få tagas i betraktande.

Sjukhjälpstiden inom de statsunderstödda sjukkassorna skulle enligt besparingskommitténs förslag komma att sträcka sig väsentligt utöver den inom sjukkassorna hittills vanliga. Och förbundsstyrelsen är i detta avseende med besparingskommittén fullt ense. Styrelsen skulle för sin del rättare sagt helst se, att sjukhjälpstiden komme att utsträckas än längre än till de tre år, som besparingskommittén satt i fråga, närmare bestämt i det obegränsade, i varje fall att en dylik anordning bleve i lagen medgiven. Det har tvivelsutan med rätta blivit sagt, att därest sjukhjälpstiden från sjukkassorna, såsom nu vanligt är, indrages efter långvarig sjukdom, då arbetsoförmågan inträtt i ett mera varaktigt stadium, den sjuke kommer att berövas den ekonomiska hjälpen, då den som bäst behöves. Visserligen tillkommer det i dylika fall pensionsförsäkringen att bringa denna hjälp. Enligt förbundsstyrelsens uppfattning torde dock sjukkassornas medlemmar ganska allmänt föredraga att vid långvarig sjukdom alltjämt kunna lita sig till den sjukassa, av vilken de tidigare varit omhändertagna, framför att bliva hänvisade till pensionsförsäkringen med ty åtföljande omgång och särskilda besvär samt dess ofta nog knappare tillmätta understöd. Tanken på en utsträckning av sjukhjälpstiden har ock under senare tid med stort och ständigt stegrat intresse börjat omfattas av sjukkasseverksamhetens målsmän på skilda håll.

I detta sammanhang skulle förbundsstyrelsen även vilja framhålla följande. Överallt där den sociala sjukförsäkringen nått en större utveckling, speciellt i länder med obligatorisk försäkring, har med denna försäkring även införlivats en sjukvårdande verksamhet avseende att under mer eller mindre försäkringsmässiga former bereda behövlig vård vid sjukdomstillfälle. I denna vård ingår därvid först och främst läkarvård, dessutom även läkemedel, understundom också hemsjukvård, tandvård m. fl. slag av sjukvård. Denna sida av sjukförsäkringen har efter hand tillvunnit sig ett berättigt och allt mera stegrat intresse. Besparingskommittén har till synes ägnat nu nämnda en rationellt och tidsenligt ordnad sjukförsäkring tillkommande uppgifter väl så ringa uppmärksamhet. Sant är visserligen, att förevarande område av sjukförsäkringen hittills i mycket obetydlig utsträckning odlats av de svenska sjukkassorna. Måhända torde det även vara så att förhållandena i vårt land, åtminstone mångenstädes, bereda vissa svårigheter för ordnandet av en försäkring av nu antytt slag i samband med sjukkassornas verksamhet. Dessa svårigheter äro dock näppeligen öoverstiglga. Under senare år har man på skilda håll i landet börjat få blicken öppen för betydelsen av en i samband med sjukkasseverksamheten utövad sjukvård och i vissa, om än mera fåtaliga fall, med stort intresse och beaktansvärd framgång sökt utveckla denna sidoverksamhet. Med hänsyn till ovan antydda svårigheter torde även mer eller mindre försöksvis nu eller i framtiden förekommande ansatser till sjukvårdsförsäkring få anses vara i viss mån bannbrytande och ej utan sin stora betydelse för det framtida utvecklingsarbetet och därför väl värda att av lagstiftningen på allt sätt stödjäs och uppmuntras. På grund av allt detta finner förbundsstyrelsen för sin del önskvärt att en sjukvårdande verksamhet även ingår i de föreslagna statsunderstödda sjukkassornas uppgift, om också icke ehuru kanske helst tvångsvis, så dock såsom en prestation icke blott i lagen medgiven, utan där även på lämpligt sätt framhållen.

Även andra önskemål beträffande de statsunderstödda sjukkassornas prestationer skulle kunna här angivas. Förbundsstyrelsen vill dock i detta sammanhang ytterligare endast framhålla behovet av ett genomgående något större kontant sjukunderstöd än det inom sjukkassorna nu förekommande.

Skall den verksamhet, som kommer att utövas av de statsunderstödda sjukkasorna, kunna uppfylla de anspråk, varåt förbundsstyrelsen i det föregående givit uttryck, torde emellertid vara klart, att verksamheten måste bliva förenad med icke obetydliga kostnader, utan väsentligt drygare sådana än de inom sjukkasorna nu i allmänhet förekommande, beroende på de nuvarande kassornas kortare sjukhjälps-tid, lägre sjukpenning samt åsidosättandet från deras sida av de sjukvårdande uppgifterna. Och då dessa kassors medlemmar under en föregående tid låtit sig nöja med hittillsvarande begränsade förmåner, torde de sannolikt i alltför många fall, inför utsikten att eljest få vidkännas avsevärt förhöjda sjukkasseavgifter, med jämnmod komma att finna sig i de gamla förhållandena även för framtiden. De bestående sjukkasorna torde under dylika omständigheter ingalunda sakna utsikter att länge nog uppehålla konkurrensen med de statsunderstödda kassorna, till stort förfång, såsom redan sagts, för den nya lagstiftningens hela syfte.

Endast under förutsättning att de statsunderstödda kassorna genom ett rikligt understöd från det allmänna sättas i stånd att jämte sina större förmåner även erbjuda lika goda villkor som de andra kassorna i avgiftshänseende, eller åtminstone icke avsevärt förmånligare, läser en dylik sakernas vändning kunna med större grad av säkerhet förebyggas. I vilken utsträckning och efter vilka grunder bidrag från det allmänna böra beredas förstnämnda kassor är på grund härav synbarligen en fråga av fundamental betydelse.

I fråga om grunderna eller formerna för bidragens utgående har förbundsstyrelsen för sin del intet att erinra beträffande vad besparingskommittén härutinnan föreslagit, innebärande att nuvarande grundformer för statsbidragen bibehållas. Vad däremot angår bidragens storlek måste styrelsen uttala såsom sin bestämda uppfattning, att vad besparingskommittén i sådant hänseende föreslagit icke är tillfyllest. Detta gäller visserligen icke vad beträffar den del av statsbidraget, som skall utgå i förhållande till sjukkassans medlemsantal, vilken del besparingskommittén ansett sig böra bestämmas till 3 kr. per år och medlem. Beträffande åter den del av ifrågavarande bidrag, som skall bestämmas på grundval av det antal sjukdagar, för vilka sjuk-kassa utbetalat kontant sjukhjälp eller berett kostnadsfri vård å sjukhus åt sina medlemmar, äro av besparingskommittén förordade 33 öre per sjukdag, bortsett från söndagar och de sjukdagar jämväl frånräknade, för vilka vid långvarig sjukdom sjukhjälp lämnats efter det sjukdomen varat i 3 år — huruvida denna senare inskränkning avsetts av kommitterade framgår dock ej med full tydlighet av betänkandet — alltför knappt tilltagna. Förbundsstyrelsen vill för sin del i förevarande avseende föreslå, att bidraget per sjukdag må utgå med 50 i stället för 33 öre samt att de ifrågasatta inskränkningarna med avseende å söndagar samt sjuktid, infallande efter viss tids sjukdom av långvarig beskaffenhet, bortfalla. Vad ytterligare beträffar statsbidraget, till den del detsamma skall utgå med hänsyn till av sjuk-kassa bekostad sjukvård, måste förbundsstyrelsen icke mindre avgjort än i föregående fall förorda ett rikligare tilltaget bidrag än som av besparingskommitterade föreslagits. I fråga om storleken av sistnämnda del av bidraget vill styrelsen ifrågasätta ett belopp, motsvarande exempelvis en tredjedel av sjukkassas sjukvårdskostnader, därvid bland dessa må kunna inräknas icke blott kostnader för läkarvård och läkemedel utan i förekommande fall även för annan sjukvård, hemsjukvård, tandvård m. fl.

De erforderliga motiven till stöd för vad förbundsstyrelsen här föreslagit äro anförda i det föregående i och med vad styrelsen sökt framhålla med avseende å nödvändigheten att upprätthålla de statsunderstödda sjukkassornas konkurrensförmåga gentemot de sidostående sjukkasorna.

Statens utgifter i och för understöd till sjukkasorna i här föreslagen utsträckning synas icke behöva bliva alltför ansenliga till en början och torde endast småningom växa. Härvid kommer i betraktande, att någon tid läser dröja, innan avslutningen till de statsunderstödda sjukkasorna kan bliva mera allmän dels från

de nu bestående sjukkassorna, dels från den ännu utanför sjukförsäkringen stående befolkningens sida. Så länge de nuvarande sjukkassorna underlåta att ansluta sig, kommer dessutom det till dem nu utgående statsbidraget att bortfalla. Vad särskilt beträffar statsbidraget till den del detsamma skulle komma att utgå på grund av de statsunderstödda sjukkassornas kostnader för beredande av sjukvård, visar det sig, att motsvarande bidrag under nuvarande förhållanden icke uppgår till mera än 60,000 à 70,000 kr. för år. En mera omfattande utvidgning av verksamheten i förevarande avseenden torde ej under närmaste tid komma till stånd. En proportionsvis betydlig ökning i bidragsbeloppet skulle under sådana förhållanden knappast bliva för statsverket mera kännbar.

I alla händelser synes en utökning av statsbidragen i den av förbundsstyrelsen förordade utsträckning näppeligen fränkomlig, med mindre fara uppstår, att den föreslagna lagstiftningen kan komma att visa sig väsentligen förfelad, på sätt i det föregående antytts. De statsunderstödda sjukkassorna torde i själva verket, för att kunna med nöjaktig framgång uppehålla konkurrensen med andra sjukkassor, vara i än större behov av ekonomiskt stöd från det allmänna, än som kan fyllas av de ovan förordade statsbidragen. För ett fullständigt tillgodoseende av behovet synes då kommunernas medverkan nödvändig. Förbundsstyrelsen förmenar därför, att de kommuner, inom vilka statsunderstödda sjukkassor äro i verksamhet, böra hava i lag stadgad skyldighet att lämna ett pekuniärt bidrag till sagda kassor, tillmätt i förhållande till det antal inom resp. kommuner boende eller mantalsskrivna personer, som tillhöra ifrågavarande kassor, eller alltefter den omfattning, i vilken dessa medlemmar uppburit understöd. Ett dylikt anspråk torde vara välbefogat även ur andra synpunkter. Det har många gånger tvivelsutan med rätta framhållits, att sjuk-kasseverksamheten, särskilt i händelse sjukhjälpstiden utsträcker tillräckligt långt — såsom fallet ju skulle komma att bliva beträffande de statsunderstödda sjukkassorna — är ägnad att avsevärt minska kommunernas fattigvårdskostnader. De ofta åberopade förhållandena i staden Eskilstuna synas lämna ett gott stöd för denna mening. Inom berörda stadssamhälle finnes sedan längre tid tillbaka en sjukkassa i verksamhet med livlig anslutning från den inom staden talrikt representerade arbetarebefolkningens sida, vilken kassa tack vare ett ansenligt penningbidrag från kommunen blivit i tillfälle att bereda sina sjuka medlemmar sjukunderstöd utan tidsbegränsning, med den påföljd att anspråk på fattigunderstöd av kommunen från medlemmar i kassan icke förekommit. Man kan under dylika förhållanden knappast tala om, att kommunen genom sitt bidrag till sjukkasseverksamheten påtagit sig en särskild ekonomisk börda, utan snarast om en omläggning av de kostnader, som under andra omständigheter skolat drabba fattigvården, varigenom dessa kommit till användning för i grunden samma ändamål ehuru på ett säkerligen mera rationellt sätt och jämväl under mera tilltalande former. Denna anordning är visserligen en hittills om icke enastående så dock mera sällsynt företeelse i vårt land. Mycket tyder likväl på, att man flestades börjat komma till insikt om det befogade och ändamålsenliga i en dylik anordning.

Det vill emellertid synas lämpligt att kommunerna då även på annat sätt medverka inom de statsunderstödda sjukkassorna. Förslagsvis torde böra tillkomma kommun att utse ledamot i sådan kassas styrelse ävensom revisor.

Förbundsstyrelsen har härmed givit uttryck åt sin uppfattning rörande besparingskommitténs förslag i de stycken, som för styrelsen framstått såsom de mest betydelsefulla. Styrelsen vill dock även i någon mån beröra andra i kommittébetänkandet behandlade frågor.

En sådan fråga, vilken kommitterade av naturliga skäl ägnat en tämligen ingående uppmärksamhet, är den om sjukförsäkringens ställning till och växelverkan med övriga för närvarande bestående grenar av socialförsäkringen. Förbundsstyrelsen inser väl den stora betydelsen ur olika synpunkter av att ett så intimt och planmässigt samarbete som möjligen kan åvägbringas emellan å ena sidan sjukkas-

sorna och å andra sidan således pensionsförsäkringen och olycksfallsförsäkringen. Ett dylikt samarbete under enhetlig ledning måste givetvis, åtminstone under vissa förutsättningar, vara till största gagn för det hela, och sjukkassornas skyldighet att efter förmåga härvid lämna sin medverkan finner förbundsstyrelsen given. Enligt styrelsens mening torde dock kunna ifrågasättas, huruvida man i förevarande avseende har anledning att hysa större förväntning om mera betydelsefulla praktiska resultat, innan en obligatorisk sjukförsäkring kommit till stånd. Bildandet av statsunderstödda sjukkassor i enlighet med besparingskommittéens förslag torde näppeligen komma att fortskrida med den hastighet och i den omfattning, att landets alla kommuner inom en närmare framtid bliva av dessa kassor ens närmelsevis fulltaligt representerade, och en mera fullständig anslutning till kassorna från den försäkringsbehövande befolkningen i de orter, där kassor av ifrågasatt slag komme att finnas, torde knappast heller vara att påräkna under en avsevärd tid framåt — allt såvida icke en obligatorisk försäkring genomföres. Då härtill kommer, att sjukkassorna skulle äga tämligen stor frihet att ordna sin verksamhet, vad understödets storlek, varaktighet och beskaffenhet beträffar, utan hänsyn till förhållandena inom pensionsförsäkringen eller olycksfallsförsäkringen, vill det synas, att den av de statsunderstödda sjukkassorna representerade sjukförsäkringen tillsvidare endast i mycket otillfredsställande grad kommer att äga de erforderliga förutsättningarna för övertagandet och utförandet av den roll gentemot angivna övriga grenar av socialförsäkringen, vilken inom en i samtliga riktningar, således även i sjukförsäkringshänseende färdigbyggd socialförsäkring skulle bära tillkomma sjukförsäkringen och dess organ. Härtill kommer, att det torde vara mindre önskvärt, att sjukkassorna till en början eller över huvud taget, innan en obligatorisk försäkring genomförts, alltför mycket betungas med administrativa uppgifter av för dess egentliga verksamhet mer eller mindre främmande natur.

Ett härmed nära sammanhängande spörsmål, som av besparingskommittén upptagits till närmare prövning, gäller tillsynsmyndighetens över sjukkasseeväsendet förläggande inom administrationen. Förbundsstyrelsen har visserligen föga anledning eller möjlighet att taga befattning med denna angelägenhet. Styrelsen finner dock frågan vara av icke ringa betydelse även ur andra synpunkter än de tekniskt administrativa och statsfinansiella. De tvivelsutan omfattande och maktpåliggande uppgifter, som skulle förestå att lösa dels i samband med genomförandet av en eventuell lagstiftning i den av besparingskommittén förslagna riktning, dels sedermera, intill dess sjukförsäkringen, efter omläggning på grundval av försäkringstvång, infogats på sin rätta plats i den sociala försäkringsbyggnaden, torde komma att ställa tämligen stora krav på sagda myndighet, tarvande dess odelade uppmärksamhet och en jämförelsevis stor rörelsefrihet. På grund härav och i betraktande dessutom av den nu rådande och törhända än länge bestående splittringen inom den svenska socialförsäkringen samt de intresse motsatser och de olikheter i uppfattning i flera hänseenden, som till synes alltjämt i ganska hög grad göra sig gällande såväl bland myndigheter som hos allmänheten, speciellt sjukkassee folket, synes ett önskemål vara, vilket förbundsstyrelsen icke vill underlåta att starkt nog framhålla, att den institution, som skall närmast handhava ovanberörda uppgifter och hos vilken såväl praktisk erfarenhet som annan sakkunskap på förevarande speciella område torde kunna förutsättas vara till finnandes mera än annorstädes, erhåller en om möjligt fullt fristående och i alla händelser möjligast självständig ställning.

Den rätta avgränsningen av å ena sidan sjukförsäkringen samt å andra sidan dels pensionsförsäkringen dels och olycksfallsförsäkringens speciella verksamhetsområden sinsemellan är även en hithörande angelägenhet av stor vikt. Förbundsstyrelsen har redan givit uttryck åt den meningen, att en utsträckning av sjukhjälpstiden inom de statsunderstödda sjukkassorna, på sätt besparingskommittén föreslagit eller ännu mera, är önskvärd. Tydligt beröres härav det inbördes förhållandet mellan

sjukförsäkringen och pensionsförsäkringen. Av förut antydda skäl och även i betraktande av sjukkassornas större förutsättningar att öva nödig tillsyn även beträffande de långvarigt sjuka, vill det synas förbundsstyrelsen mest naturligt och ändamålsenligt, att de långvariga sjukdomsfallen, där så ske kan, i största möjliga utsträckning omhändertagas av sjukkassorna.

Ett något likartat spörsmål framställer sig med avseende å olycksfallsförsäkringen, nämligen i fråga om den s. k. karenstiden. Det torde vara en av sjukkassefolket ganska allmänt omfattad önskan, att sjukkassa i regel skall vara oförhindrad att vid olycksfall meddela sjukhjälp i samma ordning som vid andra sjukdomsfall. Ett tillgodoseende av detta ur flera synpunkter ganska naturliga och berättigade krav skulle leda till — för så vitt en i alla avseenden olämplig dubbelförsäkring för olycksfall, nämligen dels i sjukkassa, dels i olycksfallsförsäkringsanstalt, skall undvikas — att karenstiden finge utsträckas och att sjukhjälpen under denna tid, där så ske kan, meddelades av de statsunderstödda sjukkassorna. Förslagsvis skulle karenstiden lämpligen kunna omfatta tiden t. o. m. 63:e dagen efter olycksfallet. En dylik anordning förutsätter givetvis ekonomisk medverkan från arbetsgivarnas sida, en medverkan, som ock enligt förbundsstyrelsens förmenande utan alltför stor svårighet torde kunna på ett tillfredsställande sätt ordnas.

En anordning av detta slag synes även den fullt naturlig och torde, när en obligatorisk sjukförsäkring kommit till genomförande, ur snart sagt alla synpunkter vara att föredraga framför den nuvarande. Givetvis bör tillses, att den genom sjukkassorna förmedlade försäkringen i övrigt ordnas i möjligaste mån i enlighet med de principer, som vunnit tillämpning inom olycksfallsförsäkringen. Bl. a. torde böra föreskrivas, att understödet skall utgå från och med dagen efter olycksfallet. Till ernående av önskvärd likformighet synes då ock motsvarande bestämmelse böra gälla för den egentliga sjukförsäkringens vidkommande.

Med avseende å vad besparingskommittén haft att anföra i frågan rörande sjukförsäkrads överflyttning från en sjukkassa till en annan vid ombyte av bostads- eller mantalsskrivningsort vill förbundsstyrelsen, utan erinran i övrigt, endast anmärka följande. I nära sammanhang med förevarande spörsmål står även den i kommittébetänkandet icke berörda frågan rörande beredande av möjlighet till överflyttning av enahanda slag vid sjukkassemedlems vistelse under längre tid i eller avflyttning till annat land. Ätminstone vad beträffar dylik överflyttning inom de skandinaviska länderna har denna fråga redan tillvunnit sig uppmärksamhet och befunnits äga sin praktiska betydelse. För Sveriges och Danmarks vidkommande hava ock sedan åtskilliga år tillbaka vissa närmare bestämmelser, varom överenskomelse träffats genom förhandlingar mellan delegerade för de båda ländernas sjukkasseorganisationer och vederbörande myndigheter, blivit upprättade och vunnit tillämpning. Denna angelägenhet synes böra beaktas i samband med en ny lagstiftning för sjukkasseverksamheten. Då åtgärder i här antytt syfte dock förutsätta full ömsesidighet de olika länderna emellan, torde måhända icke låta sig göra att genom en blivande lag åvägbringa alla för ändamålet erforderliga anordningar, men synes i så fall möjlighet böra beredas E. K. Maj:t att utfärda de särskilda bestämmelser, vilka i varje särskilt fall kunna bliva behöfliga.

Förbundsstyrelsen önskade slutligen även beröra ett ämne, som knappast i vidare mån varit föremål för besparingskommitténs uppmärksamhet men likväl torde förtjäna närmare beaktande i samband med förevarande lagstiftningsfråga. Endast i ringa utsträckning har sjukkasseverksamheten i vårt land hittills nått den omfattande kategori av personer, som lämpligen torde kunna sammanfattas under benämningen familjemedlemmar, utgörande företrädesvis gifta kvinnor och barn; personer alltså, vilka såsom icke självförsörjande visserligen icke i samma grad, som de genom avlönat arbete hos annan för sitt uppehälle beroende, äro i behov av en sjukförsäkring, men dock i vissa hänseenden tvelsutän skulle hava gagn därav. Helt annat är förhållandet i vårt grannland Danmark, där sjukkassorna i

mycket stor utsträckning omhändertagit familjemedlemmar, en omständighet varigenom det danska sjukkasseväsendet i avsevärd grad vunnit i styrka och social betydelse. Ansatser till en utvidgning av sjukkasneverksamheten i här antydd riktning saknas dock icke helt och hållet hos oss. Här och var, om ock i mera enstaka fall, förekommer, att sjukkassa berett tillgång till vård av läkare eller till åtnjutande av läkemedel på kassans bekostnad åt sina medlemmars familjemedlemmar. En mera allmän hithörande företeelse utgör den av ett stort antal kassor meddelade moderskapsförsäkringen. Hit torde man även kunna räkna den bland sjukkassorna icke sällan förekommande begravningshjälpsförsäkringen för sjukkassemedlems maka eller make.

Dessa ansatser synas förtjäna att vid en kommande lagstiftning omhändertagas och i viss utsträckning uppmuntras. De önskemål, som förbundsstyrelsen för sin del skulle i sådant hänseende vilja uppställa, vore, att beredande av sjukvård åt familjemedlemmar bleve i lagen sjukkassorna medgivet och genom understöd av staten i sammanhang med de vanliga statsbidragen underlättades, vidare att meddelande av moderskapsförsäkring ålades sjukkassorna såsom en obligatorisk prestation, jämställd med den vanliga sjukhjälpn och sålunda likaledes underlättad genom tillräckligt statligt understöd samt i lagen närmare reglerad genom bestämmelser, ägnade att åstadkomma ett effektivare understöd av förevarande slag, än det för närvarande inom sjukkassorna vanliga, samt slutligen, att möjligheter till begravningshjälpsförsäkring genom sjukkassan för medlems maka eller make fortfarande måtte stå öppen eller, i alla händelser, att hinder icke resas för vidmakthållande av sådan försäkring, som vid tiden för den nya lagstiftningens genomförande redan kommit till stånd.

Förbundsstyrelsen har härutöver intet att i förevarande ärende andraga. Visserligen torde många önskemål kunna uppställas beträffande de mera speciella bestämmelser, vilka böra ingå i en ny lag. Styrelsen förutsätter emellertid, att dessa önskemål ändock i allmänhet komma att bliva tillgodosedda. Där så lämpligen ske kan såge dock förbundsstyrelsen gärna, att, i händelse ett fullständigt lagförslag upprättas på grundvalen av föreliggande betänkande, styrelsen, innan förslaget företages till avgörande, bereddes tillfälle att därom taga närmare kännedom och uttala sin mening.

Stockholm den 15 maj 1925.

Underdånigst

Sveriges allmänna sjukkasfeförbund

J. E. BERGLUND.

Rikssjukkassornas centralorganisation.

Rikssjukkassornas centralorganisation, som satts i tillfälle avgiva yttrande över av Statens besparingskommitté avgivet betänkande och förslag rörande socialförsäkringens organisation, får med anledning härav framhålla följande.

Förslaget rörande sjukförsäkringen innebär i stora drag, att det skulle bli endast en statsunderstödd sjukkassa för varje område, i regel innefattande en kommun, i vissa fall flera kommuner, att de sålunda upprättade sjukkassorna skulle vara skyldiga meddela sjukhjälp under en period av 3 år i följd samt att de dessutom i vissa avseenden skulle tjänstgöra som hjälporgan åt pensions- och olycksfallsförsäkringen.

Det nu framlagda förslaget skiljer sig från det av år 1919 i så måtto, att rörelsens frivilliga karaktär utåt synes vara markerad ävensom att kostnaden för försäkringen skisserats efter vida mindre mått. Emellertid gäller om det senaste förslaget liksom om det föregående, att det icke anpassats efter våra förhållanden och önskingarna hos dem, som skola uppbära försäkringen. Nu liksom tidigare har man sålunda fasthållit vid tanken att som statsorgan endast godtaga sjukkassor med visst begränsat verksamhetsområde och som därtill åtaga sig att meddela sjukhjälp under viss, sammanhängande tid, nu satt till tre år, mot två år i 1919 års förslag. Härigenom har man, såsom också framhålles i betänkandet, velat skapa en grundval för obligatorisk sjukförsäkring.

Emellertid kan det starkt ifrågasättas, om en anordning som den här tänkta över huvud taget är genomförbar. Så länge sjukkassorna behålla sin karaktär av frivilliga, torde det ej vara nyttigt att genom lagbestämmelser så ingripa i deras verksamhet, att frivilligheten endast avser medlemsanslutningen. Då man icke är i stånd att erbjuda förbättrade förmåner åt sjukkassemedlemmarna på annat sätt än genom väsentligt förhöjda avgifter, torde dessa förmåner i allmänhet bliva oåtkomliga för de ekonomiskt svagare, som väl närmast borde komma i åtnjutande av dem. Under alla förhållanden skulle dessa då vara nödsakade att inskränka sig till så låg daglig sjukhjälp, att den blir otillräcklig. Kommer så därtill den föreslagna väsentligt fördyrade pensionsavgiften, synes det, då denna är obligatorisk och sjukkassemedlemskapet frivilligt, inbjuda till att folk i allmänhet måste avstå från sjukförsäkringen, ett resultat, som ingalunda är i överensstämmelse med vad den sociala försäkringen avser.

I fråga om försäkringens ökade effektivitet torde det icke vara möjligt att nu draga några bestämda slutsatser. Man får nämligen alltid räkna med att många av de sjukkassor, bland dem de stora rikssjukkassorna, vilka lämnas utanför, komma att fortsätta med verksamheten, fast med förminskade sjukhjälpsförmåner i motsvarande grad till det indragna statsbidraget. Sjukkasor med omfattande begravningshjälpsverksamhet få särskild anledning att inordna verksamheten på detta sätt. I stället för det ifrågasatta ingripandet vore det vida bättre att direkt övergå till tvångssjukförsäkring. Och då finge alla klart för sig redan från början, vad det vore fråga om.

I betänkandet rörande sjukförsäkringen förefaller det som om man i viss mån varit i avsaknad av objektivitet, då det gäller att bedöma olika typer av sjukkassexverksamhet. Så t. ex. finner man att rikssjukkassorna äro behäftade med allehanda fel och brister, under det att lokalkassorna icke synas ha något emot sig. Genom särskilda utredningar, i vissa fall med urval i materialet, har man sökt uppvisa

underlägsenheten hos rikssjukkassorna. De tilläggas också största delen av skulden till förekommande splittring och konkurrens inom rörelsen. Att dessa kassor vunnit så god framgång betecknas så, att de trängt in överallt och därmed ofta hindrat bildande av lokala sjukkassor. När rikssjukkassorna genom sin organisationsform berett befolkningen inom stora områden av vårt land tillfälle att över huvud taget komma i besittning av en sjukförsäkring, eftersom lokala sjukkassor där ej funnits, kan det ifrågasättas, om detta bör betecknas som konkurrens och om denna i så fall skall anses olämplig. I detta sammanhang vill centralorganisationen anföra vad kommittén själv säger på sidan 75 i betänkandet: »att rikssjukkassorna hava möjlighet att vinna insteg på orter, där på grund av befolkningens gleshet eller dylikt betingelserna för en lokal sjukkassa äro jämförelsevis små...»

Invändningarna mot rikssjukkassorna rörande deras lämplighet som organ för frivillig sjukkaserverksamhet ha ej den bärkraft, som kommittén velat göra gällande. Rikssjukkassorna torde tvärtom ha stora företräden, bland annat genom sin förmåga till riskutjämning och, som kommittén själv enligt det ovan citerade medgivit, genom upptagande av verksamhet å platser, där förutsättningarna för lokala kassor att bedriva verksamhet äro små på grund av säregna förhållanden. Detta bevisas bäst därav, att av landets 2,405 kommuner endast 783 hava sjukkaserverksamhet genom lokala sjukkasorgan. Hur många kommuner det däremot är, som sakna avdelningar av rikssjukkassor, framgår ej av statistiken, men då det finnes 4,500 dylika avdelningar ensamt inom de kassor, som äro anslutna till rikssjukkassornas centralorganisation, torde de ha nått fram så gott som överallt. I de fem norrländska länen med 223 socknar finnes det lokalavdelningar av centralorganisationens kassor i 202 socknar med 1,271 lokalavdelningar men lokala sjukkassor i endast 46 kommuner.

Ett bemötande i detalj av kritiken mot rikssjukkassorna är ej på sin plats i detta yttrande och torde ej heller vara behöfligt. I tvenne punkter — rörande förvaltningskostnaderna och sjukligheten — anser sig dock centralorganisationen böra framhålla några på frågans bedömande inverkan omständigheter.

I fråga om förvaltningskostnaderna framhålles i betänkandet, att dessa äro något högre för rikssjukkassorna än för övriga kassor. För landsbygdens kassor angivas de till kr. 1:51 per medlem, för stadssjukkassorna till kr. 3:36 och för rikssjukkassorna till kr. 3:42. Om man, såsom sig bör, helt undantager landssjukkassorna, som genom sina i alla avseenden enklare anordningar kunna uppvisa ett minimum i fråga om kostnader, och jämför de klassindelade stadssjukkassorna med de klassindelade rikssjukkassorna, så blir kostnadsskillnaden som synes helt ringa.

De lokala sjukkassorna förete i allmänhet ett tämligen konstant stillestånd. Förvaltningen behöver under sådana förhållanden ej bli synnerligen kostsam. De flesta rikssjukkassor äro däremot stadda i en jämn utveckling. Den alltjämt fortgående nyorganisationen medför givetvis kostnader. Då denna nyorganisation till största delen försiggår inom orter, varest ingen sjukkaserverksamhet tidigare bedrivits, sakna de nya avdelningarnas funktionärer nödig erfarenhet om huru verksamheten bör handhas och bedrivas, varför upplysnings- och instruktionsarbetet måste fortgå under ganska lång tid i de nybildade avdelningarna. Detta organisationsarbete kan inte åstadkommas utan kostnader, vilka ibland kunna bli ganska höga. Dylikt nydaningsarbete förekommer icke inom lokalkassorna. Nya sådana ha dessutom endast i mycket ringa omfattning bildats sedan 1910 års sjukkasselag blev gällande. Denna väsentliga olikhet mellan rikssjukkassorna och lokalkassorna beträffande verksamhetens utveckling gör, att någon jämförelse i fråga om förvaltningskostnaderna rättvisligen icke kan anställas. Då den högre förvaltningskostnaden i rikssjukkassorna till stor del beror på deras livaktigare verksamhet för sjukförsäkringens utbredning, särskilt till orter som tidigare varit i avsaknad av sådan, så bör denna merutgift, ur social synpunkt, anses väl använd, om det över huvud taget anses önskligt att sjukförsäkringen bringas framåt.

Med tagen hänsyn härtill anser sig centralorganisationen härmed ha påvisat, att de klassindelade rikssjuk-kassorna administreras förhållandevis billigare än de klassindelade lokala sjuk-kassorna. Framhållas bör även härvid, att förvaltningskostnaden per medlem inom rikssjuk-kassornas centralorganisation, som den 31 dec. 1923 omfattade 190,462 medlemmar, utgjorde enligt egen statistik: 1921 kr. 2: 50, 1922 kr. 2: 64 och 1923 kr. 2: 85, alltså väsentligt lägre än den för alla landets rikssjuk-kassor gjorda statistiken.

Sjukförsäkringen skötes nu så gott som uteslutande av frivilliga krafter. Bortåt 40,000 personer torde årligen göra rörelsen tjänster såsom styrelseledamöter, revisorer och sjukbesökare i samtliga sjuk-kassor. Då arbetet härmed huvudsakligast utföres å fritid, påkallas ej någon vidare ersättning härför, åtminstone icke i regel av revisorer och sjukbesökare. Till den inom styrelsen, som närmast har arbetet om hand, utgår i allmänhet ett mindre honorar. Denna folkliga anordning har bidragit till att hålla kostnaderna nere.

Annorlunda kommer det att ställa sig för den av besparingskommittén skisserade sjuk-kasseorganisationen. Först och främst bortfaller här frivilligheten i sådan utsträckning, att ansvaret för kassan och viljan till personliga offer härför blir ett helt annat. Genom de lokala organens större verksamhetsområden, vidgade arbets-uppgifter samt i utsikt ställda tjänster åt pensions- och olycksfallsförsäkringen, torde det därtill icke bli möjligt att längre förvalta en lokal sjuk-kassa såsom bisyssla. Avlönade funktionärer, mera kvalificerade för uppdraget, torde behöva tillsättas inom flertalet kassor. Möjligt är, att å en del platser ej full sysselsättning kan beredas kassafunktionären, men å andra och större platser torde ett flertal tjänstemän behöva tillsättas. Då det inom landet finnes över 2,500 kommuner, för vilka alla man väl beräknat sjuk-kasseorgan efter nytt mönster, inses utan vidare, vilken stab av mer eller mindre välavlönade tjänstemän som måste tillsättas. I största utsträckning måste även avlönade sjukbesökare anställas. Det kan härav lätt räknas ut, att förvaltningskostnaderna bli väsentligt högre med den föreslagna nya anordningen, än vad de nu äro.

Det kan icke styrkas eller andragas sannolika skäl för, att till synes förekommande större sjukhjälsutbetalningar inom rikssjuk-kassorna än övriga sjuk-kassor bero på bristande förmåga i ledningen eller på mindre effektiv sjukkontroll hos förstnämnda kassor. Andra orsaker ligga till grund härför.

Av socialstyrelsens statistik över de registrerade sjuk-kassornas verksamhet framgår bland annat, att år 1918 utbetalade rikssjuk-kassorna i anledning av spanska sjukan avsevärt mer sjukhjälp pr medlem räknat än lokalkassorna. Jämfört med år 1917 ökades antalet sjukdagar år 1918 i lokalkassorna med 199.2 pr 100 medlemmar, medan ökningen av antalet sjukdagar uppgick till 324.3 pr 100 medlemmar i rikssjuk-kassorna. Anledningen härtill får utan tvivel tillskrivas den omständigheten, att många lokalkassor ej fullt ut förmådde fullgöra sina förpliktelser vid den hårda påkänning epidemien medförde; vilket däremot ej var fallet inom rikssjuk-kassorna.

En väsentlig del av rikssjuk-kassornas verksamhet bedrives i Norrland, varest till följd av hårt klimat och andra ogynnsamma förhållanden sjukligheten är större än i övriga delar av landet. De norrländska lokalkassorna uppvisa sålunda c:a en dag högre sjuklighet pr medlem och är än lokalkassorna i mellersta och södra Sverige.

Som sjuk-kasseverksamheten i Norrlands landsbygd nästan uteslutande bedrives av rikssjuk-kassor, vilket även framgår av den i kommitténs betänkande förekommande statistiken, är det uppenbart, att vid jämförelse mellan sjuklighetstalen i lokalkassor och rikssjuk-kassor de ogynnsamma förhållandena i Norrland torde komma att spela största rollen för de sistnämnda kassorna.

I detta sammanhang torde också böra påpekas, att vad å sidan 81 i betänkandet framhålles rörande proportionen i avgifter och sjukhjälp (urval i statistiken) mellan stadssjuk-kassor och rikssjuk-kassor inga uppgifter lämnats rörande förekomsten

av antal sjukårsperioder i de olika sjukrassorna. Många sjukrasser begränsa nämligen sjukhjälp till viss kort tid för en och samma sjukdom, t. ex. till 150, 200 eller 300 dagar, under det andra kasser åter lämna sjukhjälp under stadgat sjukår så länge sjukdomen varar, 10 à 15 år eller längre tid. Flera av de stora rikssjukrassorna lämna sjukhjälp efter sistnämnda regel, vilket även återverkar på dessa kassors sjukhjälpfrekvens.

Märkligt är, att sedan kommittén förklarar rikssjukrassorna vara oanvändbara såsom organ för en social sjukförsäkring, så rekommenderar den ett system för uppnående av riskutjämning, som kommer att medföra alla de olägenheter, varmed rikssjukrassorna anses vara behäftade. Då alla de kasser, som ej komma att innesluta minst 500 medlemmar, skola ingå i en återförsäkringskassa, är man nämligen inne på den väg, som anses oanvändbar. En återförsäkringskassa är i likhet med huvudkassan i en rikssjukrassa en centralkassa, i vilken lokalkasser äga att utbekomma ersättning på grund av översjuklighet. Den bristfälliga kontroll, som man förmenar förekommer inom rikssjukrassornas lokalavdelningar, måste därför även komma till synes i de i återförsäkringskassan sammanslutna lokalkasser.

För erhållande av närmare kännedom om den av rikssjukrassorna utövade verksamheten återgives här nedan en tabell över antalet lokalavdelningar och medlemmar ordnade länsvis, samt därtill över antalet sjukdagar pr medlem räknat. Uppgifterna gälla pr 31 dec. 1923 och avse de till rikssjukrassornas centralorganisation anslutna åtta större sjukrasser. För övriga rikssjukrasser kunna uppgifter ej lämnas av centralorganisationen.

Län	Avdelningar	Medlemmar	Antal sjukdagar	
			Absolut	Per medlem
Västernorrlands	408	20,347	196,877	9.7
Västmanlands	202	12,803	110,003	8.6
Gävleborgs	235	12,442	108,264	8.7
Kopparbergs	264	11,893	106,163	8.9
Västerbottens	258	11,728	128,094	10.9
Örebro	217	11,026	105,056	9.5
Stockholms	175	10,229	93,505	9.1
Jönköpings	208	10,150	92,462	9.1
Norrbottens	190	9,681	111,252	11.5
Värmlands	212	9,418	88,438	9.4
Kalmar	186	7,422	69,304	9.3
Östergötlands	131	7,203	56,805	7.9
Göteborgs och Bohus	131	7,130	69,885	9.8
Södermanlands	128	6,943	56,431	8.1
Älvsborgs	133	5,707	44,475	7.8
Blekinge	139	5,643	59,426	10.5
Uppsala	97	5,449	42,308	7.8
Jämtlands	180	5,394	52,742	9.8
Malmöhus	90	4,666	35,884	7.7
Skaraborgs	127	4,648	47,711	10.3
Kronobergs	122	3,992	33,028	8.3
Kristianstads	117	3,279	28,382	8.7
Hallands	63	2,170	14,317	6.6
Gotlands	29	1,099	9,169	8.3
Summa	4,042	190,462	1,759,982	9.2

I de fem norrländska länen — Västernorrlands, Gävleborgs, Västerbottens, Norrbottens och Jämtlands — med tillhopa 59,592 medlemmar utgör antalet sjukdagar 597.229, alltså 10 sjukdagar pr medlem, eller 0.8 sjukdag pr medlem mera än för

hela riket. Då den genomsnittliga sjukhjälpn pr dag utgör kr. 1:74, blir merutgiften för denna hjälp på ifrågavarande fem län kr. 82,832:88.

Under året inbetaltes i medlemsavgifter kr. 4,865,750:76.

I sjukhjälp utanordnades kr. 3,072,220:60 samt i begravningshjälp kr. 239,025:—. Ansvarighetsbeloppet för utfäst begravningshjälp utgjorde 26.3 milj. kr., ägande kapital 4.9 milj. kr.

Av siffrorna framgår, bland annat, att rikssjukkassorna utöva verksamhet över hela landet på ett synnerligen stort antal platser, att deras hjälpverksamhet är omfattande och att sjukligheten relativt är störst i Norrland.

Då den nya organisationen är avsedd att vila på frivillighetens grund, måste antagas att vid sidan av densamma komma att finnas andra sjukkassor, vilka använda andra arbetsmetoder och tillämpa andra villkor än de av kommittén föreslagna kassorna. Den konkurrens, varöver nu utan egentligt skäl klagas, kommer då att bli en beklaglig verklighet. Ett sådant förhållande torde icke bli till gagn för en sund utveckling av sjukförsäkringen.

Aven om de statsunderstödda kassorna slutligen segra i kampen mot övriga kassor, så kommer detta dock icke att ske utan avsevärd skada för många tusenden av de nuvarande sjukkassemedlemmarna. Emedan de statsunderstödda kassorna skola äga rätt att vägra inträde för personer, som ej anses önskvärda, måste följden bli den, att sedan statsunderstödd kassa trängt ut andra kassor inom sitt område, mottager den dock icke andra av de senares medlemmar, än de som ha gott hälsotillstånd. De sjuka bli därigenom berövade det understöd, de så väl behöva. Om den på senare tid igångsatta kampen mot rikssjukkassorna skulle, på grund av besparingskommitténs förslag, medföra det eftersträfvade resultatet, så blir följden den, att på många av de platser, där dessa kassor nu ha avdelningar, ingen sjukkaserverksamhet alls kommer att utövas därefter. De nya sjukkassorna sakna förutsättningar att i likhet med rikssjukkassorna kunna tränga in överallt.

Anledningen till den hittills jämförelsevis svaga utvecklingen av den frivilliga sjukförsäkringen i allmänhet beror icke på sjukkassorna själva utan på de åtgärder staten vidtagit beträffande denna rörelse. Uppenbart är att avfattningen av nu gällande sjukkasselag riktar intresset huvudsakligen på de korta fallen och ställer lägre eller inga krav på kassornas prestationer vid långvariga fall. De medgivanden om begränsning av sjukhjälpstiden, som lagen innehåller, ha givetvis icke varit ägnade att befrämja en effektiv sjukförsäkring. I ännu högre grad ha grunderna för statsbidraget uppmuntrat kassorna att inskränka sjukhjälp prestationerna såväl med avseende på understödsbeloppet som understöd tiden. Kassor, som utfästa sjukhjälp med 90 öre pr dag under 90 dagar, få sina kostnader täckta av statsmedel till c:a 50 %, under det statsbidraget utgör allenast c:a 13 % av kostnaden om sjukhjälpn utgår med 3 kr. pr dag under 180 dagar. Rikssjukkassornas centralorganisation har tidigare gjort framställning om sådan ändring i grunderna för statsbidraget, att detsamma utginge i förhållande till kassas prestationer, men denna framställning har icke vunnit beaktande.

Att sjukförsäkringen oaktat de mindre uppmuntrande villkor, under vilka den arbetat, likväl nått den omfattning den har, är icke minst beroende på det intensiva arbete rikssjukkassorna utfört. Dessa kassor ha visat sig äga bättre förmåga att organisera och utbreda verksamheten till allt större lager av befolkningen och ha därigenom utfört ett för alla tider bestående pionjärarbete inom svensk frivillig sjukkasserörelse.

Centralorganisationens uppfattning rörande det framlagda kommittéförslaget i vad det berör sjukförsäkringen torde säkerligen omfattas av den övervägande delen av Sveriges sjukkassefolk. Visserligen lära representanter för en del av de lokala sjukkassorna hysa en annan mening, men det är känt, att de i denna sak icke på långt när ha ens alla dessa kassor med sig, än mindre alla lokala kassor. Detta visade sig bl. a. då det för kort tid sedan framkom förslag om sammanslagning av alla

Stockholmssjukkassor till en centralsjukkassa för huvudstaden. Detta förslag kunde icke samla mera än fjorton kassor för sig av huvudstadens cirka etthundra kassor, oaktat man ställde i utsikt kommunalbidragets indragning i händelse av avslag.

Det torde icke kunna gå att med hopp om större framgång driva fram sjukförsäkringen i Sverige med ett årligt statsbidrag å c:a 2.7 milj. kr., motsvarande kr. 3:68 pr medlem, medan bidraget i Norge utgör resp. 7 milj. och kr. 11:72 samt i Danmark resp. 12 milj. och kr. 9:17. En fortsatt avvaktande hållning i den för rörelsen så betydelsefulla statsbidragsfrågan med tanke på en ny ordning av sjukförsäkringen torde icke längre vara tillräddig. Några genomförbara ändringsförslag ha ej kunnat åstadkommas efter tio års utredningar, och rörelsen hämmas i sin utveckling icke endast genom det allt för knappa statsbidraget utan även genom den osäkerhet, som vållats under senare åren och som gjort att många ställa sig avvaktande. Det ekonomiska läget lär väl ej heller under lång tid framåt möjliggöra en sådan sjukförsäkring, som socialförsäkringsmännen önska den.

Centralorganisationen vill till slut med stöd av det föregående framhålla följande:

Totalintrycket av besparingskommitténs hastigt hopkomna och därför bristfälliga förslag rörande sjukförsäkringen är, att det vill utföra ett experiment, där hela den nuvarande frivilliga sjukförsäkringen, uppbyggd av intresserade och varmhjärtade personer huvudsakligast ur småfolkets leder och under decenniernas hängivet arbete, sättes på ett kort.

Centralorganisationen har här sökt påvisa, att utsikterna till ett lyckligt ordnande av denna fråga på det föreslagna sättet ej äro stora och att resultatet i bästa fall bleve lokalt begränsade, dyrbara sjukkassor, i vilka flertalet ej kan söka sig in, och vid sidan av dem en tynande tillvaro för alla övriga frivilliga sjukkassor, som ej skulle få något stöd av staten och slutligen skulle se sina medlemmar försvinna, sedan det på grund av den höga pensionsavgiften ej finnes möjlighet för dem att hålla sig ens med en billig sjukförsäkring.

Ur statens och de många sjukkassemedlemmarnas synpunkt vill det emellertid synas, som om det vore lyckligast och tryggast, att, innan experimentet med detta farliga och till stor del på antaganden byggda förslag utföres, ett allvarligt försök gjordes att gå fram på den linje, som sedan åratals varit centralorganisationens och som avser att genom ett effektivare och mera rättvist avvägt statsbidrag, såsom föreslagits i motion vid årets riksdag, göra de nuvarande frivilliga sjukkassorna bärkraftigare samt bättre än nu rustade att fylla en väl ordnad, frivillig folksjukförsäkrings plikter mot stat, kommuner och dem, som i främsta rummet böra beredas möjlighet att skydda sig och de sina mot de ekonomiska verkningarna av kortare eller längre sjukdomstillstånd.

De reformer, som dessutom finnas erforderliga för att sjukförsäkringen skall bli tillfredsställande ordnad och erhålla den plats den bör intaga i socialförsäkringen, böra vidtagas i samförstånd med den frivilliga sjukförsäkringens målsmän och under medverkan av alla övriga intresserade parter.

Härigenom skulle för dessa sjukkassor desslikes göras möjligt att i en framtid ombesörja en för lönearbetare avsedd obligatorisk sjukförsäkring.

Med framhållande härav anhåller rikssjukkassornas centralorganisation i underdånighet få framföra som sin mening, att statens besparingskommittés betänkande och förslag i vad det rör sjukförsäkringsfrågan icke är ägnat att på ett tillfredsställande sätt lösa denna fråga samt att det därför icke måtte föranleda till någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Stockholm den 11 maj 1925.

Underdånigst

Rikssjukkassornas centralorganisation.

A. L. LINDHAGEN.

GEORG SEVERIN.

Sveriges köpmannaförbund.

Genom nådig remiss av den 4 mars detta år har Eders Kungl. Maj:t berett Sveriges Köpmannaförbund tillfälle avgiva yttrande över *besparingskommitténs betänkande angående socialförsäkringens ordnande*, och får förbundet härmed, med begränsning till frågan om den sociala olycksfallsförsäkringen, i underdånighet anföra följande.

Då vid 1920 och 1924 års riksdagar motioner förelågo om sådan ändring i lagen av den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, att riksförsäkringsanstalten skulle bliva ensam bärare av denna försäkringsverksamhet, tillät sig Sveriges Köpmannaförbund såsom representant för en stor grupp försäkringspliktiga arbetsgivare — landets köpmannakår — att i skrivelser till andra lagutskottet påkalla uppmärksamhet för de synpunkter i frågan, som förefunnos inom nämnda kår, och att efter utförlig motivering förorda avslag å ifrågavarande motioner.

Besparingskommittén har i sitt förslag visserligen ej förordat ett statligt monopol för ifrågavarande försäkringsverksamhet, men enligt förbundets förmenande komme i praktiken knappast någon skillnad att förefinnas mellan ett statsmonopol i likhet med det i ovannämnda motioner föreslagna och det monopol, som nu förordas av kommittén. Väl är det sant, att enligt kommittéförslaget näringsidkarna skulle beredas visst medinflytande på den ifrågasatta försäkringsinstitutionens verksamhet, men detta inflytande skulle enligt förbundets bestämda övertygelse i verkligheten bli av rent negativ art. Arbetsgivarrepresentanterna i riksförsäkringsstämman skulle enligt förslaget vara 18 till antalet mot 6 representanter för staten och 6 för arbetarintresset, men försäkringsavdelningens verkliga ledning skulle anförtros åt en styrelse på 5 ledamöter jämte riksförsäkringsverkets chef som självskriven ordförande samt en av denna styrelse utsedd verkställande direktör. Under sådana förhållanden skulle i realiteten all effektiv beslutanderätt rörande försäkringsavdelningens verksamhet fränhändas näringslivets representanter.

Besparingskommittén har framhållit och förordat den principen att näringsidkarna, som helt få bestrida kostnaderna för ifrågavarande försäkring, jämväl skulle äga ordna denna på det för dem mest lämpliga sättet, under förutsättning att de skadades intressen på fullt betryggande sätt bliva säkerställda. Kommitténs förslag om en monopolinrättning med ovan antydda ledning synes emellertid innebära ett tydligt avsteg från denna princip. För förbundet står det även klart, att en utveckling i monopolistisk riktning, som av kommittén förordas, skulle vara för näringslivet högst ödesdiger. Den fria konkurrensen har städse på det ekonomiska livets skilda områden visat sig vara till gagn för en sund och kraftig utveckling. Tävlan mellan olika företag och företagsformer har mer än något annat förmått frambringa högsta ekonomiska effektivitet, och där denna sporre till ökade ansträngningar avskaffats, har prestationsförmågan också i regel blivit nedsatt. Exempel härpå saknas ej från vårt eget land; och där monopol likväl genomförts torde tvingande sociala eller statsfinansiella skäl ha förelegat. Statsmakterna ha ju också just nu under övervägande åtgärder mot eventuella maktmissbruk av i mo-

nopolställning varande företag och tendenser till förtrustning inom näringslivet. Det är anmärkningsvärt, att besparingskommittén i sitt förslag synes gå i alldeles motsatt riktning till dessa planerade åtgärder, då kommittén ansett sig böra framlägga förslag om genomförande av monopol på ifrågavarande område.

Ett bibehållande av den fria konkurrensen mellan ett flertal försäkringsföretag torde icke med skäl kunna sägas innebära någon fara för de skadades intressen. De statliga organ, som övervaka hithörande angelägenheter, torde väl få anses som en säker garanti däremot. Men dessutom ligger det givetvis i de olika försäkringsinrättningarnas eget intresse att på bästa sätt vårda och ersätta de skadade. Ett förfaringsätt i motsatt riktning skulle ovillkorligen medföra, att arbetsgivarna lämnade den försäkringsinrättning, som ej korrekt fullgjorde sina skyldigheter. Jämväl ur synpunkten att säkerställa de skadades intressen har således den fria konkurrensen betydelse.

Då således sociala olägenheter av nu rådande system med flera sinsemellan konkurrerande företag icke kunna påvisas eller för framtiden befaras, finnes enligt förbundets förmenande endast ett ytterligare skäl, som skulle kunna motivera monopolens införande, nämligen trängande statsfinansiella behov.

Det är ett känt faktum, att riksförsäkringsanstaltens förlustbringande verksamhet välilat statsverket betydande kostnader ävensom att statsverket fått vidkännas avsevärda uppoffringar för bestridande av den del av riksförsäkringsanstaltens förvaltningskostnader, som ej täckas av arbetsgivarnas förvaltningsbidrag. Man torde få anse, att besparingskommittén med sitt förslag åsyftat sådan omorganisation, att dessa kostnader skulle besparas det allmänna. Men kommittén synes härvid ha förbisett det förhållandet, att detta syftemål kan vinnas utan monopolisering av försäkringsverksamheten. Den hårda konkurrens, som förekommit under de senaste åren och som otvivelaktigt varit orsaken till påpekade förluster, har tvivelsutan sin djupast liggande orsak däri, att staten åtagit sig bestrida en del av riksförsäkringsanstaltens förvaltningskostnader och de eventuella förluster, som uppstå på dess verksamhet. Detta förhållande har medfört, att riksförsäkringsanstalten i sina strävanden att nå fram till monopolställning i en hel del fall tillämpat så låga premier, att ovan antydda förluster uppstått. Detta förfaringsätt skulle enligt förbundets åsikt helt stoppas, om sådan lagändring genomfördes, att riksförsäkringsanstalten hade att fullt affärsmässigt debitera premier, som fullt täckte såväl skadeersättningar som anstaltens förvaltningskostnader, eller, med andra ord, att alla bidrag till riksförsäkringsanstalten från det allmänna sida helt indrogos. Genom sådana bestämmelser skulle någon uppoffring av statsverket ej behöva ifrågakomma annat än i de speciella fall, för vilka staten anses böra ansvara, nämligen för statsanställda, skadade under militärtjänst, fiskare m. fl. På antydda sätt skulle den princip, som ligger till grund för denna försäkringsverksamhet, komma till full tillämpning, i det att jämväl de arbetsgivare, som hava sin försäkring ordnad genom riksförsäkringsanstalten, finge betala *hela* kostnaden för de skador, som drabba de anställda under arbetet. Därmed vunnas ock likställighet mellan olika försäkringsinrättningar. Då således enligt förbundets mening möjlighet föreligger att genom antydda lagändring helt förebygga förluster och utlägg för det allmänna, synas ej heller statsfinansiella skäl med fog kunna åberopas för genomförande av monopol på området.

Några verkligt bärande skäl för en monopolisering torde sålunda ej kunna påvisas. En omorganisation enligt kommitténs förslag skulle ock tvivelsutan komma att mycket tungt drabba arbetsgivarna genom den stegring av försäkringsavgifterna, som ovillkorligen måste medfölja en monopolisering, vilket förhållande klart belyses av erfarenheterna från de länder, där monopol genomförts. Då näringslivet emellertid under de svåra förhållanden, som nu råda, icke rimligen kan ytterligare belastas med ökade bördor, får förbundet i underdånighet hemställa, att besparings-

kommitténs förslag ej måtte föranleda någon åtgärd samt att det täcktes Eders Kungl. Maj:t att föranstalta om sådan lagändring, att riksförsäkringsanstaltens verksamhet ej vidare må kunna vålla statsverket förluster.

Stockholm den 14 maj 1925.

Underdånigst
Sveriges Köpmannaförbund.

E. A. THUNHOLM.

Erik Nygren.

Svenska arbetsgivareföreningen.

I nådig remiss den 15 sistlidne mars har Eders Kungl. Maj:t anbefallt Svenska Arbetsgivareföreningen att avgiva utlåtande över ett av statens besparingskommitté avgivet betänkande med förslag angående socialförsäkringens organisation.

I anledning härav få vi i underdånighet anföra följande.

Att den nuvarande socialförsäkringsorganisationen är bristfällig har mången gång framhållits, och har oss veterligen icke från något sakkunnigt håll blivit bestritt. Med avseende å den utomordentliga betydelse, som en väl ordnad socialförsäkring har både i socialpolitiskt, nationalekonomiskt och statsfinansiellt hänseende, är det därför av vikt, att så fort som möjligt de förändringar inom denna organisation vidtagas, som äro nödvändiga för ett fullt rationellt ordnande av frågan i hela dess vidd. Frågan är emellertid så utomordentligt svårlöst och omfattande, att för dess lösande erfordras speciell sakkunskap samt ett mycket ingående och grundligt arbete på alla de olika områden, som beröras av denna försäkring. Vi antaga, att då frågan blivit remitterad till oss för yttrande, Eders Kungl. Maj:t därmed icke så mycket avsett att erhålla utlåtande av oss i fråga om den av besparingskommittén framlagda planen i hela dess vidd som fastmera ett uttalande rörande de delar av förslaget, som särskilt beröra arbetsgivarnas åligganden inom det sociala försäkringsområdet. Med hänsyn därtill hava vi i avgivandet av vårt yttrande i allt väsentligt inskränkt oss till ifrågavarande delar av förslaget.

A) *Pensionsförsäkringen.* Redan när ålderdomsförsäkringskommitténs förslag till allmän pensionsförsäkring framlades, anmärktes däremot, att det endast i ringa grad byggde på försäkringsmomentet, och däremot i största grad å den direkta försörjningsprincipen. I den utveckling av pensionsförsäkringen, som sedermera skett, har denna principiella ståndpunkt i stort sett vidhållits. Pensionsavgiften har endast i ringa mån höjts och detta endast för den högsta inkomstklassen, varemot de från det allmänna utgående pensionstilläggen och understöden väsentligt ökats. Besparingskommittén föreslår nu en principiell ändring härutinnan. Kommittén vill lägga huvudvikten vid avgiftspensionen och föreslår i sådant avseende en lägsta avgift av 5 kr. och en högsta avgift av 80 kr. efter den grundsats, att avgiftsskalan bör ungefär motsvara 2 % av inkomsten. Mot detta förslag torde i och för sig icke vara så mycket att anmärka. Såväl ur synpunkten av kostnaderna för det allmänna som med hänsyn till pensionsförsäkringens egen natur att bära utgöra en pensionstagarna själva åliggande plikt att sörja för sitt underhåll på ålderdomen, vilar förslaget enligt vår uppfattning på riktig grund. Härmed hava vi dock icke velat uttala oss därom, huruvida det är skäl att innan socialförsäkringen i hela dess vidd blivit rationellt ordnad genomföra denna partiella reform.

Som ett villkor för genomförande av den föreslagna förhöjningen av pensionsavgiften förutsätter kommittén en genomgripande reformering av sättet för uppbörden av avgifterna. Redan nu äro restantierna avsevärda, och skulle den föreslagna förhöjningen komma till stånd utan en reformering av uppbördssättet, anser kommittén, att restantierna skulle stiga till en sådan grad, att grunderna för pensio-

neringen bleve rubbade. Kommittén föreslår därför, att arbetsgivarna vid utbetalning av arbetslöner skulle vara skyldiga att göra avdrag för ifrågavarande avgifter liksom även för skatter till såväl stat som kommun. Kommittén har tänkt sig, att detta skulle ske på det sätt, att varje större arbetsgivare skulle till var och en hos honom anställd arbetare överlämna ett s. k. skattekort försett med anteckning om arbetarens namn, födelseår och det uppbördsår avgiftsupptagningen avser samt att vid varje avlöningstillfälle skulle göras avdrag å avlöningen med ett visst på förhand bestämt procenttal, varvid skattekortet av arbetsgivaren skulle förse med skattemärke till valör motsvarande det angivna beloppet. När därefter uppbörd genom det allmännas försorg verkställdes, skulle den skattskyldige betala det honom påförda beloppet dels genom avlämnande av sitt skattekort och dels för återstående belopp genom kontant inbetalning.

Mot detta projekt att göra arbetsgivarna till en uppbördsinstitution för det allmänna måste vi inlägga en bestämd gensaga. Systemet skulle medföra ett mycket stort arbete och mycket ökade kostnader för arbetsgivarna. Dessa äro redan nu så betungade med varjehanda uppgifter och åligganden för det allmännas räkning, att en ökning härutinnan icke bör ske, allra minst i den omfattning, som här föreslås. För större arbetsgivare skulle utan tvivel systemet medföra nödvändighet att öka kontorspersonalen. Vi kunna icke finna det rättvist, att man på detta sätt vill lägga kostnader för statens skatteuppbörd på de enskilda medborgarna. Kommittén erinrar, att arbetsgivarna efter det här skisserade systemet icke skulle behöva ingiva någon redovisning, ej heller göra några särskilda anteckningar å lönelistorna, och att metoden torde ställa sig så enkel för arbetsgivarna som det är möjligt. Vi vilja icke förneka, att ifall man skall lägga besväret med skatteindrivningen å arbetsgivarna, kommitténs system kan hava vissa företräden, men även med detta system blir det ofrånkomligt, att ett betungande arbete, som rätteligen bör tillkomma det allmänna, lägges å arbetsgivarna. Enligt vår uppfattning är själva grundtanken i systemet oriktig. Finner man den nuvarande skatteindrivningen icke vara tillräckligt effektiv, torde utväg icke saknas till dess förbättring med anlåtande såsom hittills i huvudsak skett av det offentligas organ.

Vi måste alltså bestämt avstyrka kommitténs förslag i denna del.

B) Olycksfallsförsäkring.

Den s. k. karenstidens längd m. m. I fråga om olycksfallsförsäkring förstås i allmänhet med karenstid den tid efter ett olycksfalls inträffande, under vilken ersättning icke utgår. I sådan mening finnes icke någon karenstid enligt den svenska lagen, men däremot stadgas i denna, att under de trettiofem första dagarna efter olycksfallet understöd icke utgives av den försäkringsinrättning, vari den skadade är försäkrad, utan direkt av arbetsgivaren, och plägar denna tid här benämnas karenstid. Kommittén föreslår, att denna karenstid måtte inskränkas från 35 till 14 dagar samt att dessutom den bestämmelse måtte införas, att under den sålunda förkortade karenstiden olycksfallsförsäkringens centrala organ icke skulle få meddela frivillig försäkring, varemot det skulle vara tillåtet för arbetsgivarna att teckna försäkring i statsunderstödd sjukkasse under förutsättning av tillsyningsmyndighetens medgivande ävensom i vanligt försäkringsbolag.

Anledningen till att man vid den nya olycksfallsförsäkringslagens införande upptog bestämmelsen om 35 dagars karenstid, vilken tid skulle tillämpas intill dess särskild lag om sjukförsäkring bleve genomförd, var den, att man ville hålla vägen öppen för att så snart obligatorisk sjukförsäkring blivit genomförd låta sjukförsäkringen taga hand om olycksfallen under den första tiden, vilket ur flera synpunkter ansågs vara lämpligast. Vi hålla före, att denna synpunkt är riktig; det har varit framsynt att lägga olycksfallsförsäkringslagen så, att den främjar ett samarbete mellan organen för olycksfallsförsäkringen och för en blivande obligatorisk sjukförsäkring. Då därtill kommer, att såvitt vi hava oss bekant, någon av-

sevärd olägenhet icke försports av den nuvarande karenstidens längd, anse vi oss böra avstyrka kommitténs förslag i denna del.

Alldeles särskilt måste vi avstyrka förslaget om förbud för arbetsgivarna att hos den sociala olycksfallsförsäkringens organ taga frivillig försäkring för karenstiden. I själva verket är det till fördel för såväl arbetsgivare som arbetare att så sker, och denna utväg för arbetsgivarna att bliva befriade från den direkta understödsplikten anlitas f. n. i mycket stor utsträckning. Visserligen skulle enligt förslaget sådan försäkring kunna ske hos sjukkassa eller enskilt affärsbolag, men att tvinga arbetsgivarna att uppdelat försäkringen är oändamålsenligt.

Kommittén föreslår vissa förenklade bestämmelser angående beräkning av sjukpenningen dels under karenstiden och dels efter karenstiden. Det kan icke nekas, att nuvarande bestämmelser angående arbetsförtjänstens uppskattning ofta medföra tidsödande och besvärliga utredningar och synes med hänsyn härtill kommitténs förslag i denna del vara värt beaktande.

Olycksfallsförsäkringens organisation. I fråga om den sociala olycksfallsförsäkringens organisation finnas i huvudsak två olika system. Det ena är baserat på statsdrift sålunda, att hela försäkringen är hänvisad till en statsanstalt med monopol. Den andra huvudtypen karakteriseras därav, att försäkringstagarna själva få handhava försäkringen inom privata försäkringsinrättningar i konkurrens med varandra under kontroll av statsmyndigheten. Det senare systemet grundar sig å den tankegången, att, då det åligger arbetsgivarna att bekosta hela ersättningen enligt olycksfallsförsäkringslagen, det är skäligt, att de själva få ordna försäkringens organisation och handhava försäkringen inom gränserna för de försäkrades rätt. Inom den svenska sociala olycksfallsförsäkringen har som bekant ingendera av dessa huvudtyper blivit ensam gällande utan ett blandat system tillämpats. Arbetsgivarna äga rätt att själva bilda ömsesidiga försäkringsinrättningar för försäkringsrörelsens handhavande och i den mån de icke göra detta, är försäkringen förlagd till en statsanstalt, riksförsäkringsanstalten. Detta system låter teoretiskt sett väl försvara sig såsom överensstämmande med grunderna för hela den sociala olycksfallsförsäkringen. Men det kan icke nekas, att det i praktiken givit anledning till vissa olägenheter. Den konkurrens, som uppstått mellan riksförsäkringsanstalten och de enskilda försäkringsinrättningarna, har medfört ett irritationsmoment, som icke bort förekomma i denna försäkringsgren, vilken icke arbetar för förtjänstens skull. Av konkurrensen uppstår också den faran, att den ena eller andra anstalten kan för att vinna anslutning inom en viss bransch minska premierna för denna bransch under självkostnaderna och utjämna förlusten härav genom en höjning av andra premier, vilket i många fall kan ske genom en föga märkbar reglering. Vidare är att märka, att åtskilligt dubbelarbete uppstår genom det nuvarande systemet särskilt vid övergång av en försäkringstagare från en försäkringsanstalt till en annan. Önskan om förändrade organisationsformer för den svenska sociala olycksfallsförsäkringen har också mången gång framförts. Från statsmonopolets anhängare har med mycken kraft och ihärdighet kämpats för dess genomförande, medan å andra sidan företrädarna för det enskilda näringslivet energiskt motsatt sig detta krav. Kommittén har för sin del tagit avstånd från tanken på en statsmonopolanstalt. En dylik anstalt skulle enligt kommitténs mening medföra betydande risk för en tung förvaltning med benägenhet att stelna i givna former. Icke heller anser sig kommittén kunna förorda, att arbetsgivarna ensamma genom av dem bildade bolag skulle få handhava försäkringen. Landets arbetsgivare sakna enligt kommitténs mening en organisation, som skulle kunna åtaga sig uppgiften utan fara för att minoriteter bland arbetsgivarna vid premieberäkning m. m. bleve orättvist behandlade, och den utveckling till en mera individualiserad behandling av olycksfallen, som vore önskvärd, skulle svårigen kunna genomföras. Kommittén föreslår i stället, att den sociala olycksfallsförsäkringen måtte överlämnas till en inrättning av blandad karaktär, i vars högsta ledning såväl staten som arbetsgivarna och arbetarna

skulle vara representerade. Inrättningen skulle vara organiserad såsom ett enskilt företag av bolagstyp. Dess högsta ledning skulle utövas av en stämma, riksförsäkringsstämman, som bland annat skulle utse direktion. Denna direktion och en av densamma tillsatt direktör skulle hava närmaste ledningen av försäkringsinrättningen. Inrättningens personal skulle icke vara statsanställd utan anställas och avlönas av försäkringsinrättningen. Emellertid skulle inrättningen icke bli självständig utan ingå såsom en avdelning i det av kommittén föreslagna riksförsäkringsverket, ett ämbetsverk, som i stort sett skulle leda hela förvaltningen inom socialförsäkringen.

Kommittén anser, att med den av kommittén föreslagna organisationsformen man skulle kunna uppnå monolets fördelar utan att drabbas av dess olägenheter. Det synes oss mycket tveivelaktigt, om detta mål skulle uppnås på den väg kommittén tänkt sig. Svårigheterna att avgiva ett omdöme härom ökas emellertid därav, att kommitténs förslag icke är utfört i detalj, utan endast löst skisserat, varför man i flera punkter stannar i ovisshet om hur kommittén tänkt sig saken ordnad. Vi tillåta oss emellertid att göra en del erinringar.

Kommittén har tänkt sig, att arbetsgivarna, vilka ju hava att betala alla kostnader för den sociala olycksfallsförsäkringen, också skulle hava det huvudsakliga inflytandet å dess förvaltning. Frågan är emellertid, huruvida detta mål vinnes på det sätt kommittén föreslagit. Den huvudsakliga ledningen av den ifrågasatta nya försäkringsanstalten skulle utövas av dess direktion. Denna skulle bli utsedd av riksförsäkringsstämman, vilken skulle hava 30 delegerade, representerande 18 arbetsgivarna, 6 staten och 6 arbetarna. Direktionen skulle bestå utav 5 utav stämman utsedda ombud, av vilka kan antagas, att tre komme att representera arbetsgivarna, en staten och en arbetarna, samt vidare av riksräkenskapsverkets chef såsom självskriven ordförande och medlem samt en direktör utsedd av de övriga direktionsmedlemmarna. Efter denna ordning är det att betvivla, att arbetsgivarrepresentanterna finge majoritet i direktionen, tvärtom komme de antagligen i minoritet och vid detta förhållande skulle ju syftet med hela organisationen icke uppnås.

Det är icke heller säkert, att den föreslagna nya monopolanstalten skulle bli fria från den byråkratism och formalism, vilken enligt kommitténs uppfattning är förenad med driften i en statsmonopolanstalt. Försäkringstagarnas möjlighet att inverka på förvaltningen av en dylik omfattande försäkringsanstalt bleve så ringa, att det icke kunde förväntas något särskilt intresse hos dem för saken. Anstaltens ledning komme utan tveivel att i allt väsentligt ligga i händerna på direktören utan någon vidare påverkan av försäkringstagarnas organ, och man kan antaga, att efter någon tids förlopp en dylik anstalt skulle fungera såsom ett vanligt ämbetsverk. Skillnaden mellan anstalten och en statsmonopolanstalt skulle i realiteten liksom i det allmänna medvetandet snart vara utplånad.

Den kombination, som kommittén tänkt sig mellan ett privat företag — försäkringsinrättningen — och ett allmänt ämbetsverk — riksräkenskapsverket —, är svår att tänka sig genomförd i praktiken. Hittills har oss veterligt någon dylik hybridform icke förekommit i vårt land, och det skulle varit av synnerligt intresse att få veta, hur kommittén själv närmare tänkt sig lösningen av detta problem i praktiken.

Som exempel på det ringa arbete kommittén nedlagt på utformningen av detaljerna i sitt förslag kanske borde nämnas, att kommittén bland de organisationer, som borde få utse arbetsgivarrepresentanter i riksförsäkringsstämman upptager bland annat »Centrala Arbetsgivareföreningen» (skall vara »Centrala Arbetsgivareförbundet») en organisation, vilken som bekant upphörde för sju år sedan.

Vi kunna icke dela kommitténs uppfattning, att den omständigheten, att de svenska arbetsgivarna sakna en gemensam fast organisation, skulle utgöra ett hinder för dem att ensamma handhava den sociala olycksfallsförsäkringen. De ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening har skisserat ett förslag efter ungefär

följande huvudgrunder. Försäkringen handhaves av ömsesidiga, utav arbetsgivarna bildade bolag ungefärligen av samma typ som de nu förefintliga. För dessa bolag upprättas ett centralt organ förslagsvis benämnt Centrala Försäkringsanstalten, i vilken varje ömsesidigt bolag är skyldigt att vara delägare med rätt att utöva inflytande på anstaltens verksamhet och skyldighet att intill ett visst mått svara för dess förbindelser. De arbetsgivare, som icke träffat försäkringsavtal med något av de ömsesidiga bolagen, äro automatiskt försäkrade i den Centrala Försäkringsanstalten. För vår del synes det oss högst sannolikt, att frågan skulle kunna på ett praktiskt sätt lösas på ifrågavarande väg.

Vi kunna icke heller förstå, att, om den sociala försäkringen lades uteslutande i arbetsgivarnas hand, detta skulle medföra fara för att minoriteter bland arbetsgivarna vid premieberäkning m. m. bleve orättvist behandlade och att en mera individualiserad behandling av olycksfallen svårligen skulle kunna genomföras. Bolagen skulle självfallet stå under offentlig kontroll och en klagorätt införas för den, som ansåg sig orättvist behandlad. För övrigt tro vi, att det är vida mindre utsikt till att dylik orättvisa opåtal skulle få ske i ett mindre bolag, där varje delägare har mycket lättare att utöva kontroll och jämförelser ligga nära till hands än inom en hela landet omfattande anstalt. Vi tro oss kunna påstå, att just inom de ömsesidiga bolagen man med synnerlig iver lagt sig vikt om att genomföra rättvisa tariffer och där så varit önskligt specialtarifferingar och särskilt vad beträffar kontrollen på livräntetagares arbetsförmåga efter det livräntan fastställts torde med fog kunna påstås, att denna kontroll både är lättare att genomföra och föremål för mer intresse inom smärre företag än inom en stor monopolanstalt.

Kostnaderna för det ifrågasatta nya riksförsäkringsverket beräknar kommittén till 1,873,000 kr., därav på arbetsgivarna skulle falla 1,725,000 och återstoden på staten. I stort sett skulle alltså arbetsgivarna betala förvaltningskostnaderna och därigenom skulle vinnas en besparing för statsverket av cirka 1,300,000 kr. Nationalekonomiskt sett skulle omorganisationen medföra en besparing i administrationskostnader av cirka 970,000 kr. Huruvida kommitténs kostnadsberäkningar äro riktiga låter sig icke bestämmas, förrän noggrannare undersökningar skett och ett detaljerat statförslag för det nya verket blivit upprättat. Emellertid våga vi redan nu påstå, att kostnadsberäkningarna sannolikt äro alldeles för låga. Erfarenheten visar, att förvaltningskostnaderna inom en olycksfallsförsäkringsanstalt av den oerhörda omfattning som här föreslagits relativt ställa sig mycket höga. Som ett exempel härå torde kunna nämnas, att den schweiziska riksförsäkringsanstalten, som har monopol å den sociala olycksfallsförsäkringen och omfattar cirka 35,000 arbetsgivare med cirka 600,000 arbetare, har en förvaltningskostnad av cirka 5 miljoner francs.

På grund av vad nu blivit anfört kunna vi icke tillstyrka de av kommittén föreslagna ändringarna i olycksfallsförsäkringens organisation.

C) *Yrkesinspektionen.* Kommittén föreslår, att ett samordnande av yrkesinspektionen med den sociala olycksfallsförsäkringen skall åvägbringas på det sätt, att det föreslagna riksförsäkringsverket i stället för socialstyrelsen skulle bliva chefsmyndighet för yrkesinspektionen och att socialstyrelsens nuvarande byrå för arbetareskyddsärenden skulle ingå såsom en avdelning i verket. Då allt som rör yrkesinspektionen är av ett speciellt intresse för arbetsgivarna, tillåta vi oss yttra några ord i denna fråga.

När socialstyrelsen inrättades, avsåg man att med detta verk erhålla en samfärd central för alla de sociala ärendenas handläggning i den mån de äro föremål för statsmyndighetens omvårdnad. En synnerlig viktig del av dessa sociala frågor äro de, som höra till arbetareskyddets område. Att nu utbryta dessa frågor från socialstyrelsens verksamhetsfält och sålunda åvägbringa en splittring i de sociala ärendenas handläggning inom statsförvaltningen bör uppenbarligen icke ske, såvitt

icke mycket starka skäl kunna anföras till stöd för en sådan förändring. De fördelar, som kommittén anser skola vinnas genom yrkesinspektionens överförande till det blivande riksförsäkringsverket äro i huvudsak tre, nämligen dels att man inom olycksfallsförsäkringen skulle få speciellt gagn av yrkesinspektörernas sakkunskap vid specialtarifieringar, dels att man skulle kunna låta yrkesinspektörerna övertaga de utredningar av vissa olycksfall, som för närvarande företagas av polismyndigheten, och dels slutligen att man i och för skaderegleringsverksamheten skulle kunna av yrkesinspektörerna erhålla upplysningar rörande skadade arbetares arbets- och förvärvsförmåga.

Vad det första angår, så betvivla vi, att man i många fall skulle kunna vid specialtarifieringar få något avsevärt gagn av den uppfattning om olycksfallsrisken, som vederbörande yrkesinspektör fått vid besiktning å platsen. Såvitt vi veta, är grunden för en specialtarifiering i allmänhet den, att ett företag under en följd av år visat sig medföra en olycksfallsrisk, som är över den normala inom branschen, och det är väl snarare på en erfarenhet härom än på en okulär besiktning, som en specialtarifiering bör baseras.

Att anlita yrkesinspektör i stället för polismyndighet för undersökning om timade olycksfall tro vi böra undvikas. Huruvida yrkesinspektörerna äro ägnade till förhållande och ifrågasättande art torde vara osäkert och att ålägga dem sådana göromål skulle i flera avseenden förrycka deras ställning. Lika litet synes det överensstämma med yrkesinspektörernas uppgifter att efter ett inträffat olycksfall anlita dem för skaderegleringsverksamheten.

I övrigt torde det förtjäna erinras, att yrkesinspektörerna icke allenast hava till uppgift att söka genomföra sådana anordningar, som äro tjänliga till förekommande av olycksfall i arbete utan även att förebygga allt som giver anledning till ohälsa i arbetet. Att det blivande riksförsäkringsverket skulle vara särskilt ägnat att handlägga frågor om yrkeshygien torde kunna dragas i tvivelsmål.

När yrkesinspektionen inrättades, möttes den på flera håll med ett visst missstroende av arbetsgivarna. I detta avseende har så småningom en avsevärd förbättring inträtt, och man torde kunna påstå, att för närvarande i stort sett ett gott förhållande är rådande mellan yrkesinspektörerna och arbetsgivarna. I det övervägande antalet fall bliva de skyddsanordningar, som en yrkesinspektör anser nödiga, utförda efter godvilligt åtagande av arbetsgivaren. Skulle man nu ålägga yrkesinspektörerna ämbetsåligganden av den art, som kommittén föreslagit, är det att befara, att nu rådande goda förhållande mellan yrkesinspektörerna och arbetsgivarna skulle lida skada. Icke minst ur arbetarskyddets synpunkt vore detta att beklaga.

Vi avstyrka alltså kommitténs förslag i denna del.

Av vad sålunda blivit anfört täcktes Eders Kungl. Maj:t inhämta, att vi i de flesta delar icke kunna giva vårt förord åt kommitténs förslag. Med allt erkännande av det arbete, som kommittén nedlagt å frågans lösning, anse vi kommitténs förslag icke vara ägnat att utgöra en tjänlig grundval för omorganisation av socialförsäkringen. Denna försäkring kan enligt vår övertygelse icke rationellt ordnas, förrän obligatorisk sjukförsäkring blivit genomförd, enär en sådan försäkring måste vara basis för hela systemet. Då kommittén försökt att utan sådan grundval uppbygga en förändrad organisation av socialförsäkringen, har kommittén enligt vår mening stått inför ett olösligt problem. Nu är det väl sant, att det av både statsfinansiella och nationalekonomiska skäl möter svårigheter att för närvarande hos oss införa en obligatorisk sjukförsäkring i större omfattning. Men vid detta förhållande synes det oss bättre att tillsvidare låta bero vid de nuvarande organisationsformerna än att experimentera med ett nytt system, som ändock i praktiken komme att visa sig förfelat.

Frågan uppstår då, huruvida man vid nu angivna förhållande även skall tillsvidare låta anstå med varje försök att åvägabringa statsfinansiella besparingar inom socialförsäkringen. Vi anse icke, att detta är nödvändigt. Fastmera tro vi, att man mycket väl kan utan förändring av de nuvarande organisationsformerna åstadkomma partiella besparingar. En sådan besparing kunde t. ex. helt enkelt ske därigenom, att man låte de arbetsgivare, som äro försäkringstagare i riksförsäkringsanstalten, själva betala anstaltens förvaltningskostnader liksom sker i de enskilda bolagen. Härigenom skulle ungefär lika stor besparing för staten ske som den, vilken enligt kommitténs beräkningar skulle uppstå genom inrättande av det nya riksförsäkringsverket.

Stockholm den 20 juni 1925.

Underdånigst

Svenska Arbetsgivareföreningen

HJALMAR VON SYDOW.

Landsorganisationen i Sverige.

(Landssekreterariatet.)

Genom remiss den 25 februari 1925 har Kungl. Maj:t lämnat landsorganisationen i Sverige tillfälle att yttra sig över statens besparingskommittés betänkande med utredning och förslag angående socialförsäkringens organisation. I anledning därav får landssekreterariatet anföra nedanstående:

Förutsättningen för socialförsäkring.

I besparingskommittés betänkande anlägges en mycket pessimistisk syn på svenska folkets möjlighet att uppehålla nuvarande levnadsstandard och nationalförmögenhet. Huruvida kommittén därvid tagit tillbörlig hänsyn till att vårt folk genom ökad allmänbildning och bättre yrkesutbildning kan bli kvalitativt bättre utrustat att ur jorden utvinna mera produkter och att finna flera tekniska hjälpmedel till sitt förfogande, vilja vi lämna därhän. Dock synes det oss som om man har rätt att räkna med att människorna genom fortsatt studium av naturlagarna och genom solidariskt samarbete skola bli i stånd att finna sin utkomst på en nog så hög levnadsnivå. Hur uppfattningarna därom kunna vara delade torde väl dock alla böra finna det ostridigt, att folkets förmåga att uppehålla en god levnadsstandard icke ökas av underlåtenhet att vidtaga behövliga åtgärder för sjukvård och till förebyggande av sjukdomar. Icke heller kan den allmänna levnadsnivån vinna på, att invalider och åldringar lämnas åt sitt öde eller hjälpas enligt principerna för fattigvård. Tvärtom. En allmän sjukförsäkring torde helt säkert komma att medföra en verklig lättnad av samhällsbördorna genom minskad invaliditet och genom att befolkningen gives ökad fysisk styrka och arbetsduglighet. Om pensionsförsäkring genomföres efter principen, att ett något så när tillfredsställande belopp utbetalas till en var invalid eller åldring, så komma säkerligen de allra flesta av dessa att genom arbete eller på annat sätt skaffa sig det tillskott som kräves för att de själva skola kunna sörja för sin utkomst. Ersättningen till genom olycksfall skadade och utgifterna för möjliggörande av att de genom arbete kunna även efter olycksfallet få en dräglig utkomst är helt betrakta såsom en driftkostnad för den produktiva verksamheten.

Utgifterna för de sjuka, invalida eller åldriga finnas redan nu, ehuru de mycket ojämnt drabba samhällets invånare. Socialförsäkringens uppgift är att fördela de risker, som sjukdom och därmed sammanhängande ekonomiska konsekvenser lägga på den enskilde. Och genom att samhället övertager organisationen av försäkringen skall säkerligen vinnas, att en sådan förebyggande verksamhet mot sjukdom och invaliditet skall kunna bedrivas, att nuvarande faktiska kostnader för samhällets invånare skola kunna nedbringas. Ur dessa synpunkter synes det oss, att samhället icke har råd att underlåta att rationellt ordna socialförsäkringen.

Socialförsäkringens enhetlighet.

Då Kungl. Maj:t den 11 oktober 1920 tillsatte kommittén för socialförsäkringens organisation anförde chefen för socialdepartementet bl. a. följande:

»Det gäller nu att från de av utvecklingen framskapade skilda organisationerna komma fram till en viss enhetlighet såväl i prestation som i administration. Huru långt man därvid bör och kan gå, torde emellertid icke kunna bedömas utan en mycket ingående undersökning. Att beträffande den centrala administrationen vissa förenklingar torde kunna uppnås och en del dubbelarbeten undvikas, torde utan vidare vara uppenbart. Men även ur andra och än viktigare synpunkter synes en sådan enhetlighet eftersträfvärd. Det måste exempelvis te sig som en oegentlighet, att, enligt nuvarande organisation, de som träffats av arbetsförmåga, allt efter orsakerna till densamma skola hänvända sig icke blott till olika centrala ämbetsverk, utan även till olika lokala myndigheter och framför allt att det icke finnes någon skälig överensstämmelse mellan prestationerna från de olika socialförsäkringsgrenarna. Det bör numera finnas förutsättningar för ordnandet av gemensamma socialförsäkringsmyndigheter. Men icke minst möjligheterna att kunna åstadkomma en skälig överensstämmelse mellan de olika försäkringsgrenarnas prestationer, så att olikheterna mellan desamma icke framträda med den skärande skärpa, som nu blivit fallet, böra naturligen göras till föremål för en omsorgsfull utredning.»

Landssekretariatet delar den uppfattning som kommit till uttryck i departementschefens yttrande. Det skulle otvivelaktigt bliva till stor nytta för allmänheten och för socialförsäkringens verksamhet om enhetliga organ skapades för dess olika grenar. Men förutsättningen för att detta skall kunna göras är, att allmän obligatorisk sjukförsäkring införes. Besparingskommitténs föreslagna åtgärder till samarbete synas oss allt för lösliga och kunna ju ej, i fråga om det lokala samarbetet, få någon som helst betydelse i de många orter, där frivilliga sjukkassor saknas.

Men även i fråga om den centrala förvaltningen och besvärinstanserna är kommitténs förslag otillfredsställande. Enligt dess förslag skulle det bliva olika besvärinstanser för sjukförsäkringen, olycksfallsförsäkringen och pensionsförsäkringen. Över sjukkassornas beslut skulle i vissa fall klagan föras hos sjukhjälpnämnden eller riksförsäkringsnämnden och i andra till pensionsstyrelsen. Över pensionsstyrelsens beslut skulle i en del fall klagan föras hos riksförsäkringsnämnden, i andra hos Kungl. Maj:t. Otvivelaktigt skulle en mera tillfredsställande ordning kunna erhållas utan ökade kostnader genom skapandet av en för hela socialförsäkringen gemensam instans i överensstämmelse med de förslag, som på resp. tider förelades av ålderdomsförsäkringskommittén och socialförsäkringskommittén.

Det synes sålunda sekretariatet angeläget att man snarast söker åstadkomma för sjukförsäkringen, olycksfallsförsäkringen och pensionsförsäkringen gemensam organisation som, i den mån så kan anses nödvändigt, må arbeta på trenne avdelningar. Uppbörderna av sjukförsäkrings- och pensionsavgifter torde kunna göras gemensamt. Kostnaderna för skador till följd av olycksfall i arbete böra helt bäras av arbetsgivarna. Dessa böra även påföras en skälig avgift till täckandet av kostnader för yrkessjukdomarna och de sjukdomar, som mera indirekt äro en följd av olycksfall.

Med hänsyn till att kostnaderna för fattigvården skulle i avsevärd mån minskas genom en allmänt genomförd socialförsäkring, torde det nog vara möjligt att åstadkomma en sådan utan ökning av de kostnader, som nu sammanlagt påvila de enskilda medborgarna, staten och kommunerna. Det torde därför kunna genomföras en allmän socialförsäkring utan fondbildning, som helt motsvarar utbetalningarna. En reserv- och regleringsfond bör ju alltid finnas, men göres sjuk-, olycksfalls- och pensionsförsäkringen allmän och obligatorisk för alla kunna ju bestämmelser utfärdas, som möjliggöra att det ena året upptagas avgifter och skatter, som motsvara utbetalningarna efter vissa grunder efterföljande år. Därigenom torde även bliva lättare att avväga avgifternas och ersättningarnas storlek i förhållande till envar tids bärkraft och behov.

En fjärde gren av socialförsäkringen, nämligen arbetslöshetsförsäkringen, är ej

nämnd i besparingskommitténs betänkande. Vi ha velat fästa uppmärksamheten på, att även denna del av socialförsäkringen i en snar framtid måste ordnas. Ja, enligt vårt förmenande är det en tvingande nödvändighet att denna gren av socialförsäkringen framför annan socialförsäkring blir nöjaktigt ordnad. Det låter sig även tekniskt genomföras, ty arbetslöshetsförsäkringen torde lämpligen organiseras fristående från övrig socialförsäkring. Arbetslöshetsförsäkringen bör nämligen lämpligen byggas på arbetarnas egna arbetslöshetskassor, till vilka ekonomiskt stöd bör lämnas av det allmänna. Det torde även med fog kunna ifrågasättas att även arbetsgivarna böra bidra till arbetslöshetskassorna för att därigenom få ett ökat intresse att söka begränsa arbetslösheten genom att så långt möjligheter därtill givas, leda produktionen i mera jämna och kontinuerliga banor.

Pensionsförsäkringen.

Sekretariatet anser sig ej böra ingå på detaljerna i besparingskommitténs förslag rörande pensionsförsäkringen, enär en del av dessa detaljer äro av den art att de undandraga sig vårt bedömande. Emellertid synes det sekretariatet som om besparingskommitténs principiella resonemang är riktigt och bör så långt möjligt praktiskt realiserats. Tveksamhet kan dock uppstå om det nu är möjligt att på en gång göra en så kraftig ökning av premierna, som kommittén ifrågasatt. En höjning av premierna kräver, som även kommittén framhåller, ändring av nuvarande former för inbetalningen. Denna bör göras så enkel som möjligt och därför synes man ej böra bibehålla avgifternas fördelning på olika uppbörder, utan bör hela avgiften få inbetalas på samma håll i småterminer ej överstigande en månad.

Sjukförsäkringen.

Vi ha redan angivit som vår uppfattning, att den frivilliga sjukkasseverksamheten icke kan få den organisation och omfattning, som kräves för att sjukförsäkringen skall kunna fylla sin uppgift. Det synes därför klart, att man måste genom lagstiftning åstadkomma obligatorisk och allmän sjukförsäkring för att få sjukförsäkringen till vad den bör vara. Då besparingskommittén emellertid förutsätter vidare utbyggnad av den frivilliga sjukkasserörelsen, anse vi oss sakna anledning att yttra oss om förslaget detaljer, som det må tillkomma vederbörande sjukkassemyndigheter att pröva.

Olycksfallsförsäkringen.

Det nuvarande systemet med olycksfallsförsäkringens uppdelning på statlig och enskild verksamhet torde allmänt erkännas vara mindre lämpligt. Särskilt synes konkurrensen mellan de enskilda bolagen och den statliga anstalten medföra åtskilliga ojämnheter och försvåra administrationen. En enhetligt organiserad olycksfallsförsäkring skulle därför säkerligen underlätta möjligheten till en rättvis och jämn premiedebitering och jämväl medföra ökad trygghet för de skadade att erhålla sin rätt. Vi äro därför eniga med besparingskommittén om att den sociala olycksfallsförsäkringen bör omhänderhavas av en anstalt, men vi kunna däremot ej godkänna kommitténs organisationsförslag.

Så vitt vi kunna förstå innebär besparingskommitténs förslag, att den sociala olycksfallsförsäkringen skall överlämnas till ett enskilt monopolföretag, vars verksamhet dock i någon mån skall komma att kontrolleras av staten. Så synnerligen effektiv synes denna kontroll emellertid ej kunna bli. Genom den föreslagna sammansättningen av styrelsen och styrelsens rätt att utse direktör och tjänstemän

lägger man hela verksamheten i arbetsgivarnas händer. Men att överlåta åt arbetsgivarna att icke blott bestämma premiebeloppen utan även avgöra skadeersättningarna, synes oss fullständigt oriktigt. Visserligen skola vissa slag av skadeersättningar, livräntor och vissa avslagsbeslut granskas av en statens tjänsteman, men då föredragningen inför denne som besvärsinstans kommer att verkställas av arbetsgivareanstaltens tjänstemän, som från början handlagt ärendena, torde man ha grundad anledning att betvivla, att de skadades intressen skulle komma att bli tillfredsställande tillgodosedda genom den föreslagna organisationen.

Den sociala olycksfallsförsäkringen är ingen nådegåva till arbetarna, utan det är en rätt lagstiftningen givit dem för den risk av liv och hälsa de utsättas för under arbetet. Det primära i den sociala olycksfallsförsäkringen är sålunda ej att arbetsgivarna få sköta försäkringen därför att de betala premierna, utan det primära är att de skadade i alla fall få sin lagliga rätt. Försäkringens organisation måste därför i första hand inriktas på att denna säkerhet för de skadade vinnes. Det kan därför ej betraktas annat än som principiellt oriktigt att låta arbetsgivarna som premiebetalare få avgöra skadeersättningarna, som besparingskommittén föreslår. Därjämte uppstår fråga huruvida det kan vara riktigt att låta statens tjänstemän på visst sätt ingå i ett enskilt bolag och utgöra en instans i detta.

Enligt sekretariatets uppfattning bör den sociala olycksfallsersättningen omhändrhas av staten. Staten har de största förutsättningarna att rättvist avvåga premiebetalningarna för större och mindre arbetsgivare och för olika riskklasser av företagare, som falla under lagen. Ett statsföretag bör även av naturliga skäl ha stora förutsättningar för att opartiskt bedöma de skadades rätt och giva dessa vad lagen avser utan att träda premiebetalarnas rätt för nära. Det är, enligt vår uppfattning, ej heller något som synes visa att en statlig försäkringsinrättning skall bli dyrare för premiebetalarna än en enskild monopolanstalt. Tvärtom synes det givas större möjligheter att kontrollera och få rättade eventuella felaktigheter inom ett statens verk än vad fallet kan bli gentemot ett enskilt monopolbolag.

Emellertid synes det riktigt att i ledningen för en statsanstalt av denna art finnas representanter för de två huvudgrupper, som direkt beröras av anstaltens verksamhet. Arbetsgivarna ha rätt att genom representanter få bevaka premiebetalarnas intressen, och arbetaresynpunkter och de skadades intressen böra få bevakas av representanter för arbetarna. Uti ledningen för en statsanstalt för den sociala olycksfallsförsäkringen böra sålunda ingå representanter för arbetare och arbetsgivare, vilka representanter lämpligast torde böra få nämnas av respektive sidors fackliga huvudorganisationer.

Vi ha redan tidigare framhållit, att vi anse besparingskommitténs organisationsförslag särskilt otillfredsställande i fråga om besvärsinstanserna. Dessa måste ha en helt och hållet fri och oberoende ställning och få på intet sätt vara beroende av försäkringsanstalten. Det synes oss därför, att försäkringsrådet bör bibehållas för att senare eventuellt inrangeras i en gemensam besvärsinstans för hela socialförsäkringen.

Vi äro eniga med besparingskommittén om att den nuvarande karenstiden bör förkortas eller helt borttagas, så länge ej obligatorisk sjukförsäkring är genomförd, som kan svara för den skadades vård under sjukdomstiden. Men då besparingskommittén föreslagit förkortning av karenstiden ur besparingssynpunkt kunna vi ej förstå, varför kommittén föreslagit att ersättningen till den skadade under den tid han lider av sjukdom mellan 14:e och 35:e dagen efter olycksfallet skall utgå efter nya och särskilda grunder. Därigenom blir det tre olika beräkningsgrunder, som skola komma till användning vid utbetalning av sjukersättning till skadad; en under de första 14 dagarna, en från fjortonde till trettiofemte dagen och en efter nämnda dag. Vi ha svårt att se, att detta skall kunna förenkla administrationen. Enligt vår uppfattning bör karenstiden helt borttagas, varefter sjukersättningen redan från dagen efter olycksfallet skulle utgå i förhållande till

den skadades arbetsförtjänst, såsom nu tillämpas efter trettiofemte dagen. Om därigenom kan bliva anledning att göra förändrade bestämmelser angående statsbidrags utbetalning till sjukkassa, som den skadade eventuellt tillhör, är en fråga vi ej vilja ingå på, då vi ej yttrat oss om den föreslagna sjukförsäkringens detaljer.

Besparingskommittén rekommenderar även fortgående undersökningar av de skadade för att reglera invaliditetsersättningarnas storlek i förhållande till den skadades möjlighet att genom eget arbete erhålla sin utkomst. Sekretariatet tror, att de ökade kostnader för administrationen, som denna efterbesiktning kommer att medföra, bli dåligt använda penningar. Det är bättre att de skadade erhålla pennin-garna, än att de användas till en onödigt kostbar kontrollorganisation. Men därtill kommer att fortgående sänkning av invalidröntorna, allt efter som den skadade kan förskaffa sig inkomster, även ur principiell och moralisk synpunkt kommer att verka otillfredsställande. Den slöe och oföretagsamme och den som förstår att göra mesta möjliga elände av sin skada kommer att särskilt tillgodoses, under det att den arbetsamme och mera energiske, som söker att trots skadan utnyttja sin återstående arbetsförmåga, skall drabbas av fortgående minskning av skadeersättningen. Att så behandla personer, som i arbetet ådragit sig skada till hälsa och lem, synes oss orättfärdigt och ingalunda ägnat att sporra de invalida att göra det bästa deras belägenhet medgiver. Samma fråga var även föremål för behandling vid arbetskonferensen i Genève detta år och blev där tanken på att nedsätta livröntorna för skadade, som förskaffat sig någon inkomstmöjlighet, utsatt för en mycket skarp kritik. Sekretariatet anser därför, att kommitténs tankegång i denna del ej bör föranleda till ändring av hittills tillämpade principer. Däremot bör man fortsätta den strävan riksförsäkringsanstalten slagit in på att genom lämnande av konstgjorda lemmar och genom yrkesutbildning söka förhjälpa de skadade att vinna utkomstmöjligheter.

Yrkesinspektionen och arbetarskyddsbyrån.

Då socialstyrelsen upprättades framhöllo socialstyrelsesakkunniga, att »genom ett sammanförande till civildepartementet och den till detta anslutna socialstyrelsen av ärenden rörande arbetarefrågor i allmänhet, arbetsmarknaden, arbetsförhållanden, arbetareskydd och arbetets reglementering komma här att bli till ett helt sammanförda hela den egentliga arbetare- och arbetareskyddslagstiftningen som arbetsstatistiken (dock i mera inskränkt bemärkelse), förliknings- och skiljedomsväsen-det, arbetsförmedlingen, yrkesinspektionen m. m., en grupp av ärenden alltså, som under *alla* förhållanden (såsom ock förebilderna från nära nog alla mera betydande kulturländer utvisa) måste anses böra sammanhållas och bilda en naturlig enhet. Då denna grupp av ärenden tillika redan i och för sig är tillräckligt betydande för att motivera upprättande av en enhetlig förvaltningsorganisation för densamma och då statens uppgifter på dessa områden utan en sådan organisation icke torde kunna på ett fullt tillfredsställande sätt bli fullgjorda, ligger redan däri ett tillräckligt vägande skäl för den nu ifrågasatta förvaltningsorganisationens omedelbara genomförande.»

Vi anse, att de gångna årens erfarenhet visat, att socialstyrelsesakkunniga hade rätt bedömt dessa saker och att det är behövt och till nytta för frågornas behandling att ifrågavarande ärenden hållas samman och som enhet komma till behandling av samma myndighet. Varje försök att utbryta ett av dessa arbetareärenden från det direkta organisatoriska sambandet med de övriga måste därför mötas med de största betänkligheter. Men då besparingskommittén vill göra yrkesinspektionen sidoordnad, ja, kanske rent av underordnad ett enskilt monopolföretag, då måste detta från arbetarehåll mötas med en bestämd protest. Yrkesinspektionen får inte bli en avdelning för utförande av undersöknings- och kontrolluppgifter för

olycksfallsförsäkringsverksamheten, utan yrkesinspektionen bör få bibehålla sin mera självständiga ställning för arbete i första hand för yrkeshygien. Yrkesinspektionens värdefullaste arbete ligger just uti att den skall i samråd med arbetare och arbetsgivare söka få åtgärder vidtagna, som göra arbetslokaler goda och hygieniska, samt att för övrigt övervaka arbetareskyddslagets tillämpning, som förpliktigar arbetsgivarna att iakttaga allt, som i avseende å arbetslokaler, maskiner och redskap eller eljest med hänsyn till arbetets natur skäligen kan anses av nöden för att skydda hos honom sysselsatta arbetare mot olycksfall och ohälsa i arbete. Därjämte tillkommer yrkesinspektrisens arbete för förbättrandet av de kvinnliga arbetarnas levnadsförhållanden samt skogs- och flottledsinspektionens verksamhet för åstadkommande av bättre bostäder vid skogs- och flottningsarbete. Yrkesinspektionens egentliga uppgift är sålunda att söka förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet. Yrkesinspektionens i detta arbete inhämtade kunskaper, erfarenhet och gjorda rön böra naturligtvis ställas till olycksfallsförsäkringens förfogande så långt detta låter sig göra utan inskränkning av effektiviteten i inspektionens egentliga arbete, men detta synes oss mycket väl och utan större kostnader kunna ske utan att yrkesinspektionen inordnas som något organ under olycksfallsförsäkringsanstalten. Vi avstyrka sålunda kommitténs förslag i denna del.

Fattigvården.

Beträffande besparingskommitténs uppfattning att fattigvårdsinspektionen och fattigvårdsbyrån böra förflyttas från socialdepartementet till ett centralt ämbetsverk, så synas skäl föreligga därför. Ty som det nu är ha ju ungefär samma personer inom departementet att förbereda lagförslag, utöva fattigvårdsinspektionens och fattigvårdsbyråns verksamhet och sedermera att vara föredragande i besvärsmål rörande dessa frågor till Kungl. Maj:t. Huruvida överflyttning bör ske till pensionsstyrelsen torde däremot vara mera tvivelaktigt. Socialförsäkringen i dess olika grenar avser en verksamhet som bygger på att mot fullgjorda lagliga skyldigheter följa lagliga rättigheter. Frånsett sålunda, att denna verksamhets administration är tillräckligt stor och omfattande för att lämpligen ej kunna behängas med andra uppdrag, är mellan socialförsäkringen och fattigvården en bestämd artskillnad, som gör att de böra hållas åtskilda. Däri ligger ett psykologiskt moment, som ej bör underskattas.

Emellertid gives det flera kategorier medborgare, som äro i den belägenheten att de behöva samhällets direkta hjälp och omvårdnad. Som verksamhet för sådana hjälpbehövandes omvårdnad torde man böra räkna fattigvård, barnavård, alkoholistvård samt vården av lösgivna fångar och lösdrivare, ävenså torde man hit böra räkna vården av sinnesslöa. Säkerligen äro här uppgifter, som kräva en samlad central myndighet. Med hänsyn till att socialstyrelsens verksamhet gäller det friska livets förhållanden, synes det ej heller vara lämpligt att göra denna till organ för ovan nämnda verksamheter, varför vi tro att den centrala förvaltande myndigheten för ovan uppräknade hjälpverksamheter bör vara en särskild fattigvårdsstyrelse.

Till slut vågar sekretariatet vördsamt hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om snar utredning och förslag till ordnande av socialförsäkringens olika grenar och att sekretariatets här ovan anförda synpunkter därvid måtte beaktas. Stockholm 14 juli 1925.

För Landssekretariatet:
ARVID THORBERG.

Landssekretariatet har genom cirkulär infordrat yttranden från de till landsorganisationen anslutna förbundens styrelser. På grund av den korta remisstiden ha emellertid de flesta förbundsstyrelserna som svarat inskränkt sig till att i korthet framhålla, att besparingskommitténs förslag ej bör i sin nuvarande form föranleda till lagstiftning. Från kommunalarbetareförbundet och från väg- och vattenbyggnadsarbetareförbundet ha dock inkommit mera utförliga yttranden, som här nedan återgivas:

Svenska kommunalarbetareförbundet.

Allmänna synpunkter. Vad till en början angår nödvändigheten att göra inskränkningar i statens utgifter, måste denna enligt styrelsens mening ytterst vara beroende på huruvida landets ekonomiska bärkraft och förmåga att prestera nyttigheter till folkets försörjning nu äro tagna i anspråk i allt för hög grad. Om så är förhållandet låter sig emellertid icke med bestämdhet sägas. Såväl national-ekonomer som andra äro icke ense därom. Allt efter som det gäller utgifter, som av den ena eller den andra efter olika uppfattning anses nödvändiga för folkets och landets bästa, anser man, att landet kan bära större bördor än nu. Så är till exempel förhållandet beräffande landets militärväsende, där tidningar och politiska personligheter, som annars företräda långt gående sparsamhetssynpunkter, då det gäller statsanslag till kulturella ändamål, nu anse, att landet har en betydligt större bärkraft än vad som hittills tagits i anspråk. Ja, på sina håll synes man till och med hysa den meningen, att ekonomiska hänsyn icke alls böra få spela in vid bestämmandet av landets försvarsanstalter. Ingen börda är då för tung, har det sagts. Blott vid andra samhällsliga frågors ordnande böra enligt dessas mening strängt ekonomiska synpunkter göra sig gällande. Då sådana meningar synas vara företrädda i kretsar med djupa försänkningar i näringslivet, vill det emellertid förefalla som om svårigheterna med de nuvarande statsutgifterna icke i själva verket skulle vara så stora, som vid många tillfällen göres gällande, blott utgifternas fördelning mellan olika grenar av statsförvaltningen blir den ur vederbörandes synpunkt rätta.

Skulle emellertid förhållandet vara det, att denna bärkraft redan nu är tagen i anspråk i största utsträckning eller i varje fall till den grad, att det icke är ekonomiskt förnuftigt att ytterligare taga den i anspråk, vill det dock förefalla styrelsen anmärkningsvärt, att den del av statens verksamhet som omfattar socialförsäkringen, är den som först fallit kommittén i ögonen såsom lämpligt objekt för besparingar. Enligt styrelsens uppfattning kan man med verkligt fog göra gällande, att socialförsäkringen minst av allt är ägnad till besparingsobjekt. Den är i sin nuvarande gestalt allt annat än tillfredsställande och måste därför skyndsamt påbättas. Detta gäller särskilt arbetslöshets- och sjukförsäkring. Det är därvid ingalunda uteslutet, att staten måste ytterligare verksamt ingripa även ekonomiskt. Med utgående från denna uppfattning anser styrelsen, att socialförsäkringen är den del av statens verksamhet, som i sista hand bör ifrågakomma då det gäller inknappning i statsutgifterna. Dessa styrelsens allmänna och grundläggande synpunkter, då det gäller statens utgifter, utesluta emellertid icke att vissa av kommittén framförda förslag böra vinna beaktande och genomföras i det praktiska livet.

Pensionsförsäkringen. Med avseende å pensionsförsäkringen föreslår kommittén i huvudsak höjda pensionsavgifter med ty åtföljande höjda pensioner, indragning

till viss del av de av stats- och kommunala medel utgående pensionstilläggen genom att den pension, som utgår på grund av inbetalda pensionsavgifter (avgiftspension), till största delen och i motsats till nu beräknas såsom inkomst vid pensionstilläggets bestämmande, vidare strängare beräkning av pensionstagares inkomst, ett annat uppbördssystem för pensionsavgifter, större utgifters läggande på kommunerna för pensionstilläggen, vissa organisatoriska förändringar beträffande pensionsförsäkringsfondens förvaltning samt pensionsstyrelsens organisation m. m.

Utan att vid ärendets fortsatta behandling strikt hålla sig till ordningen av här ovan uppräknade förändringar, vill styrelsen i fråga om pensionsavgifterna redan nu säga, att den principiellt sett ingalunda vill motsätta sig en höjning av dessa avgifter. Men innan styrelsen går vidare in på frågan, torde det vara lämpligt att något klargöra den uppfattning styrelsen har beträffande pensionering i allmänhet och vad det gäller industriarbetare och med dem jämställda i synnerhet. Alla torde numera praktiskt taget vara ense därom, att en person, som arbetat snart sagt hela sitt liv, bör på ålderdomen erhålla pension, så att han kan leva därav under sin återstående livstid. Det kan emellertid ingalunda sägas vara fallet beträffande den allmänna folkpensioneringen, att den erbjuder en sådan pension. Detta är särskilt fallet i städer och industrisamhällen. Att det förhåller sig så är först och främst beroende därpå, att pensioneringen ännu icke kommit över begynnelsestadiet, men även på att pensionsavgifterna äro så låga, att tillräckligt stora pensioner icke kunna utgå därpå, eller också, att pensionstilläggen från det allmänna äro för små för att på ett tillfredsställande sätt utfylla den knappa avgiftspensionen. Det förra torde kunna sägas om den generation, som var i uppväxande vid pensionsförsäkringens inrättande, under det att det senare är tillämpligt på de redan då ålderstigna och de, som inom den närmaste tiden bliva pensionsberättigade.

En mening, som alltmör vunnit terräng under den senare tiden, är, att pensionen är att betrakta som intjänt avlöning. Den principiella innebörden i detta betraktelsesätt är, att då en person arbetat under sin krafts dagar skall han av den, åt vilken han utfört detta arbete, erhålla underhåll, då han ej längre till följd av sjukdom eller ålderdom kan vidare utföra sitt arbete. Han anses, såsom redan är sagt, hava intjänt detta underhåll. Emot denna uppfattning om pensionens principiella innebörd torde knappast några bärande invändningar kunna göras. Härav följer emellertid, att arbetsgivaren är den, som skall erlagga de pensionsavgifter, vilka äro nödvändiga för att bereda pension åt arbetaren. Det torde heller icke kunna anses vare sig oriktigt eller obilligt, att landets arbetsgivare, som utnyttja arbetskraften hos landets industriarbetare, genom erläggande av tillräckligt stora pensionsavgifter till folkpensioneringen i någon mån få svara för, att arbetarna på ålderdomen i egenskap av fattigvårdstagare icke falla det allmänna till last.

Med utgående från dessa synpunkter och under förutsättning av deras genomförande vill styrelsen förorda höjning av pensionsavgifterna, vilka för de personers vidkommande, som äro anställda hos arbetsgivare, av dessa skola inbetalas till pensionsförsäkringsfonden. Arbetsgivarna böra alltså göras ansvariga för avgifternas inbetalning. Denna inbetalning synes lämpligen kunna ske på det sätt kommittén tänkt sig, d. v. s. med särskilda märken, som i olika valörer, allt efter den intjänta avlöningens storlek varje vecka eller månad åsättas de s. k. skattekort, som föreslås att införas. Försäkringsböcker, i vilka erlagda avgifter angivas, synas lämpligen böra åstadkommas. En annan sak, som så fort ske kan bör företagas till omprövning, är sänkning av pensionsåldern, som för industriarbetarnas vidkommande måste anses allt för hög.

Vidkommande pensionstillägget vill styrelsen framhålla, att någon ändring för sådant tilläggs erhållande, så att avgiftspension skulle räknas såsom inkomst vid tilläggets beräkning, icke bör ifrågakomma. Utgående pensioner äro, även med den höjning som skulle ifrågakomma enligt kommitténs förslag, så knappt tilltagna, att någon minskning i pensionstillägget icke är tillrådligt för den händelse pensions-

tagaren skall någorlunda kunna draga sig fram. Den ändring som kommittén föreslagit skulle med största sannolikhet medföra en ökad fattigvårdstunga för kommunerna och därigenom motverka syftet med pensioneringen. Även ur skatteutjämningsynpunkt är en sådan ändring förkastlig, liksom även förslaget om att utgifterna för pensionstilläggen skola i högre grad överflyttas på kommunerna från staten. Kommunerna äro redan nu — även med hänsyn till förekommande skatteutjämningsbestämmelser i lagen om kommunal progressivskatt — i många avseenden allt för hårt skattetyngda. Ej heller förefaller kommitténs uppfattning om en noggrannare prövning av pensionsärendena genom en ökning i kommunernas utgifter allt för väl grundad. Man söker nog redan nu göra sitt bästa i detta avseende. Styrelsen avstyrker med anledning av vad sålunda anförts såväl föreslagen ändring i bestämmelserna om pensionstilläggs utgående som att kommunerna skulle erlägga $\frac{1}{3}$ av kostnaderna för dessa tillägg mot nu $\frac{1}{8}$.

En annan bestämmelse, som av kommittén föreslås till ändring, är att all inkomst — således även om den håller sig vid 50 kronor eller därunder per år, vilket nu icke räknas såsom inkomst — skall tagas i betraktande vid pensionstilläggets beräkning. Även om man rent principiellt icke kan invända något emot en sådan ändring, vill dock styrelsen, som inom sig räknar ledamöter av pensionsnämnd, vilka hava flerårig praktisk erfarenhet såsom sådana, framhålla, att det måste anses praktiskt ogenomförbart att helt borttaga den marginal, inom vilken man nu har att röra sig vid undersökningar om en persons förmögenhets- och inkomstförhållanden. Det är säkerligen ytterst svårt, för att icke säga omöjligt, att så noga utforska en pensionssökandes förhållanden som kommittén synes hava tänkt sig. Detta gäller särskilt städer och industrisamhällen. Pensionsnämndernas arbete skulle genom den föreslagna ändringen onödigt försvåras och, vad värre är, troligen i många fall förorsaka trakasseriartade ingrepp i den fattiges förhållanden. Den föreslagna ändringen avstyrkes därför.

Styrelsen har uppmärksammat kommitténs förslag till ändring av pensionsförsäkringsfondens förvaltning. Kommittén synes anse, att pensionsförsäkringsfondens medel icke skola kunna utlånas eller placeras på samma sätt och på samma villkor som nu. Så vitt styrelsen har sig bekant lämnas lån ur fonden på för låntagaren mera fördelaktiga villkor än privata penninginstitut i allmänhet bevilja till bl. a. kommunala anläggningar, såsom vatten- och avloppsledningar o. d., som kunna anses vara ägnade att befördra folkhälsan. Man synes som sagt anse, att så icke vidare skulle få förekomma, utan »gängse marknadsränta» skulle tillämpas. Om kommittén därvid avsett inlånings- eller utlåningsränta framgår icke fullt klart, men förmodligen avses den utlåningsränta banker betinga sig för sådana större lån. För att vinna detta syftemål vill kommittén giva fondfullmäktige en fylligare sammansättning för det ekonomiska livet, bl. a. genom att Svenska bankföreningen och Sveriges industriförbund skulle få insätta en ledamot vardera i fullmäktige.

Med anledning härav vill styrelsen anför, att även om man principiellt sett icke bör motsätta sig att folkets i pensionsförsäkringsfonden insamlade medel böra ränteras lika bra som privata medel i allmänhet, så synes det dock stå i god överensstämmelse med den även av kommittén erkända verksamhet till förhindrande av för tidig invaliditet i pensionslagens mening, som pensionsstyrelsen bedriver, att ur pensionsförsäkringsfonden lämnas lån till sådana företag, som äro ägnade att åstadkomma en god folkhälsa. Till sådana företag höra enligt styrelsens uppfattning även produktion av bostäder i tillräckligt antal, vilka företag kommittén särskilt angivit såsom sådana, där marknadsränta bör förekomma. Den eventuella ränteförlust, som därigenom måhända till en början uppstår, torde komma att i framtiden uppvägas av ett bättre hälsotillstånd bland befolkningen och därmed även förminskade sjukvårdskostnader icke blott för pensionsförsäkringsfonden utan även för samhället i övrigt. För övrigt synes kommitténs förslag i denna del innebära ett ur folkets synpunkt knappast önskvärt förstärkande av storbankskapitalets

inflytande över det svenska näringslivet i allmänhet. Det förefaller emellertid styrelsen mycket eftersträfvansvärt, att detta inflytande stävjas. Den produktiva verksamheten kan enligt styrelsens mening knappast påverkas ogynnsammare av ett stort sparkapital i fondfullmäktiges händer än av våra storkapitalistiska banker. Tvärtom synes detta sparkapital kunna komma att utgöra en många gånger hälsosam erinran om samhällets tillvaro såsom sådant. Förutsättningen härför är emellertid, att privatkapitalets representanter hållas utanför ledningen av pensionsförsäkringsfondens angelägenheter. Styrelsen avstyrker alltså den av kommittén föreslagna ändringen i fondfullmäktiges sammansättning.

Över vad kommittén i övrigt anfört angående pensionsförsäkringen anser sig styrelsen icke böra avgiva något yttrande.

Sjukförsäkringen. Kommittén har beträffande sjukförsäkringen föreslagit åtgärder i syfte att utan frångående av den nuvarande frivilliga grundvalen för försäkringens ordnande dock söka erhålla mera enhetliga bestämmelser på området. Sälunda föreslås, att inom varje sjukkasseområde, varmed i allmänhet torde förstås en primärkommun, skall finnas endast en statsunderstödd sjukkasse. Ett ökat statsunderstöd skall utgå mot att sjukkassorna åtaga sig att lämna sjukhjälp under en tid av tre år i följd. I övrigt skulle någon utsträckning av sjukkassornas prestationer icke påfordras.

Styrelsen hyser för sin del den uppfattningen, att bästa sättet för sjukförsäkringens ordnande vore, att den gjordes obligatorisk. Då emellertid en sådan lösning av frågan torde vara omöjlig att åvägabringa inom rimlig tid, anser sig styrelsen böra förorda kommitténs förslag till antagande i princip såsom övergångsform. Det måste nämligen anses såsom en organisatorisk oformlighet och i övrigt oriktigt, att flera sjukkassor finnas inom samma område och där konkurrera med varandra, då i stället samarbete borde äga rum.

Enligt nu gällande bestämmelser utgår statsbidrag till sjukkasse i huvudsak med 1) 2 kronor för varje medlem och 2) med 25 öre för varje sjukdag, söndagar oräknade, för vilken under nästföregående år kontant sjukhjälp utgått med minst 90 öre. Detta sistnämnda bidrag må dock icke överstiga 2 kronor per medlem och år.

Kommittén föreslår en höjning av förstnämnda bidrag till 3 kronor per medlem samt sjukbidragets höjande till 33 öre per dag utan begränsning till visst belopp. Emellertid kommer den föreslagna förlängningen av sjukhjälpstiden till 3 år att medföra kostnadsökning för sjukkassorna. Denna ökning, som av socialförsäkringskommittén på sin tid beräknats till $\frac{1}{3}$ av den nuvarande kostnaden, medför i sin tur, trots ökat statsbidrag, höjda avgifter för de sjukförsäkrade. Detta är ingalunda ägnat att påverka särskilt unga och friska personer till inträde i sjukkassorna. För att söka stimulera till större anslutning synes det nödvändigt att öka statsbidraget något mera än vad kommittén föreslagit. Denna ökning bör, för att medföra önskvärda verkningar, motsvara sjukkassornas hela kostnadsökning. Utan att ingå på några beräkningar torde det med fog kunna påstås att, även med en sådan höjning av statsbidraget, stat och kommun därigenom skulle komma att göra avsevärda besparingar i fattigvårdsutgifter och pensionstillägg. Styrelsen anser, att dessa synpunkter böra tagas i beaktande vid frågans vidare behandling.

Styrelsen vill slutligen understryka behovet av den av kommittén föreslagna ekonomiska hjälpen till sjukkassorna vid övergång till det av kommittén föreslagna systemet med sjukförsäkringens ordnande.

Olycksfallsförsäkringen. Beträffande olycksfallsförsäkringen, som i fortsättningen såsom nu skulle bekostas av arbetsgivarna, föreslår kommittén mycket genomgripande förändringar i försäkringens organisation. Försäkringen, som nu handhåves *dels* av riksförsäkringsanstalten och *dels* av privata bolag, skulle enligt kommittén handhåvas av en enda försäkringsanstalt, organiserad efter mönster av ett

bolag, men komma att bliva ett mellanting mellan ett privat försäkringsbolag och en statsanstalt. I spetsen för denna försäkringsanstalt skulle ställas en riksförsäkringsstämman, bestående av 18 arbetsgivarerepresentanter, utsedda av Svenska arbetsgivarföreningen eller Sveriges industriförbund, 6 arbetarerepresentanter, utsedda av Landsorganisationen samt 6 representanter för det allmänna, utsedda av regeringen. Stämmans uppgift skulle vara att utse direktion för försäkringsanstalten. Denna i sin tur skulle utse direktör för anstalten samt annan behöfvlig personal. Personalen skulle sålunda icke bliva statsanställd, utan vara att betrakta såsom tjänstemän i ett vanligt privat företag.

Jämte denna försäkringsanstalt skulle bildas ett nytt rent statligt ämbetsverk, av vilket försäkringsanstalten dock skulle utgöra en del (försäkringsavdelningen). Detta ämbetsverk skulle bl. a. granska försäkringsärendena, som sålunda icke såsom nu finge i första hand avgöras av vederhörande försäkringsinrättning utan föregående granskning av statens myndigheter. Chefen för detta statens ämbetsverk skulle vara självskriven ordförande i riksförsäkringsstämman samt i försäkringsanstaltens direktion.

Såsom besvärinstitution skulle inrättas *dels* en riksförsäkringsnämnd och *dels* en sjukhjälpsnämnd. Riksförsäkringsnämnden skulle organiseras på tre sektioner, vilka skulle arbeta självständigt, d. v. s. utan samverkan med varandra. Dessa sektioner benämnas livräntesektionen, försäkringstekniska sektionen och juridiska sektionen. Livräntesektionen skulle avgöra ärenden om livräntor samt bestå av en jurist med domarekompetens, en läkare, en försäkringstekniker samt en representant för arbetsgivarna och en representant för arbetarna. Försäkringstekniska sektionen skulle behandla ärenden om premiesatser o. d. och utgöras av en jurist, två försäkringstekniker och en representant för arbetsgivarna. Juridiska sektionen slutligen skulle avgöra frågor om olycksfallsförsäkringslagens tillämpning och andra juridiska frågor samt bestå av tre jurister, en arbetsgivarerepresentant och en arbetarerepresentant.

Sjukhjälpsnämnden skulle avgöra frågor om sjukhjälp och begravningshjälp samt utgöras av en jurist, en arbetsgivarerepresentant och en arbetarerepresentant.

Samtliga dessa institutioner, såväl försäkringsanstalten som det rent statliga ämbetsverket för granskning och kontroll av försäkringsverksamheten m. m. och riksförsäkrings- och sjukhjälpsnämnderna skulle komma att bilda ett riksförsäkringsverk. Riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet skulle i och med omorganisationen upphöra.

Kommittén föreslår vidare, att karenstiden för erhållande av sjukersättning från försäkringsanstalten enligt olycksfallslagen skulle sänkas från nuvarande 35 dagar till 14 dagar. Ävenså föreslås att den under karenstiden utgående sjukpenningen, vilken nu utgår i förhållande till den pensionsavgift, den av olycksfallet drabbade erlägger till folkpensioneringen, skulle bliva enhetlig, nämligen 2:50 kronor per dag till män och 2 kronor per dag till kvinnor.

Sjukhjälpen efter karenstiden, som nu i huvudsak utgår med $\frac{2}{3}$ av den skadades dagliga arbetsförtjänst, beräknad efter $\frac{1}{365}$ av den skadades årsinkomst, föreslås ändrad, så att arbetsförtjänsterna indelas i en 8-gradig skala med en bestämd sjukpenning för varje grad, lägst 75 öre och högst 4 kronor per dag.

Bland dessa sålunda föreslagna ändringar tilldrager sig den om försäkringens organisation största intresset. Styrelsen finner det vara riktigt, att den sociala olycksfallsförsäkringen sker inom en anstalt. Det bästa vore emellertid om riksförsäkringsanstalten bleve den, som komme att erhålla monopol på detta område. Då emellertid ett genomförande därav icke synes möjligt inom en nära framtid, vill styrelsen, såsom ett steg i rätt riktning och till åstadkommande av en enhetlig lagtillämpning samt ett bättre samarbete mellan socialförsäkringens olika grenar, avsluta sig till kommitténs förslag om inrättande av en s. k. »blandad» försäkringsanstalt.

Emellertid kan styrelsen icke ansluta sig till kommitténs förslag om riksförsäkringsstämman sammansättning. Ehuru arbetsgivarna visserligen skola betala kostnaderna för försäkringen och därigenom bära beredas stort inflytande över försäkringsanstalten och dess skötsel, kan dock icke anses, att samhället och arbetarna bära ställas så i bakgrunden som kommittén föreslår. Det kan nämligen öva ett starkt och för samhället och arbetarna menligt inflytande på tillämpningen av olycksfallslagen och på grund därav utgående ersättningar, om arbetsgivarna skulle medgivvas den stora övervägande representation, som kommittén föreslagit. Anstaltens tjänstemän skulle komma att känna sig såsom i första hand arbetsgivarnas representanter och naturligtvis handla därefter vid behandlingen av inkommande ansökningar om ersättning. Samhällets och arbetarnas intressen bleve därigenom en andrahandsfråga. Häremot kan kanske invändas, att ärendena skola granskas av ett statens organ och att försäkringsanstalten sålunda icke får fria händer. Men det måste därvid tagas i betraktande, att försäkringsanstalten torde bliva den som skall ombesörja ärendenas föredragning inför de andra statens kontrollerande organ, som skola inrättas. Med den betydelse ärendenas föredragning faktiskt har, måste enligt styrelsens mening en ändring i riksförsäkringsstämman sammansättning, så att dessa påpekade olägenheter elimineras, anses synnerligen väl motiverad. Styrelsen håller före, att en lämplig representation vore: 18 arbetsgivarrepresentanter, 9 arbetarerepresentanter och 9 representanter för staten. Genom en sådan anordning torde statens representanter i de flesta fall bliva de utslagsgivande.

I fråga om direktionens sammansättning bör den bestämmelsen införas, att dess ledamöter skola väljas i förhållande till riksförsäkringsstämman sammansättning, d. v. s. proportionellt.

De av kommittén föreslagna besvärsnämnderna, riksförsäkringsnämnden och sjukhjälpnämnden, skola, såvitt framgår av förslaget, icke erhålla samma fria ställning som det nuvarande försäkringsrådet. Såsom förhållandet nu är, anföres besvär över försäkringsanstalts beslut direkt hos försäkringsrådet, inom vilket föredragningen av besvären ske genom rådets egna tjänstemän. Enligt det nu föreliggande förslaget synes ett överklagat ärende komma att få följande gång: Ärendet ingives till försäkringsanstaltens skaderegleringsavdelning, varifrån det går, för den händelse det icke gäller enbart sjukhjälp, till riksförsäkringsverkets besväravdelning samt därifrån till den sektion inom riksförsäkringsnämnden som har att avgöra målet. Gäller ärendet återigen sjukhjälp, går det direkt från skaderegleringsavdelningen till sjukhjälpnämnden. Ärendenas föredragning i de olika nämnderna skulle sålunda komma att ske, åtminstone huvudsakligen genom försäkringsanstaltens försorg. Besvärinstitutionen skulle genom en sådan anordning komma att bliva åtminstone indirekt sammankopplad med försäkringsanstalten. Styrelsen sätter starkt i fråga huruvida detta kan vara lämpligt. Det måste nämligen betänkas, att riksförsäkrings- och sjukhjälpnämndernas beslut, liksom det nuvarande försäkringsrådets, icke skola kunna överklagas. Det är därför av största vikt att avgörandena icke ens få skenet av någon partiskhet. Men med den betydelse föredragningen, såsom förut påpekats, har, kan det sättas i fråga om ärendena genom en sådan ordning bliva på ett fullt tillfredsställande sätt avgjorda. Detta särskilt som därtill kommer, att ledamotskapet i riksförsäkrings- och sjukhjälpnämnderna avses att bliva bisysslor. Ledamöterna kunna därigenom måhända icke alltid ägna ärendena den ingående granskning, som kanske mången gång erfordras för ett rättvist domslut. Styrelsen vill på sålunda anförda skäl avstyrka, att försäkringsrådet upphör. Däremot har styrelsen intet att erinra emot att försäkringsrådet tillföres ytterligare kompetenta krafter, så att ärendena bliva i möjligaste mån sakkunnigt behandlade. Detta innebär emellertid intet godkännande av kommitténs uppfattning, att ett övervägande juridiskt inslag där bör vara förhärskande, såsom t. ex. i den av kommittén föreslagna riksförsäkringsnämndens juridiska sektion för avgörande av i många fall rent praktiska spörsmål, i vilka det praktiska livets män

besitta kanske större kompetens än högt bildade, men mera teoretiskt än praktiskt anlagda jurister.

Förslaget om karenstidens sänkning anser styrelsen hava goda skäl för sig, varför det tillstyrkes. Emot en enhetlig sjukpenning under karenstiden har styrelsen heller intet att anmärka. Detsamma kan även sägas om förslaget om en 8-gradig skala i stället för den årliga arbetsförtjänsten såsom måttstock för sjukpenning efter karenstiden. Dock bör därvid tillses, att arbetarna genom ersättningsbeloppens minskning icke frånhandas några nu utgående förmåner.

Yrkesinspektionen. Kommittén har föreslagit, att yrkesinspektionen, som nu hör under socialstyrelsen med en byråchef såsom chef, skulle ordnas såsom en avdelning i det förut omnämnda riks försäkringsverket. Därmed skulle, menar man, en bättre samverkan mellan yrkesinspektionen och olycksfallsförsäkringen komma att äga rum. Yrkesinspektörerna skulle kunna genom sin kännedom om olika yrkens farlighet m. m. avgiva yttranden över de premier, som borde förekomma vid arbetarnas olycksfallsförsäkring. Genom att yrkesinspektörerna finge en sådan uppgift skulle de enligt kommitténs mening kunna bättre påverka arbetsgivarna att införa önskvärda arbetarskyddsanordningar, då arbetsgivarna därigenom kunde vinna billigare försäkringspremier.

Detta är måhända riktigt. Men yrkesinspektionens huvudsakliga uppgift är övervakningen av yrkesfare- och arbetstidslagarnas m. fl. efterlevnad. Skulle yrkesinspektörerna nu även få sig ålagt att utföra vissa kanske rätt omfattande premie- och taxeberäkningar, samt inordnas under det påtänkta riks försäkringsverket, kunde det kanske hända, att försäkringssynpunkterna bleve dominerande och yrkesinspektörernas huvudsakliga uppgifter ställda i andra planet. Kommittén anser, att så icke skulle bliva fallet, särskilt som yrkesinspektörernas arbetsbörda synes kunna minskas, varom utredning pågår. Innan denna utredning är slutförd förefaller det svårt att intaga någon bestämd ståndpunkt till frågan. Starka skäl tala både för och emot kommitténs förslag. Skulle emellertid en ändring i enlighet med förslaget kunna genomföras, utan eftersättande av yrkesinspektionens ovannämnda huvudsakliga uppgift, synes man icke böra motsätta sig detta. Då, som sagts, detta ännu icke är fullt utrett, anser sig emellertid styrelsen icke böra yttra sig vare sig i avstyrkande eller tillstyrkande riktning.

Slutligen vill styrelsen framhålla, att endast med de ändringar och med iakttagande av de synpunkter styrelsen anfört kan statens besparingskommittés förslag tillstyrkas.

Svenska väg- och vattenbyggnadsarbetareförbundet.

Förbundsstyrelsen har tagit del av besparingskommitténs förslag, men måste fästa uppmärksamheten på, att förslaget är av så omfattande karaktär, att det icke, med den knappa tid som stått oss till förfogande, varit möjligt att på ett fullt tillfredsställande sätt granska detsamma. Vårt yttrande kan givetvis icke heller ha det värde som det varit önskvärt, just därför att tiden varit för strängt upptagen av andra förekommande göromål. Emellertid har styrelsen ansett sig böra efterkomma uppmaningen och avgiva yttrande om förslaget. Vad vi då först anse oss böra framhålla är, att förslaget innehåller många värdefulla uppslag, men att det i sitt nuvarande skick icke bör upphöjas till lag.

Kommitténs uttalande angående besparingar torde behöva granskas något och ser man bort från statsverkets besparingar, så förefaller det som om besparingarna

blevo ringa eller inga, ty det är väl icke meningen att spara på så sätt att man flyttar över en börda från en till en annan, men detta är just vad kommittén i sitt betänkande föreslår vad pensionstillägg och sjukkasserörelse angår. Det av staten lämnade bidraget till pensionstillägg skulle minskas och landstingens bidrag helt upphöra och så skulle sjukkassorna övertaga en del av administrationen för olycksfallsanstalten och pensioneringen. En dylik överflyttning av bördorna från stat och landsting till enskildas axlar eller på kommunernas kan icke anses som besparing och icke heller som en lyckligt funnen utväg att spara, ty redan nu ligga kommunernas skattebördor så väsentligt olika, och så oerhört stora skillnader på belastning förekomma, så att i en del kommuner tager skattebördan omkring $\frac{1}{3}$ av skatte- dragarens inkomst, då däremot i en del andra kommuner samma börda endast tager någon procent av inkomsten. Då det redan nu ligger på detta sättet, så måste man reagera mot varje förslag, som på ett eller annat sätt kan bidra till att öka denna skattebördas skiljaktighet.

I fråga om minskningen av de nu utgående pensionstilläggen må framhållas, att dessa äro så jämmerligt små, att de icke tåla någon rubbning, om de tillnärmelsevis skola fylla sin uppgift. Frågan om höjning av pensionsavgiften för den enskilde kan däremot vara av den art, att den bör undersökas, men det torde väl även behöva undersökas vad det ligger för mening uti att fondera dessa pensionsavgifter. Skulle det icke vara lika bra att låta dessa inkomster och utgifter flyta som en årlig inkomst och utgift och endast fondera så mycket medel, att de kurvor som kunde uppstå kunde betalas av fondens medel. Uppbörderna av pensionsavgifterna däremot synes kommittén icke ha ägnat tillbörlig uppmärksamhet. Det må väl ändå anses som slöseri, så som vi nu ha det, att upptaga dessa små avgifter på två sätt, dels genom kronouppbörderna och dels genom kommunerna och så en massa längder, sedlar m. m., som skola utskrivas för detta obetydliga belopp. Denna skatt eller avgift, vilket man nu vill kalla det, bör läggas på så sätt, att avgiften uttages antingen helt genom staten eller genom kommunen. De kronor, som skulle utebli, genom att en del av kommunernas medlemmar icke kunde betala, äro av så liten betydelse, att de icke kunna motivera det merarbete som förekommer och med all säkerhet kostar avsevärda belopp. Skulle det icke i stället kunna tänkas, att kommunerna till personer, som icke erlagt någon avgift, finge bidra med ett större tillägg till pensionen, det blev enklare och mindre arbete att hålla reda på den saken än att varje år göra upp längder och ha uppbörd. Det av kommittén föreslagna uppbördssystemet förefaller att vara omöjligt, dels torde icke arbetsgivarna gå med på ett dylikt arrangemang och dels blir det endast trassel med de där korten eller med betalning av eller erhållande av skillnaden. Märkessystemet torde heller icke vara att föredraga. Det av kommittén föreslagna indrivningssystemet kommer icke att minska skatterestantierna. För att få skatterestantierna att minskas måste vi nog söka finna ut ett helt annat beskattningssystem. Vi skulle vilja tro, att en förenkling är möjlig och denna bör då bli så, att endast en skatt finnes och denna skatt skall utgå efter månadsperioder, så att skatten skulle betalas vid månadens slut och där arbetsgivare finnes skulle denne vara skyldig att göra avdraget. Systemet kan läggas så, att varje medborgare har en skattebok och för varje år skulle inskrivas i denna vilken klass och vilken grupp han tillhörde, och sedan skulle i boken finnas tabeller som visade, att om månadslönen vore så eller så stor, så skulle så och så stort belopp betalas i skatt. Även detta system kommer att tillåta skatte- skolkare, men icke i så stor utsträckning som det nuvarande och så kommer det att ha den fördelen att skatten betalas då inkomsten erhålles och icke som nu flera år efter.

I fråga om sjukkassorna så torde detta förslag vara mycket svårt att förverkliga och enligt vår mening bör det icke förverkligas, ty det endast sätter krokben för frågans slutgiltiga ordnande. Kommittén tänker sig möjligheten att pålägga sjuk- kassorna större prestationsskyldigheter och anser, att de böra övertaga sjukvård

ända upp till tre år. Detta förslag är beaktansvärt och för de sjuka är det av vikt att det förverkligas, men att tänka sig att staten skall pådyvla sjukförsäkringskassorna en dylik skyldighet utan att giva motsvarande ersättning är omöjligt. Det är ju självklart, att om en kassa för att kunna fullgöra lagens förpliktelser skall behöva öka den individuella avgiften på sina medlemmar, så kommer den icke att bry sig om lagen eller registreringen, utan går helt enkelt sin egen väg. Härigenom vinnes icke en enhetlig sjukförsäkringskassaregel utan tvärtom. Skola sjukförsäkringskassorna kunna åtaga sig de i förslaget omnämnda uppgifterna, så måste de byggas upp så, att de omfatta alla medborgare i hela landet. Först då blir det möjligt att låta kassorna taga hand om längre sjukdomsfall och därigenom underlätta pensionsstyrelsens arbete och så även de kortare olycksfallen av exempelvis tre månaders varaktighet, varigenom en hel del arbete avlastas från riks-försäkringsanstalten. Arbetsgivarna böra genom riks-försäkringsanstalten lämna understöd till sjukförsäkringskassorna för de förpliktelser, som de åtaga sig i riks-försäkringsanstaltens ställe. Lämpligt torde vara, att lagen föreskriver exempelvis en tredjedel högre ersättning vid olycksfall än den medlemmen åtnjuter vid sjukdomsfall. Statsbidraget skulle givetvis avvägas så, att sjukförsäkringskassorna erhöles ersättning för den lättnad som de åstadkomme i förvaltningen av pensions- och riks-försäkringsanstalten.

Förslaget till olycksfallsförsäkringens ordnande är av den art, att vi icke kunna tillstyrka ett dylikt förslag. Vi anse, att de privata bolagen böra uppgå i riks-försäkringsanstalten och därigenom vinnes samma syfte, som kommittén sökt vinna genom bolagsform. Skulle det däremot anses vara mera praktiskt att inrätta riks-försäkringsanstaltens styrelse på sätt som föreslagits, d. v. s. med representanter för arbetare och arbetsgivare, så anse vi att den vägen bör prövas.

Som helhetsintryck få vi således säga, att vi icke kunna tillråda kommitténs förslag till antagande, utan det bör genomgå väsentliga förändringar och i fråga om uppbörd, pensionstillägg och förslaget till sjukförsäkringskassoregelsens ordnande icke ens i sitt nuvarande skick bör upptagas till prövning.

Fredrika Bremerförbundet m. fl. kvinnosammanslutningar.

Med anledning av statens besparingskommittés förslag angående socialförsäkringens organisation få undertecknade föreningar i underdånighet framföra en del synpunkter och önskemål med avseende på kvinnornas ställning inom vissa delar av socialförsäkringen. En ytterligare anledning till denna vår framställning utgör den omständigheten att frågan om en revidering av den allmänna pensionsförsäkringens grunder har varit aktuell och föremål för behandling av pensionsstyrelsen och kommittéer alltsedan lagen om denna försäkring tillkom.

Pensionsförsäkring. När nu förslag angående omarbetning av lagen om allmän pensionsförsäkring föreligger, torde tidpunkten vara kommen att söka avlägsna den oförmånliga särställning, som kvinnorna hittills intagit inom folkförsäkringen.

Gift kvinnas ställning. Såsom särskilt ogynnsamma framstå pensionslagens bestämmelser angående de gifta kvinnorna. Att dessa bestämmelser tarva ändring synes även vara pensionsstyrelsens mening, då enligt referat å sid. 186 i besparingskommitténs betänkande styrelsen sökt finna en väg till förbättrande av förutvarande hustrurs ställning. Såvitt av det korta referatet kan bedömas, förefaller det emellertid, som om detta pensionsstyrelsens förslag, gående ut på beredande av högre avgiftspensioner för änkor och fränskilda hustrur genom avdrag å mäns avgiftspensioner, icke skulle vara byggt på tillfredsställande principer och därför ej heller ägnat att lämna ett gynnsamt resultat.

Ett annat tillvägagångssätt torde vara att föredraga för att vinna en förbättring ej endast beträffande änkers och fränskilda hustrurs utan jämväl de gifta kvinnornas ställning. För vår del vilja vi förorda att liksom grundavgiften redan nu och enligt besparingskommitténs förslag fortfarande påföres lika för alla landets innebyggare från och med sexton till och med sextiosex års ålder, män som kvinnor, jämväl tilläggsavgifterna påföres efter samma regel, och detta även beträffande äkta makar. Vid beräkning av äkta makars tilläggsavgift skulle sålunda inkomsten, oberoende av om endera eller båda makarna förtjäna densamma, fördelas med hälften på vardera maken och följaktligen tilläggsavgiften, grundad för var och en av makarna på hälften av den gemensamma inkomsten, påföres dem båda med lika belopp och på för vardera maken egen debetsedel.

För att avgiftspensionen, särskilt beträffande äkta makar, skall bli av verklig betydelse, torde i viss mån ökade pensionsavgifter icke kunna undvikas. Vi önska emellertid framhålla vikten av att en sådan höjning företages med stor varsamhet med hänsyn till de mindre inkomsttagarna och till önskvärdheten av att ej motverka eller skada frivillig försäkring.

Beräkning av kvinnas avgiftspension. Lagen om pensionsförsäkring avskiljer samtliga kvinnor i en särskild försäkringsklass med lägre förmåner än de som tillkomma män, oaktat att kvinnorna betala samma avgifter som dessa. Vid lagens

tillkomst restes från kvinnornas sida en bestämd gensaga häremot och under den tid, som sedan dess förflutit, ha de synpunkter, som då av kvinnoföreningar samfällt framfördes, ingalunda förlorat i styrka. Kvar står alltså att den enda rationella och rättvisa grunden för en obligatorisk allmän pensionsförsäkring är full solidaritet mellan alla försäkrade enligt principen en för alla och alla för en. Lika litet som det är berättigat och befunnits möjligt att inom pensionsförsäkringen uppdelna manliga yrkesutövare efter deras resp. yrkens vitt skilda invaliditetsrisker eller att skilja på befolkningen i städer och på landsbygd på grund av olikhet i medellivslängd, lika obefogat och till sina konsekvenser orimligt är det att i anledning av invaliditetsförhållanden och högre medellivslängd ställa kvinnorna i en särskild försäkringsklass.

Beträffande den nu gällande procentuella skillnaden i beräkningsgrunderna för mäns och kvinnors avgiftspensioner är denna huvudsakligen baserad på den vid tiden för lagens utarbetande tillgängliga statistiken från svensk fattigvårdspraxis. Den uppfattning om en större invaliditet hos kvinnor, vartill nyssnämnda statistik gav anledning, anses sedermera ha vunnit bekräftelse genom det förhållande att kvinnorna vid pensionslagens tillämpning visat sig bli arbetsodugliga, d. v. s. invalida i lagens mening, väsentligt tidigare än män och i proportionsvis större antal än dessa tillerkänts pensionstillägg. Härvid har emellertid hänsyn ej tagits till vissa synnerligen beaktansvärda förhållanden.

När förslaget till pensionslag förelåg, framhölls från olika håll att de från fattigvårdens område hämtade högre invaliditetssiffrorna för kvinnor till stor utsträckning icke härrörde från verklig arbetsförmåga utan hade sin grund i ekonomisk invaliditet. På samma sätt spelar alltså kvinnors ekonomiska invaliditet en stor roll jämväl inom pensionsförsäkringens understödsverksamhet.

Förutsättningen för att en person skall tillerkännas pensionstillägg är nämligen, icke blott att han skall vara invalid i lagens mening, utan även att hans inkomst icke överstiger ett visst minimibelopp. Nu är saken den, att kvinnornas arbete inom hemmet antingen ej alls uppskattas ekonomiskt eller värderas till ett mycket lågt belopp samt att kvinnornas yrkesarbete som regel betingar en lägre ersättning än männens. Följden härav blir den att vid lika nedsättning i arbetsförmåga kvinnor oftare än män bli tilldelade pensionstillägg. Till åskådliggörande härav må följande exempel anföras. En man och en kvinna ha båda sin arbetsförmåga minskad med två tredjedelar. Mannen förtjänar dock alltså sitt yrkesarbete tillräckligt, för att hans årsinkomst skall överstiga 425 kronor. Han förklaras göra skäl för full försörjning och icke vara *invalid* i pensionslagens mening. Kvinnan däremot, som t. ex. utför arbete inom hemmet för vuxna barn, anses, då detta arbete uppskattas till lågt belopp, vara i behov av pension och blir förklarad *invalid*.

Den låga ekonomiska värdesättning av arbete inom hemmet, som sålunda tillämpas, står icke i överensstämmelse med den nya giftermålsbalkens uttalande (G B 5 Kap. 2 §) att verksamhet i hemmet utgör bidrag till familjens underhåll. Denna nya värdering av hustruns arbete i hemmet synes ej heller ha observerats av besparingskommittén.

Vidare vilja vi framhålla den i detta sammanhang ej alls beaktade omständigheten att kvinnors invaliditetsrisk i ett avsevärt antal fall sammanhänger med moderskap och arbete såsom mödrar. Dessa riskmoment äro givetvis av den beskaffenhet att deras ekonomiska konsekvenser böra bäras lika av män och kvinnor.

Slutligen torde böra erinras om att den förefintliga och för pensionslagens särbestämmelser angående kvinnor återopade skillnaden mellan mäns och kvinnors medellivslängd alltmer tenderar mot utjämning.

Här anförda omständigheter synas oss ge stöd för vår uppfattning att den enda rättvisa och tillfredsställande ordningen är, att hela befolkningen, män som kvinnor, sammanföres i en riskklass och att avgiftspensionerna beräknas efter för män och kvinnor gemensamma grunder.

Moderskapsförsäkring. En av det allmänna understödd försäkringsgren, som besparingskommittén endast helt knapphändigt berör, är moderskapsförsäkringen. Det förutsattes endast i kommitténs betänkande att särskilt statsanslag framdeles som hittills skall utgå till de sjukkassor, som meddela dylik försäkring. Vi hålla emellertid före att med hänsyn till moderskapsförsäkringens stora betydelse i hygieniskt och socialt hänseende det är en angelägenhet av största vikt att bättre förutsättningar än de nuvarande beredas för denna försäkrings vidare utveckling.

Moderskapsförsäkring bör givetvis alltjämt förbindas med sjukförsäkring. Skulle tidpunkten redan nu vara kommen för förberedande och genomförande av obligatorisk sjukförsäkring, torde det vara självfallet att under sådana förhållanden moderskapsförsäkring skulle ingå som ett likaledes obligatoriskt led i denna försäkring. Emellertid synes det oss möjligt att jämväl inom ramen av besparingskommitténs förslag till sjukförsäkringens ordnande bättre tillgodose moderskapsförsäkringens utveckling. Detta kan tänkas ske på så sätt att såsom villkor för statsbidrag utgående till sjukkassa för meddelande av sjukhjälp uppställes, att kassan med stöd av särskilt därför utgående statsbidrag även utövar moderskapsförsäkring.

Kvinnliga sakkunniga. För den händelse att besparingskommitténs förslag angående socialförsäkringens organisation skall underkastas överarbetning inom Kungl. Maj:ts kansli eller eljes arbete för socialförsäkringens ordnande upptages tillåta vi oss framställa yrkande att en eller flera i socialförsäkringsfrågor erfarna kvinnor måtte beredas tillfälle att kontinuerligt deltaga i detta arbete.

Med stöd av vad som här anförts få undertecknade föreningar hemställa att vid en blivande omarbetning av lagar reglerande socialförsäkring följande önskemål måtte vinna beaktande, nämligen

dels att inom pensionsförsäkringen beräkningen av äkta makars tilläggsavgift grundas på hälften av makarnas gemensamma inkomst och att denna tilläggsavgift påföres vardera maken med lika belopp; samt att avgiftspensionen beräknas efter för män och kvinnor gemensamma grunder;

dels att moderskapsförsäkringen blir behörigen tillgodosedd antingen genom att dylik försäkring ingår såsom led i obligatorisk sjukförsäkring eller i händelse besparingskommitténs förslag lägges till grund för sjukförsäkring, meddelande av moderskapsförsäkring uppställes som vilkor för statsbidrags utgående till sjukkassa; samt

dels att en eller flera i socialförsäkringsfrågor erfarna kvinnor kallas att deltaga i ovan berörda arbete för socialförsäkringens ordnande.

Stockholm den 9/7 1925.

Underdånigst:

För Fredrika Bremer Förbundet:

LIZINKA DYRSSEN.

Ordf.

För Allmänna Valmansförbundets Centrala Kvinnoråds arbetsutskott:

ALEXANDRA SKOGLUND.

För Sverges Moderata Kvinnoförbund:

EVA FRÖBERG.

För Svenska Kvinnors Medborgarförbund:

INGEBORG WALIN.

Beda Cederborg.

För De Kvinnliga Kårsammanslutningarnas Centralråd:

INGEBORG WALIN.

Beda Cederborg.

För Svenska Kvinnornas Nationalförbund:

BERTHA NORDENSON.

Ordf.

För Frisinnade Kvinnors Riksförbunds Verkställande utskott:

ADA NILSSON.

V. u:s ordf.

För Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund:

SIGNE WESSMAN.

Ordf.

För Sveriges Husmodersföreningars Riksförbund:

AGNES PALMSTIERNA-INGELMAN.

Ordf.

För Stockholms Kvinnliga Fackliga Samorganisation:

ELLEN JOHNSON.

Sekr.

Svenska försäkringsföreningen.

Enligt Kungl. Maj:ts nådiga föreskrift har tillfälle lämnats Svenska Försäkringsföreningen att yttra sig över det av Statens Besparingskommitté avgivna »Betänkande med utredning och förslag angående socialförsäkringens organisation». Jämlikt föreningens stadgar åligger det dess sakkunnigenämnd att å föreningens vägnar avgiva sådant yttrande.

Nämnden vill då först beträffande den av Besparingskommittén inledningsvis under rubriken »Grundlinjer» lämnade översikt framhålla, att man kunnat vänta sig att med bortseende från bestående förhållanden erhålla en fullständig redogörelse för kommitténs uppfattning av socialförsäkringens allmänna problem. I saknad av en sådan redogörelse är det stundom svårt att följa syftet utöver detaljformerna med kommitténs olika förslag. Som inledning till den efterföljande granskningen av de olika huvuddelarna av Besparingskommitténs yttrande vill nämnden för att åskådliggöra sin allmänna uppfattning rörande socialförsäkringens uppgifter anföra följande:

När samhället avser att i form av försäkring, s. k. socialförsäkring, stödja dem av sina medlemmar, som på grund av förvärvsförmågans allvarliga minskande eller bortfallande hotas av ekonomiskt nödläge gäller det att, med övervägande av de olika samhällsändamålen, därefter lämpa försäkringens organisation, omfattning och verksamhetsform.

Visserligen skulle det, rent principiellt sett, ur den enskildes synpunkt kunna anses, att graden av den ekonomiska invaliditeten och icke ursprunget till densamma borde vara måttgivande för ersättnings storlek, och visserligen borde således ersättningen för varaktig nedsättning av förvärvsförmågan bli densamma, vare sig den har sitt ursprung i ett olycksfall, i ett sjukdomsfall eller i ålderdomssvaghet. Det är emellertid uppenbart, att exempelvis å ena sidan en allmän, hela folket omfattande pensionsförsäkring icke rimligen kan syfta längre än till åstadkommandet av ett nödortfikt existensminimum, men att å andra sidan, där det gäller olycksfall i arbetet för lönarbetare, det kan vara rimligt att ersättningen bestämmas högre, varjämte ur principiell synpunkt en avvägning bör ske med hänsyn till olycksfallsrisken inom olika yrken så att yrket självt får såsom produktionskostnad bära motsvarande merkostnad.

Nämnden delar i övrigt kommitténs uppfattning, att man icke får endast söka efter den mest fulländade organisationsformen utan fastmera eftersträva att med minsta möjliga kostnad nå de olika ändamålen, ävensom att det ekonomiska lägets tvång gäller även för samhällets verksamhet för social omvårdnad. Det är, som kommittén framhåller, klart, att de sociala uppgifterna icke få fyllas på sådant sätt, att hela samhällets producerande krafter försvagas.

Beträffande olika av kommittén berörda verksamhetsformer av socialförsäkringen tillåter sig nämnden att anföra följande.

Pensionsförsäkringen

har från början förlänats formen av en *allmän* socialförsäkring, ekonomiskt baserad på fondbildning. Den är emellertid icke någon ren försäkring utan inrymmer som väsentlig del även sådan understödsverksamhet, vilkens uppgifter ej låta sig skarpt avgränsa från fattigvården. Det nuvarande systemet är sålunda grundat på dels de avgiftsbelopp, som av de därtill pliktiga erläggas, dels de pensionstillägg, som, utgående av skattemedel, lämnas såsom bidrag av det allmänna. Besparingskommittén har nu velat bota de av den rådaude blandade verksamheten uppkommande olägenheterna dels genom att förlägga även fattigvårdens centralorganisation under Pensionsstyrelsen samt söka åstadkomma bättre samverkan mellan de lokala organen, pensions- och fattigvårdsnämnderna, dels genom att reducera den relativa betydelsen av understödsverksamheten genom höjda avgifter och sänkta pensionstillägg. Reduktionen av pensionstilläggen har därvid genomförts på sådant sätt, att, om också de kvarstående pensionstilläggen allt fortfarande beteckna en ren understödsverksamhet, det hela dock skulle klarare än för närvarande komma att innebära försäkring.

Ehuru väl genom de av Besparingskommittén föreslagna förändringarna skulle rådas bot för vissa olägenheter, måste nämnden uttala allvarliga betänkligheter i fråga om tvenne för det föreslagna systemet väsentliga punkter.

Nämnden kan sålunda icke finna, att en *höjning av pensionsavgifterna* i den utsträckning, som Besparingskommittén föreslagit, är nödvändig för att uppnå det ändamål, kommittén därmed avser, och förmenar härjämte, att en sådan höjning skulle hava menlig återverkan på andra socialt viktiga ändamål.

Genom förslaget om höjning av pensionsavgifterna väntar kommittén, att pensionsförsäkringen skall över hela riket kunna få samma lyckliga sociala verkan som nu på landsbygden och övriga områden, där levnadskostnaderna äro jämförelsevis låga. För att nå detta ändamål är givetvis motiverat att såsom kommittén föreslår dels höja grundavgiften, dels också skärpa avgiftsprogressionen i fråga om inkomster, vilka i huvudsak höra hemma inom de befolkningslager, vilka behöva ett socialt försäkringsskydd. Men då avgiftsprogressionen fortsattes till inkomster, vilka hänföra sig till medborgare, vilka rätteligen bort lämnas helt utanför den sociala pensioneringen men dock medtagits, för att socialförsäkringen i dess olika former skulle bliva ett hela folket enande samhällsverk, synes den av kommittén föreslagna höjningen av avgifterna innebära ett mycket betänkligt skjutande över målet. Det bör härjämte observeras, att varje höjning av pensionsavgifterna betyder en skärpning av sådana personliga avgifter, som tillförne i vårt land väckt mycken ovilja.

Härtill kommer, att en sådan med hänsyn till det därmed avsedda ändamålet onödigt vittgående höjning av avgifterna skulle på ett högst betänkligt sätt förringa de enskildas möjlighet att tillgodose andra försäkringsbehov. Redan med nuvarande avgiftsmaximum av 33 kronor — fastställt vid en tidpunkt då ett helt annat och lägre penningvärde än nu rådde — kan det ifrågasättas om icke vissa befolkningslager onödigtvis tvingas att avstå från att taga försäkringar, som bättre än den statliga pensionsförsäkringen anpassa sig efter deras speciella behov. Genom att uppställa ett sådant onödigt hinder motverkar sålunda pensionsförsäkringen ett med denna försäkring avsett, viktigt om ock sekundärt ändamål. Ty ehuru pensionsförsäkringen i första hand bör avse att tillförsäkra de ekonomiskt svagaste en värdig och så långt möjligt tillfredsställande försörjning hör den i andra hand bilda grundvalen för en sådan påbyggnad av försäkringsskyddet, som kan vinnas genom försäkrings tagande i privata anstalter, vilka av naturliga skäl smidigare än en statlig anstalt kunna anpassa sig efter den enskilda samhällsklassens, ja, den enskilde försäkringstagarens försäkringsbehov.

Under återopandande av det sålunda anförda tillåter sig nämnden att avstyrka höjning av pensionsavgifterna utöver nu gällande maximum, vilket snarare borde sänkas. Däremot finner nämnden kommitténs skäl talande, då det gäller en höjning av grundavgiften liksom även i fråga om en skärpning av progressionen för de lägre inkomstklasserna.

Den enda rimliga väg, på vilken en höjning av gällande maximum skulle kunna förordas, vore, enligt nämndens mening, införandet av en bestämmelse, som rubade det monopol, som f. n. förefinnes. För sådant fall kunde lämpligen monopolen bibehållas för grundavgifterna, medan det överlättes åt det enskilda initiativet antingen att för den obligatoriska pensioneringen såsom hittills anlita statens pensionsförsäkringsanstalt eller att genom det privata försäkringsväsendet ernå en försäkring, som å ena sidan fyllde det individuella behovet, men å andra sidan kunde av pensionsstyrelsen godkännas som en betryggande ekvivalens till statsförsäkringen. I sådant avseende hänvisar nämnden till det förslag, som Kungl. Försäkringsinspektionen i sitt yttrande av den 3 innevarande månad framställt beträffande upphävandet av det monopol, som f. n. tillkommer Kungl. Pensionsstyrelsen.

Utgående från den allmänna, dock ingalunda oomtvistliga förutsättningen, att den statliga pensionsförsäkringen måste tillämpa den enskilda försäkringens teknik och ledas efter det ekonomiska betraktelsesätt, drager Besparingskommittén den konsekvensen av sitt förslag om avgifternas höjande, att den med den nuvarande pensionsförsäkringen förenade *fondbildningen måste i motsvarande mån höjas*. Kommittén beräknar sålunda, att medan pensionsförsäkringsfonden, när nuvarande system en gång uppnått jämviktsläge, skulle utgöra 1.2 miljarder kronor, fonden, därest kommitténs förslag blivit verklighet, skulle vid motsvarande tidpunkt uppgå till 2.7 miljarder kronor, en siffra som snarare torde vara för låg än för hög. Härtill lägger kommittén bl. a. den upplysningen att det i rikets samtliga sparbanker insatta kapitalet vid 1923 års slut uppgick till 2.36 miljarder kronor.

Det måste väcka förvåning, att icke sådana siffror som de nu anförda gjort det för Besparingskommittén klart att dess system, åtminstone på denna punkt, måste möta starka betänkligheter.

Låt vara att, i den mån nationalinkomsten erhåller en jämnare fördelning, ett nationellt tvångssparande är behöfligt till komplettering av det frivilliga sparandet, så bör man förvisso vid uppställandet liksom vid skärpandet av kravet på ett sådant tvångssparande iakttaga all den försiktighet, som betingas av hänsynen till den invecklade och ömtåliga mekanism som samhällets ekonomiska liv utgör. Det är att befara att den av Besparingskommittén ifrågasatta oerhörda fondbildningen skulle komma att framkalla allvarsamma och betänkliga återverknningar i nationalekonomiskt hänseende. Och även om de av Besparingskommittén antydda synpunkterna läggas till grund för förvaltningen av fonden, skulle en så mäktig fondbildning under statens förvaltning verka i hög grad hinderlig för den ekonomiska anpassningen efter konjunkturernas växlingar och sålunda utgöra ett utomordentligt farligt ingrepp i de ekonomiska lagarnas fria spel.

Slutligen tillåter sig nämnden framhålla, att beträffande pensionsförsäkring, liksom beträffande all annan försäkring gäller att de organ, som kontrollera, att pensionsrätten icke missbrukas, böra hava intresse av, att försäkringskostnaderna begränsas. Därför finner nämnden det välbetänkt, att, såsom ålderdomsförsäkringskommittén föreslog, $\frac{1}{5}$ av kostnaden för pensionstillägg och understöd bäres av kommunerna.

Härjämte må framhållas att därest en genomgripande omarbetning av pensionsförsäkringslagen vidtages i syfte att ernå besparingar, så böra enligt nämndens mening samtidigt införas anordningar för avveckling av den av Pensionsstyrelsen bedrivna frivilliga pensionsförsäkringen. Det har nämligen visat sig.

att, oaktat denna försäkringsgren varit i hög grad gynnad, densamma icke kunnat vinna någon omfattning av betydighet. Det är också ur principiell synpunkt förkastligt, att staten, så länge den icke är i stånd att genom den allmänna pensionsförsäkringen bereda existensminimum åt landets alla invalider och åldringar, skall minska sina möjligheter därtill genom att nedlägga kostnader på en för den sociala försäkringen så främmande uppgift som den frivilliga pensionsförsäkringen.

Sjukförsäkringen.

Besparingskommittén önskar bibehålla frivilligheten inom denna gren men genomföra sådana modifikationerna, att sjukförsäkringen bättre än med nuvarande organisation utvecklas till organ av betydelse även för den sociala pensions- och olycksfallsförsäkringen. En första oundgänglig förutsättning härför vore, att de statsunderstödda, auktoriserade sjukförsäkringskassorna finge lokalt verksamhetsområde. För anknytning till pensionsförsäkringen måste enligt Besparingskommittén kassornas försäkringsplikt så utsträckas, att den omfattade sjukhjälp under tre år i följd. Härvid stöter man omedelbart på en svårighet i så måtto, att många av de lokala sjukförsäkringskassorna måste väntas bli små för att kunna ekonomiskt bära upp en sjukförsäkring av dylik omfattning. Utan att närmare ingå på anordningens innebörd anser Besparingskommittén, att denna svårighet skulle kunna lösas genom att de lokala sjukförsäkringskassorna bilda en återförsäkringskassa, i vilken de ingå som medlemmar.

Ehuru nämnden uppskattar grundtankarna i kommittéförslaget, finner den dock den föreslagna ordningen omotiverat stel och hinderlig för en utveckling mot ändamålsenligare former. I fråga om frivillig försäkring synes det av alldeles särskild vikt att giva gott utrymme åt initiativ och anpassningsförmåga, då endast därigenom tillslutningen kan få och bibehålla så stor omfattning, att försäkringen får verklig social betydelse. Man bör därför enligt nämndens uppfattning genom lagbestämmelserna endast trygga, att ändamålet med försäkringen vinnes, men i övrigt lämna så stor frihet för utvecklingen som möjligt och på samma gång undvika att onödigtvis tillintetgöra frukterna av ett redan nedlagt gott arbete inom sjukförsäkringen.

Ur den framförda synpunkten vill det synas nämnden tillräckligt att utöver och med ändring av nu gällande lagföreskrifter bestämma, att endast lokala sjukförsäkringskassor skola erhålla statsbidrag, att statsbidrag skall förutsätta viss minimiprestation med avseende på ersättningstiden, t. ex. enligt Besparingskommitténs förslag, att lokal sjukförsäkringskassa icke själv skall få hålla risk för längre sjuktid än som vid fastställande av kassans stadgar enligt tillsynsmyndighetens beprövande är förenligt med kassans medlemsantal och ekonomiska resurser, samt att för över-skjutande risk skall ansvara sjukförsäkringskassa, som blivit registrerad med rätt att bedriva dylik försäkringsverksamhet, eller försäkringsbolag. Däremot bör åtminstone tills vidare lämnas öppet, huruvida försäkringen obligatoriskt skall meddelas av lokal-kassan under återförsäkring hos eller samförsäkring med annan försäkringsinrättning eller må alternativt kunna meddelas av rikssjukförsäkringskassa, som i sin tur träffat avtal med vederbörande lokalkassa om samarbete.

Den under alla förhållanden vanskliga överflyttningen av försäkrade, som ändrat boningsort, från en lokal sjukförsäkringskassa till en annan, blir, så långt ske kan, på detta sätt underlättad. Ty helt säkert skall den levande, fria verksamheten förmå att utfinna anordningar, vilka äro i hög grad överlägsna vilken som helst anordning, som regleras genom en stel lagföreskrift.

Även med avseende på sjukkontrollen bör man enligt nämndens mening lämna full frihet för två försäkringsinrättningar, som samarbeta, att ordna denna angelägenhet. Från erfarenheten, att en lokal sjukförsäkringskassa med ringa medlemsantal be-

sitter en given överlägsenhet, då det gäller sjukkontroll av kortvariga, övergående fall, får man nämligen icke obetingat draga slutsatsen, att varje lokal sjuk-kassa också på bästa sätt kan förrätta ett sådant uppdrag, och än mindre berättigande får en dylik slutsats, då det gäller de livsvariga eller eljest långvariga sjukdomsfallen. Av samma anledning förefaller det nämnden, som om Besparingskommittén överskattat betydelsen av de lokala sjuk-kassorna, ej mindre då det gällt reglering av sjukpenning inom olycksfallsförsäkringen än även som kontrollerande organ för pensionsförsäkringen.

Till sist vill nämnden icke underlåta att rikta uppmärksamheten på, att Försäkringsinspektionen i sitt ovannämnda yttrande över Besparingskommitténs förslag framkommit med ett förslag att utbygga den allmänna pensionsförsäkringen med en obligatorisk sjukförsäkring, som tager sikte uteslutande på de långvariga sjukdomsfallen. Detta Försäkringsinspektionens förslag synes nämnden vara väl värt att taga fasta på. Därav bleve emellertid en nödvändig konsekvens, att den frivilliga sociala sjukförsäkringen finge organiseras på ett delvis avvikande sätt mot, vad kommittén föreslagit, något, som nämnden dock icke ansett sig böra i frågans nuvarande läge ingå på.

Olycksfallsförsäkringen.

Med avseende på denna försäkringsform synes det nämnden, att Besparingskommittén icke med tillräcklig skärpa fasthåller vid den olikhet i grundprinciperna, som karakteriserar olycksfallsförsäkringen till skillnad från övriga socialförsäkringsgrenar. Såsom nämnden redan inledningsvis framhållit, framträder för de försäkrade själva behovet av försäkringsskydd näppeligen mera tvingande eller i övrigt olikartat i fråga om olycksfall i arbetet än i fråga om vare sig olycksfall utom arbetet eller av sjukdom framkallad övergående eller bestående arbetsoförmåga. Att den sociala olycksfallsförsäkringen icke minst med avseende på ersättningsbeloppens storlek gives en särställning, motiveras uteslutande därav, att de direkta kostnaderna och förlusten av samhällelig arbetskraft, som betingas av olycksfall i arbetet, böra i full utsträckning ekonomiskt bäras av vederbörande industri- eller näringsföretag samt att dessa kostnader böra laggas och fördelas på sådant sätt, att varje enskilt företag får ett direkt påtagligt intresse av effektiva skyddsanordningar och sådan organisation av driften, att olycksfallsrisken reduceras till det minsta möjliga. Alldeles samma synpunkter äga tillämpning även på sjukdom, som ådrages under eller genom arbetet, men praktiska hänsyn hava hittills nödgat till att begränsa lagens omfattning till olycksfallen.

Då man i syfte att nedbringa kostnaderna överväger möjligheten av en reform av den nu gällande olycksfallsförsäkringslagen, måste man omsorgsfullt vaka över, att avvikelse icke sker från den grundläggande tankegången. Skall ett enskilt företag eller en hel näringsgrupp kunna bevara sitt direkta ekonomiska intresse av att hålla olycksfallsfrekvensen nere, så blir det oundgängligt, att en vittgående och av arbetsgivarne själva påverkbar premiedifferentiering bibehålles. Ett sådant intresse hos företagarna är för närvarande tryggt genom konkurrensen, men skulle i huvudsak försvinna, om olycksfallsförsäkringen monopoliserades, monopolet må organiseras statligt eller, såsom kommittén föreslår, efter mönster av ett enskilt företag av bolagstyp. Det förefaller nämnden verklighetsfrämmande att förlita sig på, att bestämmelsen om premiedifferentiering efter statistiska grunder och statligt övervakande genom yrkesinspektionen av förefintliga skyddsåtgärder skulle kunna giva företagen ens tillnärmelsevis lika stort intresse för olycksfallsfrekvensens nedbringande som möjligheten att vid en förment orättvis premiepolitik från monopolanstaltens sida kunna taga försäkringsverksamheten i egna händer. Därtill kommer, att, då en grupp av företag själva organisera sitt

försäkringsbolag, de på många sätt få intresse av att beträffande avgiftsuppbörden och skaderegleringarna göra sitt försäkringsbolag arbetsbesparande tjänster, något, som praktiskt taget är uteslutet, då försäkringen handhaves av en stor monopolanstalt, som oundvikligen, även om bolagsformen tillämpas, måste erhålla en byråkratisk organisation.

Att överhuvud tanken på en monopolanstalt framkommit, torde bero därpå, att den sociala olycksfallsförsäkringen redan nu, med frångående av dess principiella ändamål, utsträckt till områden, där olycksfallen i arbetet knappast förete någon som helst egenkaraktär, som ur samhällelig synpunkt skiljer dem från andra olycksfall eller sjukdomsfall. Hit höra dels de stora grupperna, som icke besitta någon utpräglad yrkesfarerisk, såsom kontorspersonal och mycken annan förvaltningspersonal, dels hemmens och de mindre jordbrukens arbetskraft. Tyvärr är man numera till en viss grad bunden av redan lagfästa, på formella grunder, utan tillräckliga realskäl införda generaliseringar, vilka få sin historiska förklaring dels därutinnan, att de olika socialförsäkringsgrenarna icke fått sin lösning i ett sammanhang utan var för sig, dels därutinnan, att man som mål ställt att åvägabringa en socialförsäkring, som kunnat betecknas såsom *allmän*. Det blir därför vanskligt att korrigera avvikelserna från de grundläggande synpunkter, som giva olycksfallsförsäkringen en särställning inom den sociala försäkringen, annat än i samband med obligatorisk sjukförsäkring och en sådan reform av pensionsförsäkringen, att den till sin effektivitet blir i någon mån likställd med olycksfallsförsäkringen. Man får tillsvidare, såsom ock varit Besparingskommitténs utgångspunkt, i huvudsak nöja sig med en reform till nedbringande av förvaltningskostnaderna. Därvid synes den enda fullt rationella utvägen vara att beträffande t. ex. hemmens arbetskrafter slopa alla försäkringsavgifter och låta kostnaden bestridas av skattemedel, varigenom Riksförsäkringsanstaltens uppgift inom ifrågavarande område bleve reducerad till den skadereglerande verksamheten. Kontors- och förvaltningspersonal utan påvisbar yrkesrisk skulle utan avsaknad för någon part redan nu, utan att avvakta en eventuell, senare företagen genomgripande reform av hela socialförsäkringsväsendet, kunna ställas utanför olycksfallsförsäkringslagen. Prövas emellertid införandet av ett dylikt undantag i lagen kunna medföra osäkerhet vid tillämpningen, kan det knappast möta ekonomiska betänkligheter att även för denna grupp bibehålla ersättningsplikt utan avgiftsdebitering.

Med avseende på Besparingskommitténs förslag till ändring av själva ersättningsbestämmelserna för inträffat olycksfall i arbete må nämnas, att den föreslagna ändringen av sjukpenningens belopp synes nämnden vara väl motiverad, medan nämnden däremot icke kan finna, att bärande skäl anförts för karenstidens förkortning från 35 till 14 dagar.

Nämnden anser sig slutligen böra instämma i den av Besparingskommittén uttalade uppfattningen, att de avgifter, som arbetsgivare betala, böra inrymma tillräckligt omkostnadstillägg att svara mot alla på försäkringarna fallande utgifter, således även för besvärsinstitutionerna. Statens kostnader för den sociala olycksfallsförsäkringen böra med andra ord inskränkas till utgifter, som drabba staten i egenskap av arbetsgivare, eller belöpa på försäkringar, vilka jämlikt lagen skola komma att bekostas av skattemedel.